

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

SPRS

Univerza
v Ljubljani

Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

MODEL PROSTORSKEGA RAZVOJA SLOVENIJE 2050

Končno poročilo

Naročnik: **Ministrstvo za okolje in prostor**
Direktorat za prostor, graditev in stanovanja

Izvajalec: **Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo**

Podizvajalci: **PNZ svetovanje projektiranje d.o.o.**
Krajinska arhitektura Alenka Cof s.p.

Ljubljana, marec 2018

Naročnik: Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor
Direktorat za prostor, graditev in stanovanja

Predstavnik naročnika: mag. Tomaž Miklavčič

Javno naročilo: 430-87/2017

Številka pogodbe: 2550-17-510007

Projekt: **Model prostorskega razvoja Slovenije
2050**

Faza: Končno poročilo – po recenziji

Izvajalec: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo
Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana

Nosilka naloge: dr. Mojca Golobič, mojca.golobic@bf.uni-lj.si

Avtorji poročila: dr. Mojca Golobič, univ.dipl.inž.kraj.arh.
dr. Nadja Penko Seidl, univ.dipl.inž.kraj.arh.
mag. Alenka Cof, univ.dipl.inž.kraj.arh.
mag. Gregor Pretnar, univ.dipl.inž.grad.
Lea Rikato Ružič, M. Sc.

Ljubljana, marec 2018

Kazalo

Povzetek	4
Razlaga pojmov in okrajšav	7
Seznam okrajšav	7
Razlaga pojmov	7
1 Uvod	9
2 Postopek in metode	11
3 Izhodišča za pripravo MPRS 2050	18
4 Zasnova in vrednotenje različic modelov prostorskega razvoja	27
4.1 Koncept	27
4.2 Sestavine modelov	30
4.5 Vrednotenje modelov	35
4.5.1 Simulacija prometnih tokov	35
4.5.2 Prednosti in slabosti modelov z vidika ciljev in izzivov prostorskega razvoja	39
5 Predlog modela prostorskega razvoja Slovenije	45
5.1 Zasnova modela prostorskega razvoja Slovenije	45
5.2 Določitev ranga središč	54
5.2.1 Število prebivalcev	54
5.2.2 Opremljenost s funkcijami	64
5.2.3 Gospodarski potencial	70
5.2.4 Stopnja centralnosti središč glede na povprečje vseh izbranih kriterijev	74
5.2.5 Predlog razvrstitve središč v modelu C	77
5.3 Kartografski prikazi modela C	78
5.4 Usmeritve za akcijski program	86
5.5 Predlog kazalnikov za spremljanje prostorskega razvoja	88
6 Viri in literatura	93
Viri statističnih podatkov, uporabljenih v analizah	96

Seznam prilog

- Priloga 1: Primerjava modela SPRS 2004 in modela stanja
- Priloga 2: Zapisnik 1. delavnice: Vrednotenje modela SPRS 2004 in modela stanja
- Priloga 3: Model A in model B: zasnova poselitve, gospodarske javne infrastrukture in krajine ter prikaz območij s posebnimi potenciali
- Priloga 4: Zapisnik 2. delavnice: Vrednotenje modela A in B z vidika uresničevanja ciljev in izzivov SPRS 2050 ter ukrepi za doseg ciljev

Povzetek

Model prostorskega razvoja Slovenije 2050 (MPRS 2050) se pripravlja v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije iz leta 2004 (SPRS 2004). Prenovljena SPRS se osredotoča na ključne cilje, ki naj bi jih dosegli s prostorskim razvojem države in obenem poudarja potrebo po različnih ukrepih, s katerimi bomo na posameznih območjih dosegali zastavljene cilje. SPRS 2050 bo poleg modela prostorskega razvoja države vključevala vizijo in cilje prostorskega razvoja ter ukrepe za doseganje zastavljenih ciljev in prostorske kohezije, vključno z okvirom za usklajevanje prostorsko relevantnih sektorskih politik in drugih javnih interesov. Uresničevanje želenega modela prostorskega razvoja je kritično odvisno instrumentov in ukrepov, ki ga podpirajo. Pri tem je le del instrumentarija v pristojnosti resorja za prostor, drugi pa so v pristojnosti ostalih resorjev in lokalnih skupnosti. Zato je pomembno povezovalno delovanje in najširša podpora deležnikov ter temu primerna intervencijska logika prostorske politike. Pri zasnovi modela smo upoštevali omejitve in možnosti nabora ukrepov na osnovi dosedanjih izkušenj, delavnic z resorji in javnih predstavitev. Podrobnejša zasnova ukrepov presega okvir te naloge, vseeno pa opozarjamo na ključne ukrepe, ki bi jih bilo treba uveljaviti za uresničitev predlaganega modela, kot so boljša medsektorsko delovanje na državni ravni, uveljavitev regionalne ravni načrtovanja, boljše sodelovanje z občinami, instrumente sodelovanja med središči (mesti) in zaledjem, finančni in organizacijski instrumenti za podporo prenovi itd.

Naloga je potekala v več korakih, vmesni rezultati pa so bili predstavljeni in dopolnjeni na dveh javnih posvetih in sestankih s predstavniki državnih resorjev. V tem poročilu so povzete vse faze priprave modela prostorskega razvoja Slovenije, kot sklepni rezultat pa je predstavljen končni predlog modela. Izhodišča za njegovo zasnovo so bila:

- Rezultati dosedanjega procesa prenove: povzetek opravljenih študij in analiz, vizija in cilji SPRS2050, izzivi, ki jih za razvoj Slovenije prinašajo globalni in makroregionalni trendi, ter rezultati fokusnih skupin. Te vsebine so bile podrobneje obravnavane v Izhodiščnem poročilu te naloge (Golobič in sod., 2017a).
- Analiza in vrednotenje zasnove prostorskega razvoja iz SPRS 2004 (»normativni model«) ter stanja in trendov v prostoru (»deskriptivni model«), ter komentarji s prve predstavitve 17.9.2017, podrobneje predstavljeni v Vmesnem poročilu (Golobič in sod. 2017b).
- Kriteriji za določitev ranga središč (dostopnost, opremljenost s funkcijami, število prebivalcev, stanovanja, delovna mesta ter gospodarski in turistični pomen) ter analiza doseganja stopenj centralnosti s posebnim poudarkom na vlogi mestnih občin.
- Zasnova dveh različic (A in B) modela prostorskega razvoja Slovenije 2050 (MPRS2050) ter ugotovljene prednosti in slabosti različic, ki sta bili obravnavani na sestankih s predstavniki resorjev (oktobra 2017) in na 2. delavnici 14.11.2017 (Poglavje 4 in Priloga 4).

Gradiva in študije, ki analizirajo stanje in trende na področju prostora, večinoma ugotavljajo neskladje z usmeritvami veljavne SPRS2004. Ocena izhodišč iz SPRS2004 glede na cilje, kot si jih zastavlja SPRS2050 je pokazala, da so ta izhodišča v veliki meri še vedno veljavna, vendar potrebna prenove in dopolnitve glede na stanje in procese v prostoru ter pričakovane globalne in regionalne spremembe. Neizvajanje SPRS2004 je treba pripisati predvsem pomanjkanju instrumentov, zato mora SPRS2050 ta vidik upoštevati, bodisi s prilagajanjem ciljev stanju in procesom bodisi z uveljavitvijo ustreznih instrumentov. Tega dejstva smo se pri oblikovanju predloga modela

prostorskega razvoja zavedali, ker pa ukrepi za izvajanje Strategije niso osrednja tema te naloge, jih izrecno omenjamo le tam, kjer je to ključno za razumevanje nekaterih odločitev in predlogov.

Na podlagi vizije in ciljev prostorskega razvoja 2050, projekcij razvoja ter izhodišč v ključnih strateških dokumentih sta bili pripravljene dve različici modela prostorskega razvoja, A in B. Model A je model koncentriranega policentričnega prostorskega razvoja, osnovan na treh središčih mednarodnega pomena, štirih središčih nacionalnega pomena ter petih središčih regionalnega pomena. Manjše število središč pomeni večjo koncentracijo prebivalstva in storitev v središčih višjega ranga, kar omogoča racionalnejšo organizacijo javnega prometa (trajnostne mobilnosti) in drugih storitev, predvsem znotraj širših mestnih območij. Model B je model dekoncentriranega policentričnega prostorskega razvoja z večjim številom središč: poleg treh središč mednarodnega pomena ima devet središč nacionalnega pomena ter deset središč regionalnega pomena. Ta model dosledneje sledi konceptu policentrizma, kot je bil zastavljen s SPRS2004. Večje število središč zahteva dobro prometno povezanost med posameznimi središči in dobre medregionalne povezave v javnem prometu. Zaradi manjšega števila uporabnikov pomeni več težav pri učinkovitem zagotavljanju storitev, zlasti javnega potniškega prometa. Različici modela torej cilje SPRS2050 izpolnjujeta na drugačen način. Razlika v rangi in številu središč pomeni razlike v razporeditvi, kakovosti, dostopnosti storitev, načinu njihovega zagotavljanja, za to potrebnih sredstvih, prostoru, naravnih virih, vplivih na prometne tokove in s tem povezane posledice ter vplivi na naravno okolje. Za oceno prometnih tokov smo uporabili simulacijske modele (poglavje 4.5.1). Ti kažejo, da je model A boljši kot model stanja in kot Model B tako z vidika prometnih obremenitev, kakor zaradi boljšega potenciala za nadgradnjo javnega potniškega prometa. Čeprav razlike niso videti velike, so v absolutnem smislu in v lokalnem kontekstu lahko zelo pomembne. Predlagana modela sta bila obravnavana na 2. delavnici, 14.11.2017. V razpravi so udeleženci ocenjevali, s katerim modelom (in kako) bi se najbolj optimalno približali uresničenju vizije in ciljev prostorskega razvoja ter kateri učinkoviteje odgovarja na pričakovane izzive (poglavje 4.5.2). Za oba modela so bile ugotovljene tako prednosti kot slabosti z vidika ciljev in izzivov prostorskega razvoja, in sicer dokaj enakomerno. Model A ima več prednosti, ki izhajajo iz koncentracije (stroškovna učinkovitost, večja učinkovitost in kakovost storitev, ki zahtevajo kritično maso) in je zato nekoliko boljši z vidika racionalnega prostorskega razvoja in konkurenčnosti mest, omogoča boljši odziv na izzive globalizacije in krepi vlogo mest v mednarodnem povezovanju. Po drugi strani pomeni odmik od enakomernega razvoja podeželja, ki je zagotovilo prostorske identitete in kakovosti življenja v teh območjih in ponuja manj rešitev za manjša središča in odmaknjena območja, prav tako ima več slabosti z vidika podnebnih sprememb: urbane aglomeracije so ocenjene kot ranljivejše za njihove posledice. Prednosti modela B izhajajo zlasti z vidika racionalnosti in kakovosti posameznikovega vsakdanjega življenja in ohranjanja obstoječega omrežja, krepitve delovanja od spodaj navzgor ter ohranjanja identitete malih središč. Poleg težav z vidika zagotavljanja kritične mase za racionalno in kakovostno zagotavljanje storitev je negativna posledica razpršenosti tudi fragmentacija krajine zaradi večjega števila (manjših) ureditev in negativni vpliv na identiteto.

V zadnjem koraku smo predhodne ugotovitve povzeli v predlog modela C. Temeljni okvir prostorskega modela je prostorska kohezija, gradi pa na že sprejetih izhodiščih, kot so policentrični razvoj, celovite strategije zagotavljanja dostopnosti do središč/servisov/delovnih mest, razvoj v skladu s prostorskimi potenciali in omejitvami ter multifunkcionalnost in povezanost zelene infrastrukture. Poleg tega upošteva pričakovane spremembe, kot so krožno gospodarstvo, prehod na

OVE, globalizacija, demografske in podnebne spremembe. V modelu je upoštevana prostorska raznolikost, ki je posledica različnih naravnih in socio-ekonomskih dejavnikov. Glede na to so opredeljeni različni tipi širših mestnih ter krajinskih območij. Prostorske sisteme obravnava bolj integrirano, v medsebojni odvisnosti, kar se odraža tudi v predlaganih sestavinah modela. Sestavine so bile zasnovane v okviru treh osnovnih sistemov – poselitve, infrastrukture in krajine, poseben poudarek pa je bil dan tudi sestavinam, ki se uvrščajo na presečna področja med dvema ali celo vsemi tremi sistemi. Glavne sestavine, prikazane v modelu so: središča in somestja mednarodnega, nacionalnega in regionalnega pomena, pri čemer ima Ljubljana kot prestolnica Slovenije v sistemu posebno vlogo, mednarodni pomen pa imata še Maribor in somestje Koper - Izola - Piran. Med sedem središč nacionalnega pomena so uvrščena središča mestnih občin: Kranj, Novo mesto, Celje, Murska Sobota ter somestja: Nova Gorica - Šempeter - Vrtojba, Dravograd - Ravne na Koroškem - Slovenj Gradec; Sevnica - Krško - Brežice. Središč regionalnega pomena je 14. Središčem in somestjem nadsionalnega in nacionalnega pomena so določena širša mestna območja (ŠMO), ki se razlikujejo glede na število in odnos med središči znotraj ŠMO, v primeru Gorice pa gre za čezmejno ŠMO. Znotraj ŠMO so povezave med središči in središči ter njihovim zaledjem posebej intenzivne in raznotere in omogočajo ter zahtevajo več sodelovanja. Znotraj vseh ŠMO je predvideno integrirano načrtovanje poselitve in javnega prometa, posebej pa so identificirana tista, kjer pričakujemo večjo potrebo po zagotavljanju novih stanovanj. Središča povezujejo cestne in železniške prometnice s terminali za tovorni promet. Razen že sprejetih načrtov se novih cestnih povezav ne predvideva, večji poudarek je na (dograditvi in prenovi) železniškega omrežja. Na omrežje gospodarske javne infrastrukture se navezujejo gospodarske cone mednarodnega, nacionalnega in regionalnega pomena. Prikazani so pomembnejši potenciali za rabo virov: OVE (VE in HE) ter nacionalno pomembna kmetijska območja. Zelena infrastruktura vključuje sklenjena območja pretežno naravne krajine (Alpe, Dinarska Slovenija), koridorje pomembnih rek in območja prepleta naravne in kulturne krajine, prikazane so tudi kolesarske povezave ter območja za razvoj turizma. Med območji, ki zahtevajo posebno pozornost za izboljšanje prilagodljivosti sodijo tista za ohranjanje poseljenosti v hribovitih in obmejnih predelih, vododeficitarna in naravna razlivna območja, območja prestrukturiranja turizma ter obala z morjem. V sklepnem poglavju so predlagani kazalniki za spremljanje prostorskega razvoja z vidika modela.

Razlaga pojmov in okrajšav

Seznam okrajšav

SPRS	strategija prostorskega razvoja Slovenije
PRS	prostorski red Slovenije
OVE	obnovljivi viri energije
TVKZ	trajno varovana kmetijska zemljišča
JPP	javni potniški promet

Razlaga pojmov

MPRS *model prostorskega razvoja Slovenije je v tej nalogi predstava o možni materializaciji vizije in ciljev prostorskega razvoja in okvir za določanje prostorske razporeditve posameznih sistemov, rabe prostora in prostorskih struktur na strateški ravni. Poleg tega je model prostorskega razvoja na državni ravni tudi izhodišče in okvir za strategije (vizije, cilje, ukrepe) na področjih, povezanih s prostorom in na nižjih ravneh prostorskega načrtovanja (regije in občine). V ZUreP-2 (66. člen) je model prostorskega razvoja poimenovan »dolgoročni koncept prostorskega razvoja«, vendar v tej nalogi uporabljamo izraz model prostorskega razvoja, saj je bil ta izraz dogovorjen ob začetku izdelave naloge, ko ZureP-2 še ni bil sprejet.*

Sestavine modela so osnovni elementi, na kateri je osnovan model prostorskega razvoja Slovenije. Sestavine modela so določene znotraj treh osnovnih sistemov (poselitve, infrastrukture ter krajine in ZI), pri čemer se nekatere sestavine uvrščajo tudi na presečna območja med dvema oz. vsemi tremi sistemi. Prikazane so na kartah, nanje se navezujejo usmeritve za načrtovanje in ukrepi.

Policentrični razvoj je prostorski razvoj na državni ali regionalni ravni, ki temelji na hierarhično zasnovanem omrežju središč, razporejenih glede na njihovo upravno, družbeno in gospodarsko funkcijo (Urb. termin. slovar).

Policentrični urbani sistem je (1) omrežje naselij z gravitacijskimi zaledji, ki imajo podoben funkcionalni pomen in velikost, med katerimi obstaja delitev političnih, družbenih, gospodarskih, kulturnih in finančnih dejavnosti in so povezana v funkcionalno celoto, v kateri poteka intenzivna dnevna selitev prebivalcev; (2) po SPRS2004 je dvostopenjsko strukturirano omrežje mest državnega in regionalnega pomena, na katero se z medsebojnimi prometnimi povezavami navezuje omrežje drugih središč z različnimi funkcijami (Urb. termin. slovar).

ŠMO širša mestna območja so območja okoli mesta, ki je z njim tesno povezano zaradi vsakodnevnih selitev, oskrbe in drugih dejavnosti (Urb. term. slovar); SPRS2004 ŠMO definira kot območje več lokalnih skupnosti, ki obkrožajo mestno občino.

Somestja so skupina mest in/ali naselij, ki se med seboj funkcijsko dopolnjujejo in/ali povezujejo na področjih centralnih funkcij, mobilnosti trga delovne sile in razvojnih teženj ter s tem omogočajo optimizacijo organizacije infrastrukture in javnih storitev.

Podeželsko območje je območje izven mest, v katerem prevladujeta kmetijstvo in gozdarstvo kot rabi, ki zasedata pretežen del prostora, čeprav so tam prisotne tudi številne druge dejavnosti. Za podeželska območja je značilna manjša gostota prebivalstva v primerjavi z mesti. Podeželska območja se med seboj razlikujejo glede na naravne razmere (npr. goratost – nižinskost), ki pogojujejo tudi ostale razlike: dostopnost in infrastrukturna povezanost, opremljenost s funkcijami, demografske razmere.

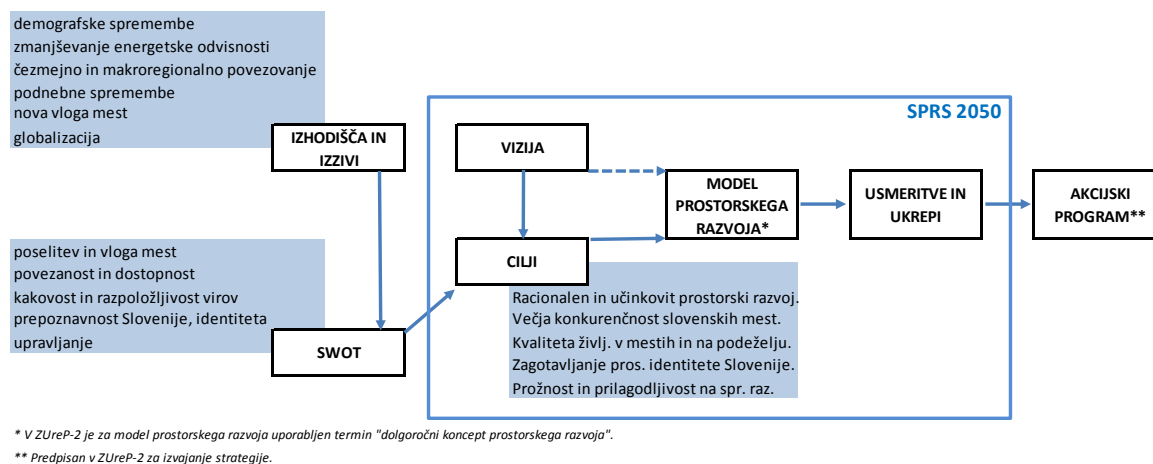
ZI zelena infrastruktura je strateško načrtovano in medsebojno povezano omrežje zelenih prostorov, ki ohranja vrednosti in funkcije naravnih ekosistemov ter obenem zagotavlja dobrobit človeški populaciji. Temeljna načela zelene infrastrukture so heterogenost, povezljivost in multifunkcionalnost. Sistem zelene infrastrukture je zasnovan hierarhično, nanj se navezujejo tudi zeleni sistemi regij in mest. V omrežje zelene infrastrukture so vključeni vodotoki, mokrišča, gozdovi, naravni habitati in ostala naravno ohranjena območja; zelene poti/omrežja, parki in ostala varovana območja, kmetijska krajina ter ostali naravni prostori, ki so habitat avtohtonih vrst, vzdržujejo naravne ekološke procese, ohranjajo kakovost zraka in vodnih virov ter prispevajo k zdravju in kakovosti življenja.

Integriran javni promet - glede na Strategijo razvoja prometa v Sloveniji do leta 2030 ta pojem vsebuje dva, med seboj povezana elementa: organizacijskega (npr. enotni tarifni sistem, vozovnice, enotni upravljalvec) ter prostorsko-infrastrukturnega (npr. intermodalne prestopne točke). V Modelu prostorskega razvoja se pod tem pojmom razume predvsem slednji element - običajno v kontekstu ŠMO. V prostorsko-infrastrukturnem smislu gre torej za sistem, pri katerem je železnica hrbtenica, avtobusi in druga prometna sredstva (sistem P + R, kolo...) pa so napajalne proge. Sestavni del so intermodalne prestopne točke za učinkovito prestopanje med različnimi prevoznimi načini. S tem je neločljivo povezano tudi skupno načrtovanje poselitve in JPP.

Prometni terminal za tovorni promet - stična točka cestnih, železniških, zračnih in vodnih poti oziroma mesto, kjer se opravljajo različne naloge pretovarjanja blaga na različna prometna sredstva.

1 Uvod

Model prostorskega razvoja Slovenije 2050 (MPRS2050) se pripravlja v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije iz leta 2004 (SPRS2004). SPRS2050 bo celovit dokument, ki bo vključeval vizijo in cilje prostorskega razvoja, model prostorskega razvoja države ter ukrepe za doseganje zastavljenih ciljev in prostorske kohezije, vključno z okvirom za usklajevanje prostorsko relevantnih sektorskih politik in drugih javnih interesov. Vloga prostorskega modela znotraj prenove SPRS je prikazana na Sliki 1.

Slika 1: Model prostorskega razvoja Slovenije znotraj prenove SPRS

Model prostorskega razvoja je predstava o možni materializaciji vizije in ciljev prostorskega razvoja; okvir za določanje prostorske razporeditve posameznih sistemov, rabe prostora in prostorskih struktur, na ustrezno posplošeni - strateški ravni. Model prostorskega razvoja in njegovo uresničevanje je na eni strani odvisno, na drugi strani pa tudi vpliva na politike, kot so promet, stanovanja, šolstvo, zdravstvo, javna uprava, pa tudi na kmetijsko in okoljsko politiko. Poleg tega je model prostorskega razvoja na državni ravni tudi izhodišče in okvir za strategije (vizije, cilje, prostorske načrte) na nižjih ravneh (regije in občine). Namen modela je preveriti in prikazati možnosti uresničitve vizije in ciljev v prostoru, olajšati prepoznavanje sinergij in konfliktov med usmeritvami znotraj prostorske politike ter v soočenju z drugimi (resornimi) politikami.

Model prostorskega razvoja Slovenije 2050 (MPRS2050) je bil pripravljen na osnovi strokovnih podlag (študij) ter dokumentov, ki so nastali v predhodnih korakih priprave SPRS2050: Izhodišča prostorskega razvoja, Vizija prostorskega razvoja 2050, cilji ter gradiva za strokovno podporo in rezultati fokusnih skupin. Upoštevali smo tudi ključne razvojne dokumente države in strategije resorjev, ki so povezani s prostorom. Med izdelavo naloge so bili sprejeti še nekateri ključni dokumenti, kot so Strategija razvoja Slovenije in Strategija trajnostne rasti turizma, katerih izhodišča smo upoštevali v končni verziji poročila. Krovni razvojni dokument države, Strategija razvoja Slovenije do 2030, kot osrednji cilj postavlja kakovostno življenje za vse, ki ga je mogoče zagotoviti tudi skozi prostorski razvoj; z izboljšanjem kakovosti bivalnega okolja, zagotavljanjem dostopnosti do primernih stanovanj, s krepitvijo funkcionalnih regij kot razvojnih in gospodarskih celot ter s spodbujanjem razvoja, ki bo temeljil na izkoriščanju razvojnih zmožnosti, prometni povezanosti ter izboljšanju funkcionalnih povezav med mesti kot razvojnimi poli; z uvajanjem ekosistemskega načina upravljanja

naravnih virov in s preseganjem sektorskega načina razmišljanja itd. Med cilji je tudi razvijanje visoke kulture sodelovanja in zaupanja ter novih oblik povezovanja vsebin, kar bo prispevalo k usklajenemu razvojnemu in prostorskemu načrtovanju na regionalni ravni. Ocenjujemo, da je SRS2030 ustrezen okvir in daje podporo SPRS2050, nima pa konkretnjših vsebin, ki bi jih lahko povzeli v modelu prostorskega razvoja Slovenije.

Sprejet je bil tudi novi ZUreP-2 (Ur. l. RS 61/2017), po katerem je Strategija prostorskega razvoja Slovenije temeljni akt o usmerjanju prostorskega razvoja države, ki določa dolgoročne strateške cilje države in usmeritve razvoja dejavnosti v prostoru. Poleg vizije z dolgoročnimi cilji Strategija vsebuje tudi dolgoročen koncept prostorskega razvoja s prioriteta in usmeritvami za doseg ciljev prostorskega razvoja ter določa strateške usmeritve in izhodišča za urejanje prostora na državni, regionalni in občinski ravni. Strategija ima (lahko) tudi akcijski program za izvajanje, v katerem se določijo prioritete in ukrepi za izvajanje Strategije v srednjeročnem obdobju za posamezna območja ali dejavnosti ter usmeritve za pripravo regionalnih prostorskih planov. Model prostorskega razvoja Slovenije, kot je obravnavan v tej nalogi, je osnova za predlog dolgoročnega **koncepta** prostorskega razvoja.

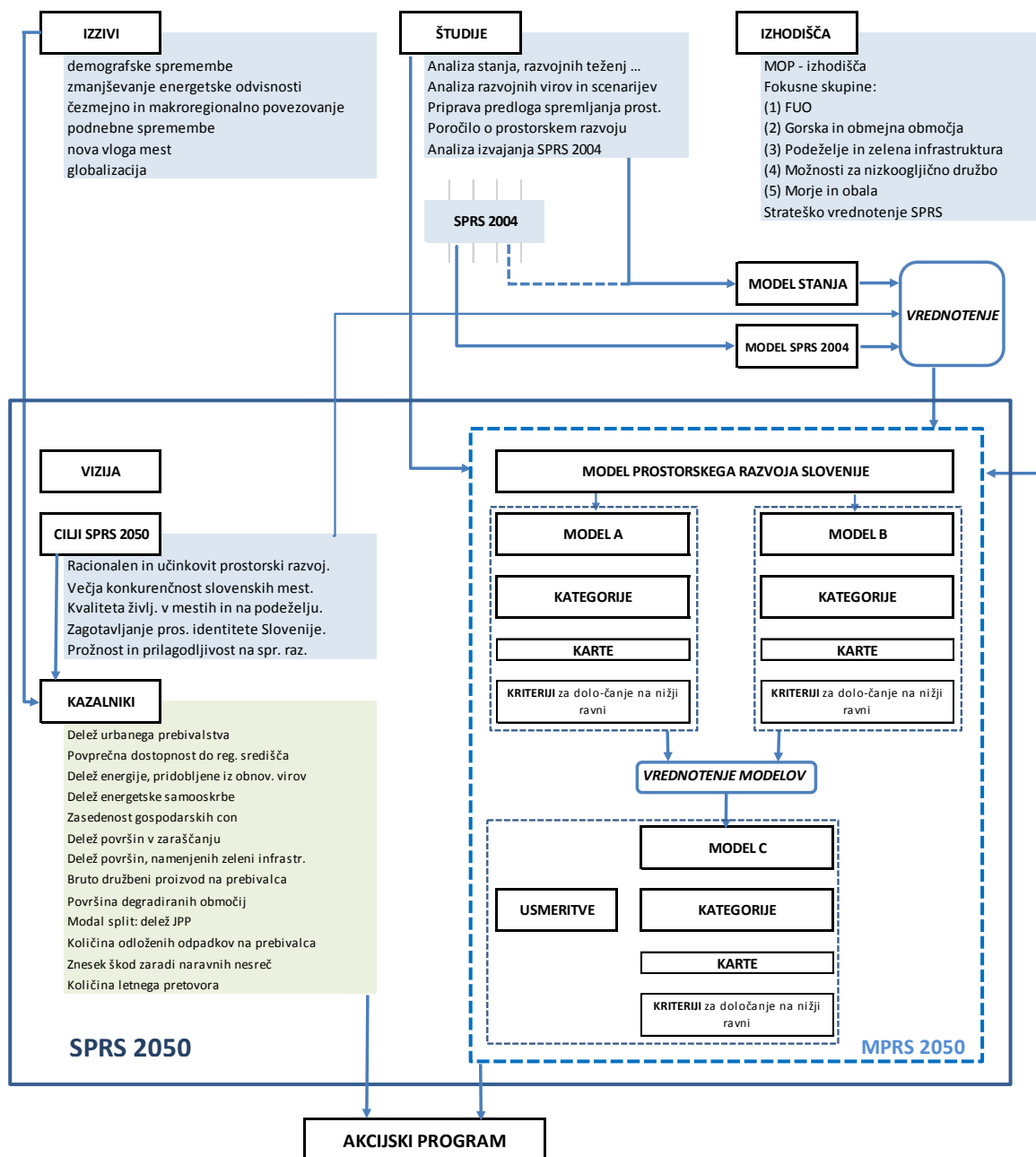
Časovne omejitve in umeščnost v postopek priprave SPRS2050 sta delo v tej nalogi omejila na uporabo izhodišč v sprejetih dokumentih ter ugotovitev v že izdelanih študijah oz. strokovnih podlagah. Kljub temu, da so bila v okviru prenove SPRS2004 pripravljena nekatera dobra strokovna izhodišča in utemeljitve, pa smo pogrešali zlasti podrobnejše demografske projekcije, podatke o čezmejnih interakcijah, usmeritev glede gospodarskih con, ocene nosilne sposobnosti za turizem, (posodobljena) območja prepoznavnosti, projekcije poplavne varnosti, ocene ekonomskih učinkov (npr. stroški nfrastrukturne opremljenosti, vzdrževanja omrežij storitev) itd.). Priporočamo, da se v teku priprave in sprejemanja SPRS2050 te strokovne podlage pridobijo oz. dopolnijo, tudi za namen priprave akcijskega programa in spremljanja prostorskega razvoja. Široka razprava in veliko število (tudi strokovno) relevantnih udeležencev je do neke mere omogočilo preveritev teh izhodišč. Zavedamo se, da participacija ni nadomestilo (kvečjemu nadgradnja) za strokovno delo, vendarle pa omogoča pa konsenz najširše javnosti.

2 Postopek in metode

Naloga je izdelana s pomočjo povzemanja, interpretacije in vrednotenja ter kartiranja ugotovitev iz obstoječih študij in dokumentov. Poleg strokovnih ocen delovne skupine smo pri tem upoštevali mnenja in pripombe z dveh javnih posvetov, sestankov s predstavniki resorjev in napotke naročnika. Shema postopka priprave naloge je na sliki 2.

- 1 V prvem koraku so bila pregledana vsa relevantna gradiva (navedena v poglavju Izhodišča) ter pripravljene povzetki (glej Golobič in sod., 2017a).
- 2 V nadaljevanju naloge sta bila na osnovi dokumenta SPRS2004 in kasnejših študij opredeljena modela prostorskega razvoja iz SPRS 2004 (»normativni model«) in stanja/trenda (»deskriptivni model«). Oba sta bila ovrednotena z vidika ciljev SPRS2050. Uporabili smo kvalitativno metodo z uporabo ekspertne presoje, saj niti cilji, niti sestavine obeh modelov niso kvantificirani. Pri tem smo se opirali na ugotovitve iz študij in dokumentov (Miklavčič (ur.), 2016, Nared in sod., 2016, Pogačnik in sod., 2010, Zavodnik Lamovšek in sod., 2014)
- 3 Posvet v septembru 2017 je bil namenjen predstavitvi in dopolnitvi izhodišč (poglavje 3 in priloga 2),
- 4 Na osnovi izhodišč, pripomb s posveta ter pripomb naročnika na izhodiščno poročilo sta bili pripravljene dve različici modela PRS2050. Določene so bile sestavine modela ter merila za njihovo prostorsko opredelitev (preglednica 1). Za vsak model so bile posamezne sestavine identificirane in opisane v preglednici ter kartirane.
- 5 Različici modela sta bili ovrednoteni glede na njune prednosti in slabosti z vidika doseganja ciljev prostorskega razvoja. Pri tem so bili uporabljeni rezultati kvantitativnega modeliranja prometnih tokov s slovenskim nacionalnim prometnim modelom v orodju VISUM. Za potrebe vrednotenja smo za oba modela naredili nekaj predpostavk o številu prebivalcev in delovnih mest po funkcionalnih urbanih območjih (FUO). To sta spremenljivki, ki najbolj vplivata na dnevne prometne vzorce. Druge kriterije smo ocenili kvalitativno, na osnovi ugotovitev z drugega javnega posvetovanja ter odzivov predstavnikov resorjev na sestankih (poglavje 4 in Priloga 4)
- 6 Na osnovi vseh rezultatov vrednotenja in drugih pripomb s predstavitev je bil pripravljen predlog modela C ter predlog kazalnikov (poglavje 5.5).

Proces priprave MPRS2050 je prikazan na Sliki 2.

Slika 2: Proces izdelave modela prostorskega razvoja Slovenije

V spodnjih preglednicah (1 in 2) so prikazane glavne sestavine modelov in kriteriji za njihovo določanje.

Preglednica 1: Sestavine in kriteriji za določitev posameznih sestavin modela

Sestavine	Mednarodni pomen	Nacionalni pomen	Regionalni pomen	Vir za opredelitev kriterijev
Središča	Podrobnejši kriteriji v preglednici 2			
Širša mestna območja	močnejše urbanizirano območje z gravitacijskim zaledjem (večja gostota poseljenosti), funkcijske in gospodarske povezave (delovna mesta, dostopnost z JPP), prisotnost zelenega zaledja, ki ima za prebivalce središča rekreacijsko, izobraževalno, klimatsko, vodneregulacijsko in oskrbno funkcijo, sodobne in učinkovite prometne povezave			SPRS2004, Strokovna podpora fokusnim skupinam v okviru priprave SPRS: Funkcionalna urbana območja, Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena, Strokovna podpora fokusnim skupinam v okviru priprave SPRS: Podeželje in zelena infrastruktura, Analiza stanja, razvojnih teženj ter usmeritev za prostorski razvoj Slovenije. MOP, Zabeležka sestankov z resorji (MGRT), Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji.
Območja poselitvenega razvoja	Območja s potrebami po stanovanjih znotraj ŠMO			PROSO – prednostna območja za stanovanjsko oskrbo.
Cestne povezave	So namenjene odvijanju daljinskega cestnega prometa ter povezujejo središča mednarodnega in večino središč nacionalnega pomena s podobnimi središči v evropskem prostoru (kategorije avtoceste in hitre ceste).	Medsebojno povezujejo središča nacionalnega in regionalnega pomena, z navezovanjem na cestne povezave višjega pomena pa zagotavljajo povezovanje teh središč s podobnimi središči sosednjih držav (večinoma kategorije glavne ceste).	Povezujejo središča nacionalnega in/ali regionalnega pomena ter se navezujejo na omrežje cestnih povezav mednarodnega/ nacionalnega pomena ali povezujejo povezave mednarodnega pomena s cestnim omrežjem sosednjih držav (večinoma kategorije regionalne ceste).	Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030. SPRS2004.
Železniške povezave	Lega v mednarodnem železniškem koridorju	Povezujejo središča nacionalnega pomena in so izven mednarodnega železniškega koridorja		Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030. SPRS2004.
Prometni terminali	Se navezujejo na	Se navezujejo na	Se navezujejo na	Strategija razvoja

Sestavine	Mednarodni pomen	Nacionalni pomen	Regionalni pomen	Vir za opredelitev kriterijev
za tovorni promet	cestno in železniško omrežje mednarodnega pomena in na središče mednarodnega pomena	cestno ali železniško omrežje nacionalnega pomena in središče nacionalnega pomena	središče regionalnega pomena	prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030. SPRS2004.
Območja integriranega javnega prometa s prometnimi terminali za potniški promet	Umeščenost v območje ŠMO			Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030. SPRS2004.
Daljinske in glavne kolesarske povezave	Daljinske kolesarske povezave: Kategorija Eurovelo povezava in kategorija daljinska kolesarska povezava		Kategorija glavna kolesarska povezava	Pravilnik o kolesarskih povezavah v Republiki Sloveniji (osnutek).
Prednostna območja za pridobivanje OVE	Potencialna območja za energetske rabe: Načrtovane HE na srednji Savi, Gornji tok Mure do Veržeja Potencialna območja za vetrno energijo nad 5 MW (AN OVE)			ANOVE MOP, Zabeležka sestankov z resorji (MKGP, kmetijstvo)
Prenos in distribucija električne energije	mednarodne daljnovodne povezave	prenosno in distribucijsko omrežje električne energije	prenosno in distribucijsko omrežje električne energije	Strategija razvoja elektroenergetskega sistema Republike Slovenije Načrt razvoja prenosnega omrežja Republike Slovenije od leta 2015 do leta 2024
Plinovodni sistem	mednarodne plinovodne povezave	prenosno in distribucijsko plinovodno omrežje	prenosno in distribucijsko plinovodno omrežje	Desetletni razvojni načrt prenosnega plinovodnega omrežja za obdobje 2018 – 2027
Območja za gospodarske cone	zelo velik gospodarski potencial (>100 ha razpoložljivih zemljišč z namensko rabo primerno za gospodarske dejavnosti, sedež vsaj 10 večjih izvoznih podjetij, >200.000 delovnih mest)	velik gospodarski potencial (>40 ha razpoložljivih zemljišč z namensko rabo primerno za gospodarske dejavnosti, sedež vsaj 5 večjih izvoznih podjetij, >50.000 delovnih mest)	velik gospodarski potencial (>10 ha razpoložljivih zemljišč z namensko rabo primerno za gospodarske dejavnosti, sedež vsaj 3 večjih izvoznih podjetij, >20.000 delovnih mest)	Analiza stanja, razvojnih težej ter usmeritev za prostorski razvoj Slovenije, Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega stanja, MOP, Zabeležka sestankov z resorji (MGRT)
Letališča	Za mednarodni zračni promet Za mednarodni zračni promet nižje kategorije			

Sestavine	Mednarodni pomen	Nacionalni pomen	Regionalni pomen	Vir za opredelitev kriterijev
Pristanišče	Za mednarodni tovorni in javni potniki promet Za javni potniški in pomorski promet			
Območja, namenjena kmetijstvu Nacionalno pomembna območja za kmetijstvo	prednostna območja za kmetijstvo pomembna območja za kmetijstvo			Strokovna podlaga za pripravo uredbe, ki bo določala območja za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za Republiko Slovenijo.
ohranjanja kulturne krajine	območja ohranjanja kulturne krajine: širša zavarovana območja + območja prepoznavnosti krajine) x (tvz ostala območja + OMD)			SPRS2004, Strokovna podlaga za pripravo uredbe, ki bo določala območja za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za Republiko Slovenijo, Program razvoja podeželja.
Zelena infrastruktura	območja zelene infrastrukture: Alpe, Dinarska Slovenija (Kočevska + visoke notranjske planote), z navezavo na čezmejni prostor mednarodno pomembni koridorji ZI: koridorji mednarodno pomembnih rek (Drava, Sava, Mura, Soča), koridorji nacionalno pomembnih rek (Savinja, Kolpa, Krka), naravno ohranjena območja			Strokovna podpora fokusnim skupinam v okviru priprave SPRS: Podeželje in zelena infrastruktura. MOP, Zabeležka sestankov z resorji (Narava, okolje, gozdarstvo)
Zelena infrastruktura-mesta (ŠMO) s poudarjeno potrebo po navezavi na zelenih sistem mest)	Mednarodna + nacionalna Območja ZI + omejitev znotraj ŠMO			MOP, Zabeležka sestankov z resorji (<i>okolje</i>),
Območja prepoznavnosti krajine Krajinsko prepoznavna območja	Izjemne krajine Območja prepoznavnih značilnosti po SPRS2004			SPRS2004, študija Izjemne krajine.
Območja pretežno naravne krajine	Se skoraj pokrivajo z območji ZI!			
Območja ukrepov za ohranjanje poseljenosti	gorska in/ali obmejna območja			Strokovna podpora fokusnim skupinam v okviru priprave SPRS: Gorska in obmejna območja, ZSRR-2
Območja prilagajanja poselitve naravnim omejitvam	Potencialna razlivna območja			

Sestavine	Mednarodni pomen	Nacionalni pomen	Regionalni pomen	Vir za opredelitev kriterijev
Območja za razvoj turizma	Alpska: Bled, KR. Gora, dolina Soče, Bohinj, MB-Pohorje, Rogla-Pohorje Mediteranska: Portorož/Piran, Izola, Koper, Ankaran (+ celotna Istra), Postojnska jama, Škocjanske jame in Lipica, Nova Gorica (+Brda, Vipavska dolina) Termalna Panonska: Moravske Toplice, Radenci, Lendava, Čatež/Brežice, Podčetrtek, Ptuj, Rogaška Slatina, Laško, Dobrna, Ljubljana & osrednja Slovenija: Ljubljana, Kamnik			Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021.
Območja prestrukturiranja zaradi turizma	Obremenjena jedrna območja (prostočasnih dejavnosti), potrebna kvalitetnega prestrukturiranja			SPRS 2004
Obala z morjem	Obalno območje in morje			

V Preglednici 2 so prikazani kriteriji in podkriteriji, ki so bili uporabljeni za določitev stopnje središč v modelih in določeni pragovi za uvrstitev v posamezen rang središč.

Preglednica 2: Kriteriji za določitev stopnje središč

Kriterij	Podkriteriji	Središče mednarodnega pomena	Središče nacionalnega pomena	Središče regionalnega pomena
Dostopnost	Povezanost v železniškem prometu	sodobna železniška povezava mednarodnega pomena	sodobna železniška povezava nacionalnega pomena	sodobna železniška povezava regionalnega pomena
	Povezanost v cestnem prometu	lega ob AC	lega ob AC	lega ob HC ali RC
	Dostopnost do središča ŠMO	boljša dostopnost z JPP do središča za večino prebivalcev ŠMO kot z avtomobilom	boljša ali enaka dostopnost z JPP do središča za večino prebivalcev ŠMO kot z avtomobilom	do 45-min dostopnost vsaj z avtomobilom do središča za prebivalce ŠMO
	Zračni in vodni promet	mednarodno letališče ali mednarodno pristanišče	športno-notranje letališče	-
	Prometni terminali za tovorni promet	prometni terminal mednarodnega pomena (v središču ali somestju)	prometni terminal nacionalnega pomena (v središču ali somestju)	prometni terminal regionalnega pomena (v središču ali somestju)
	Prometni terminali za potniški promet	prometni terminal za potniški promet	prometni terminal za potniški promet	-
Opremljenost s funkcijami	Zdravstvo	univerzitetni klinični center (trenutno 2) večja splošna bolnica	večja splošna bolnica (trenutno 10, zadostovalo bi 5+2)	specializirana bolnišnica, zdravstveni dom urgentni center zdravstvena postaja organizirana oskrba starejših
	Šolstvo	sedež javne univerze raziskovalne institucije	sedež visoke šole, fakultete ali akademije	sedež srednje šole
	Javna uprava	vladne službe, diplomatska predstavništva, ministrstva, UE	izpostava ministrstva (ali zavodov – npr. ZVN, ZVKD), UE	UE
	Sodstvo	višje sodišče	okrožno sodišče	okrajno sodišče
	Kultura	narodna ali	splošna knjižnica,	splošna knjižnica

Kriterij	Podkriteriji	Središče mednarodnega pomena	Središče nacionalnega pomena	Središče regionalnega pomena
		univerzitetna knjižnica, narodna galerija, narodni muzej, narodno gledališče, opera, balet	galerija, muzej, gledališče	kulturni dom
Število prebivalcev	Število prebivalcev v središču	>100.000	>20.000	min 10.001
Število prebivalcev v širšem mestnem območju	Število prebivalcev v širšem urbaniziranem območju	>250.000	50.000-250.000	20.000-50.000
Stanovanja	Prednostna območja za stanovanjsko oskrbo (PROSO)	območja z največjimi potrebami po PROSO	območja z velikimi potrebami po PROSO	območja s srednje velikimi potrebami po PROSO
Delovna mesta	Število delovnih mest	>200.000	>50.000	>20.000
Gospodarski potencial	Sedež večjih (izvoznih) podjetij	>10 podjetij	>5 podjetij	>3 podjetja
	Razpoložljiva zemljišča z namensko rabo primerno za gospodarske dejavnosti (v kosu)	>100 ha	>40 ha	>10 ha
Turistične kapacitete	Število postelj v turističnih nastanitvah	5.000	1.000	500
	Število nočitev	500.000	200.000	100.000

Rang središč je določen na podlagi analize stanja, ki vključuje izračun povprečne ocene izbranih kriterijev (število prebivalcev, opremljenost s funkcijami, gospodarski potencial) in strateškimi usmeritvami k zagotavljanju racionalnega in vzdržnega razvoja s policentričnim sistemom poselitve.

3 Izhodišča za pripravo MPRS 2050

V prvi fazi naloge je bil izdelana celovita analiza SPRS2004 s poudarkom na zasnovni prostorskega razvoja ter vseh gradiv/študij, ki so bile izdelane v obdobju po sprejetju SPRS2004, z namenom analize prostorskega razvoja ter izvajanja ukrepov, določenih v SPRS2004. Glavni namen izhodiščnega gradiva je bil pripraviti okvir za vrednotenje dosedanjega modela prostorskega razvoja in usmeritve za zasnovno novega modela.

Izhodišča za model prostorskega razvoja so podrobneje predstavljena v prvem poročilu (Golobič in sod., 2017a), in so povzeta iz naslednjih dokumentov:

- Strategija prostorskega razvoja Slovenije – obrazložitev in utemeljitev, 2004. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Direktorat za prostor, Urad za prostorski razvoj.
- Analiza razvojnih virov in scenarijev za modeliranje funkcionalnih regij: težišče: povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja. 2010. CRP program »Konkurenčnost Slovenije 2006-2013«, Ljubljana: Fakulteta gradbeništvo in geodezijo.
- Analiza stanja, razvojnih teženj ter usmeritev za strateški prostorski razvoj Slovenije. CRP »Konkurenčnost Slovenije 2006-2013« v letu 2010. 2011. Zaključno poročilo. Univerza v Ljubljani - Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo - Katedra za prostorsko planiranje, Inštitut za prostorski razvoj, Univerza v Mariboru - Fakulteta za gradbeništvo, Univerza v Ljubljani - Ekonomska fakulteta.
- Priprava predloga sistema spremljanja prostorskega razvoja. Projekt Attract-SEE, Zaključno poročilo. 2014. Univerza v Ljubljani - Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.
- Poročilo o prostorskem razvoju. 2015. Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja.
- Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji. 2015. Ministrstvo za infrastrukturo.
- Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena. Končno poročilo. 2016. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti.
- Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo. 2016. Prostorsko, urbanistično in arhitekturno projektiranje Petra Pogačar s.p. in Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.
- Funkcionalna urbana območja. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050. 2016. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo;
- Gorska in obmejna območja. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050. 2016. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.
- Podeželje in zelena infrastruktura. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050. 2016. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo.

Tekom naloge so bila pregledana in upoštevana tudi ostala gradiva, ki so bila na voljo pripravljavcem te naloge, med katerimi bi izpostavili predvsem¹:

- Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra. Končno poročilo. Ljubljana, UL, Filozofska fakulteta, Oddelek za Geografijo; Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo in Geodetski inštitut Slovenije.

---

¹ Celoten seznam uporabljenih virov je naveden na koncu tega poročila.

- Strategija razvoja elektroenergetskega sistema Republike Slovenije: načrt razvoja prenosnega omrežja Republike Slovenije od leta 2015 do 2024. Elektro Slovenije:
- Strategija razvoja lokalne samouprave v Republiki Sloveniji do leta 2020, Ljubljana, september 2016.
- Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030. Ministrstvo za infrastrukturo, 2015
- Strategija razvoja Slovenije 2030, Vlada RS, 2017.
- Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021. Ljubljana, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, 2017.
- Zabeleške vseh sestankov s predstavniki resorjev na Ministrstvu za okolje in prostor oktobra 2017.
- Poročilo s posveta in dve predstavitvi (projekcije in selitve, B. Ferk in S. Uršič) na temo demografije.
- Poročilo in predstavitve na temo storitev v čezmejnih območjih in problematiki (ki je potekal v okviru Dneva Alpske konvencije).
- Poročilo in prezentacije o izzivih življenja v gorskih območjih.
- Podnebni scenariji po regijah.

SPRS2004 postavlja 12 ciljev, ki so namenjeni razreševanju obstoječih in pričakovanih prostorskih problemov v Sloveniji ter preusmeritvi negativnih teženj in doseganju večje stopnje urejenosti v prostoru. Opredeljen je razvoj prostorskih sistemov: poselitve, gospodarske javne infrastrukture in krajine. Pregled dokumentov s področja stanja in trendov prostorskega razvoja je pokazal, da prostorski razvoj ne sledi ciljem in usmeritvam, podanim v SPRS2004. Tudi krovni razvojni dokument države, sprejet konec leta 2017, Strategija razvoja Slovenije ugotavlja, da prostorska gibanja kažejo odmik od začrtane smeri policentričnega razvoja. Značilna je zelo velika zgoščenost prebivalstva, delovnih mest, raziskovalne in razvojne dejavnosti, izobraževalnih organizacij in visoko izobraženega prebivalstva v osrednjeslovenski statistični regiji, v nekaterih regijah, predvsem na vzhodu Slovenije, pa je razvojna ogroženost precej višja od nacionalnega povprečja.

SPRS 2050 postavlja 5 glavnih ciljev, ki so v nadaljevanju navedeni s podrobnejšimi opisi.

Cilj 1: Racionalen in učinkovit prostorski razvoj, vključuje:

- Boljše dogovarjanje in usklajevanje o prioritetah in vsebinah prostorskega razvoja,
- Doseganje optimalne organizacije dejavnosti in storitev v prostoru z modeli, prilagojenimi različnim vrstam območij (urbana, podeželska, odmaknjena obmejna in gorska),
- Doseganje zelene dostopnosti v funkcionalnih območjih središč različnega ranga, a tudi minimalnega standarda dostopnosti v odmaknjenih območjih,
- Zmanjšan pritisk na vire, neposredno na kmetijska zemljišča (pritiski pozidave) in kakovost virov, zlasti zraka (zmanjšanje izpustov), posredno (zmanjšanje potreb po mobilnosti) na energente, zlasti fosilna goriva za mestni in primestni promet,
- Posreden prispevek h kvaliteti življenja zaradi zmanjšane potrebe po večkrat dnevni mobilnosti (prihranek časa, manjša izpostavljenost nesrečam v prometu ipd.),
- Posreden prispevek k večji urejenosti (redu) prostorske strukture.

Cilj 2: Večja konkurenčnost slovenskih mest, vključuje:

- Večjo privlačnost slovenskih mest za pritegnitev gospodarskih dejavnosti (tudi tujih investicij), s tem pa novih delovnih mest,
- Prestrukturiranje mest za nove funkcije in dejavnosti v skladu z njihovimi specifičnimi prednostmi (lega, znanje, infrastruktura, delovna sila),

- Povezovanje med mesti v regionalnem prostoru pomeni tudi prispevek k racionalnemu prostorskemu razvoju.

Cilj 3: Kakovost življenja v mestih in na podeželju, vključuje izboljšanje bivalnih pogojev v mestih in ustvarjanje privlačnih, vitalnih in reprodukcijskih mest ter zmanjšati trend odseljevanja na obrobje in suburbanizacijo.

Cilj 4: Zagotavljanje prostorske identitete Slovenije, vključuje:

- ohraniti in povečati prostorsko identiteto, ki jo oblikujejo naravne in kulturno pogojene prvine/sestavine, ter izboljšati podobo mest in podeželskih naselij;
- povečati skrb javnosti za izboljšanje prostorskega reda in harmonične podobe krajine;
- izboljšati kapacitete regionalnih in lokalnih uprav ter načrtovalcev za ohranjanje prepoznavnosti;

Cilj 5: Prožnost / odpornost in prilagodljivost na spremenjene razmere, vključuje:

- spodbuditi oblikovanje modelov upravljanja, prilagojenih različnim prostorskim ravnam s poudarkom na večjem povezovanju in sodelovanju za razreševanje specifičnih prostorsko-razvojnih problemov.
- okrepiti sposobnosti nosilcev prostorske politike na regionalni in lokalni ravni za pravočasno zaznavanje problemov in izzivov ter odzivanje nanje.

Izhodišča za zasnovo novega modela torej lahko izpeljemo bodisi iz (1) modela prostorskega razvoja, kakor je bil zasnovan v SPRS2004 ali (2) iz stanja in trendov v prostoru. Ker gre v prvem primeru za zamišljeni model, v drugem pa za njegovo realizacijo (oz. razvoj, ki je v odsotnosti nekaterih instrumentov potekal neodvisno od njega), smo prvega poimenovali »normativni«, drugega pa »deskriptivni« model. V kolikšni meri je eno oz. drugo ustrezna podlaga smo ugotavljali glede na to, koliko glavne sestavine prostorskega razvoja ustrezajo ciljem, postavljenim s SPRS2050 (preglednici 3 in 4). Za vsakega od glavnih prostorskih sistemov smo glede na njegove osnovne značilnosti ugotavljali, ali je v skladu z vsakim od predvidenih petih glavnih ciljev SPRS. Ocenjevali smo s tristopenjsko lestvico: (+) če se sestavina modela sklada s ciljem, (-) če se ne in (o) če na doseganje cilja nima niti negativnega niti pozitivnega vpliva. Poleg ocen smo v matriko vnesli tudi kratko argumentacijo.

Preglednica 3: Vrednotenje modela prostorskega razvoja, kot je predviden v SPRS 2004

Model SPRS 2004	sestavina:		
CILJI SPRS 2050	POSELITEV	INFRASTRUKTURA	KRAJINA
Racionalen in učinkovit prostorski razvoj	<p>+/-</p> <p>Cilj 1: Racionalen in učinkovit prostorski razvoj Notranji razvoj (zgoščevanje poselitvenih območij urbanih naselij ob hkratnem zagotavljanju zadostnih zelenih površin, prenova degradiranih urbanih območij). Učinkovita in varčna raba energije Gospodarske cone v središčih nacionalnega / regionalnega pomena ter v lokalnih središčih, ki ustrezajo prostorskim kriterijem.</p>	<p>+</p> <p>Gospodarsko, socialno, okoljsko in prostorsko najbolj smotrne in učinkovite oblike in poteke prometa. Razvoj gospodarske javne infrastrukture v skupnih koridorjih Učinkovit, zanesljiv in prostorsko racionalen sistem TK omrežja Obnova, posodobitev ter povezovanje vodooskrbnih sistemov. Prostorsko racionalen način končnega odlaganja odpadkov</p>	<p>+</p> <p>Zagotavlja se gospodarno, preudarno in prostorsko racionalno rabo naravnih virov. Celovit sistem gozdnih prometnic. Uravnotežena oskrba z mineralnimi surovinami, ki upošteva prostorsko racionalno organizacijo. Umeščanje rekreacijske infrastrukture v jedrna območja.</p>
Večja konkurenčnost slovenskih mest	<p>+</p> <p>Cilj 3: Večja konkurenčnost slovenskih mest v evropskem prostoru Prioriteta 1.1: (povezanost s širšim evropskim prostorom) Gospodarske cone v središčih nacionalnega / regionalnega pomena ter v lokalnih središčih, ki ustrezajo prostorskim kriterijem. Aktivna zemljiška politika za pridobivanje zemljišč za stanovanjski fond zlasti za neprofitno stanovanjsko gradnjo in delovanje javnih služb, razvoj storitvene ter proizvodne dejavnosti</p>	<p>+</p> <p>Neposredne železniške povezave gospodarskih con in posameznih gospodarskih subjektov na železniško omrežje. Dograditev železniške in druge prometne infrastrukture za pospešitev razvoja in konkurenčnosti koprškega pristanišča</p>	<p>+</p> <p>V območjih prepoznavnosti krajine se spodbuja dejavnosti, kot so trajnostna raba dediščine, razvoj turizma v povezavi s kulturnimi vrednotami in s tradicionalno kmetijsko dejavnostjo, oblikovanje kulturnih poti in podobno ter tako prispeva h gospodarskemu razvoju ter ohranitvi in povečanju prepoznavnosti.</p>
Kvaliteta življenja v mestih in na podeželju	<p>+</p> <p>Cilj 4: Kvaliteten razvoj in privlačnost mest ter drugih naselij Prioriteta 3.1: (vitalnost ter kakovost bivalnega prostora) in 6.1: (diverzifikacija dejavnosti na podeželju) Zgornja meja gostote pozidanosti in primerna razmerja med grajenimi in zelenimi površinami. Tipe zazidave se uskladi z obstoječo pozidavo, ob upoštevanju sodobnih trendov v arhitekturi. V stanovanjskem območju se omogoča socialne stike in peš dostopnost do storitev.</p>	<p>+</p> <p>Razvoj infrastrukturnih sistemov se načrtuje usklajeno z razvojem poselitve tako, da prispevajo h kvalitetnemu razvoju in privlačnosti mest ter drugih naselij. Ob tem se zagotavlja kvalitetne bivalne in delovne pogoje, zmanjšuje negativne vplive na naravno in bivalno okolje.</p>	<p>+</p> <p>Gradnja zunaj poselitvenih območij naj bo v vlogi dviganja kvalitete kulturne krajine, bivalnih pogojev, zaposlitvenih možnosti.</p>

Model SPRS 2004	sestavina:		
CILJI SPRS 2050	POSELITEV	INFRASTRUKTURA	KRAJINA
Zagotavljanje prostorske identitete Slovenije	<p>+</p> <p>Cilj 10: Kulturna raznovrstnost kot temelj nacionalne prostorske prepoznavnosti</p> <p>V podeželskih naseljih in vaseh, v katerih se razvija turizem, se vzdržuje in ustvarja oblikovno prepoznavnost. Ohranja in varuje se avtohtone poselitvene vzorce, zagotavlja se arhitekturno prepoznavnost naselij. Na obrobja naselij se ne umešča dejavnosti, ki negativno vplivajo na prepoznavno podobo naselij v krajini. Prenova ima prednost pred novogradnjo v naseljih, ki so del širše prostorske identitete</p>	<p>+</p> <p>Infrastrukturne sisteme se načrtuje tako, da prispevajo k skladnemu razvoju območij s skupnimi prostorsko razvojnimi značilnostmi.</p>	<p>+</p> <p>Pri načrtovanju se upošteva splošne usmeritve za ohranjanje prepoznavnosti krajinskih območij in arhitekturne prepoznavnosti.</p>
Prožnost/odpornost in prilagodljivost na spremenjene razmere	<p>+</p> <p>Zasnova: Enotno policentrično omrežje, ki se s prilagodljivo, na vseh ravneh dobro organizirano strukturo, odziva na izzive evropskega prostora.</p> <p>Odpravlja se vzroke, ki vplivajo na večanje razpršenosti gradnje, uničujejo fleksibilnost mest in zgradb, povzročajo monokulturna predmestja in izolirane suburbije ter prekomerno onesnaževanje okolja.</p>	<p>+</p> <p>Posamezne energetske sisteme se razvija tako, da so med seboj usklajeni in dopolnjujoči, da so fleksibilni in se jih lahko prilagaja spremembam v družbi.</p>	<p>+</p> <p>Dejavnosti se umešča prostor tako, da se kvaliteta vodnih virov ne poslabšuje in njihova količina ne zmanjšuje. V območjih suše se kmetijsko dejavnost prilagodi za zmanjševanje možnosti škodljivih posledic.</p>

Legenda:

- + sestavina modela je skladna s ciljem, opaženi so pozitivni trendi
- o sestavina modela ne vpliva na cilj, trendi so nevtralni
- sestavina modela je v nasprotju s ciljem, opaženi so negativni trendi

Preglednica 4: Vrednotenje modela prostorskega razvoja na osnovi stanja in trendov

Model stanja in trendov CILJI SPRS 2050	sestavina:		
	POSELITEV	INFRASTRUKTURA	KRAJINA
Racionalen in učinkovit prostorski razvoj	<p>-/+</p> <p>Neuravnotežen razvoj (bolj se razvijajo mesta v osrednji Sloveniji in vzdolž avtocestnega križa, manj pa mesta izven obeh prostorsko-razvojnih osi (to so zasavska mesta, mesta na Kočevskem, Koroškem, v Beli krajini, na Notranjskem in v Zgornjem Posočju).</p> <p>Centralizacija dejavnosti v večjih središčih in velike razlike med mesti in podeželjem pri oskrbi in storitvah. Praznjenje podeželskih obmejnih in goratih območij.</p> <p>Močno je prisoten trend suburbanizacije v okolici večjih mest (izrazito v ljubljanski in obalni urbani regiji). Takšen vzorec ustvarja razpršenost poselitvenih območij, visoke stroške opremljanja zemljišč z infrastrukturo, energetska potratnost, izgubljanje kmetijskih površin.</p>	<p>-</p> <p>Prometni sistem se ni razvijal usklajeno, poudarek je bil na razvoju avtocestnega omrežja, zaostala je gradnja novih medregionalnih cestnih povezav, malo je bilo vlaganj v rekonstrukcije obstoječih cest. Pomanjkanje investicij v železniško infrastrukturo in slaba povezanost različnih vrst prometa.</p> <p>Poselitvena struktura z velikim številom in razpršenostjo naselij je neugodna za organizacijo učinkovitega sistema JPP zato se ta ni razvil v zadostni meri.</p>	<p>-</p> <p>Zmanjševanje površin kmetijskih zemljišč (stalen pritisk na kmetijska zemljišča, medtem ko ostajajo stavbne parcele v naseljih nepozidane, opuščanje kmetijskih zemljišč in njihovo zaraščanje).</p>

Model stanja in trendov CILJI SPRS 2050	sestavina:		
	POSELITEV	INFRASTRUKTURA	KRAJINA
Večja konkurenčnost slovenskih mest	<p>-/+</p> <p>Šibka vloga slovenskih mest v primerjavi z mesti v sosednjih državah (ni močnih urbanih centrov, ki bi bili dobro vpeti v mednarodne tokove).</p> <p>Na ravni mest se kažejo različni trendi; mesta vitalnih mikroregij, ki ležijo ob avtocestnem križu ali imajo ugodno obmejno lego, se uspešno razvijajo, so konkurenčna, medtem, ko druga s slabšo dostopnostjo in periferno lego razvojno zaostajajo (degradirana urbana območja).</p> <p>Z vidika mednarodne konkurenčnosti imajo pomembnejšo vlogo mesta Ljubljana in Koper, deloma še Maribor. Ljubljana je v kategorijah velikost, konkurenčnost, povezljivost in znanje določena kot MEGA območje.</p>	<p>-/+</p> <p>Vpetost Slovenije v evropsko infrastrukturno omrežje (V. in X. evropski prometni koridor).</p> <p>Zaostajanje in neuskajenost v izgradnji prometnih sistemov grozi, da bodo ključni prometni tokovi zaobšli Slovenijo. Močno zaostaja razvoj železniške infrastrukture (v pogledu zmogljivosti, tehnologij in tudi razvoja kombiniranega prometa).</p> <p>Razvoj Luke Koper je oviran zaradi neustrezne železniške povezave in pomanjkanja logističnih površin.</p> <p>Pospešen razvoj kolesarskega prometa in ureditev kolesarskih poti.</p>	<p>-/+</p> <p>Slovenska mesta imajo razmeroma visok delež zelenih površin in so praviloma dobro povezana z zelenim zaledjem.</p> <p>Razpoložljivi in kakovostni vodni viri za prebivalstvo in gospodarstvo.</p> <p>Na odmaknjenem podeželju s slabšimi pridelovalnimi pogoji, zlasti na obrobjih Slovenije, se nadaljujejo procesi depopulacije, staranja, opuščanja kmetijstva in zaraščanja.</p>
Kvaliteta življenja v mestih in na podeželju	<p>+</p> <p>Kakovost bivalnega okolja v Sloveniji je na splošno visoka (čisto okolje, velik delež zelenih površin, nizka gostota poselitve). Manjša in srednje velika mesta ali naselja nudijo večjo kakovost bivanja, bližina naravnega okolja in možnosti za rekreacijo pa tudi bolj zdravo bivalno okolje.</p>	<p>-</p> <p>Enostranska dostopnost in odvisnost od osebne prometa (prevladuje uporaba osebnih vozil, JPP je kljub gosti mreži potniških linij ter gostega omrežja postajališč slabo razvit in neučinkovit).</p> <p>Povečevanje osebne in tovornega cestnega prometa negativno vpliva na kakovost zraka predvsem v mestih (onesnaženje z delci PM10 in dušikovimi oksidi NOx) in onesnaževanje s hrupom.</p>	<p>+</p> <p>Razmeroma visok delež zelenih površin v mestih in naseljih in dobra povezanost z zelenim zaledjem.</p> <p>Razvoj urbanega kmetijstva.</p>

Model stanja in trendov CILJI SPRS 2050	sestavina:		
	POSELITEV	INFRASTRUKTURA	KRAJINA
Zagotavljanje prostorske identitete Slovenije	- Izgubljanje prostorske identitete s spreminjanjem poselitvenih vzorcev (naselja se širijo v smeri glavnih prometnic, kar povzroča morfološko združevanje naselij v dolge neprekinjene nize, prihaja do drobljenja prostora, prekinjeni so zeleni koridorji med naselji, robovi mest so neizraziti) in z vnašanjem ter nekritičnim posnemanjem tujih arhitekturnih tipov ali vzorcev.	- Gradnja protihrupnih ograj in novih obvoznic ima lahko negativne učinke na prostorsko identiteto (spreminjanje vidnih značilnosti, zastiranje značilnih pogledov, sprememba krajinskih vzorcev).	-/+ Krajina s svojimi regionalnimi in lokalnimi posebnostmi je prepoznana kot nosilka identitete. Neustrezni posegi v prostor, gradnja na obrobju vasi, vnašanje in nekritično posnemanje tujih arhitekturnih tipov in vzorcev, zaraščanje kmetijskih zemljišč vplivajo na spremembe krajinskih vzorcev.
Prožnost/odpornost in prilagodljivost na spremenjene razmere	-/+ Relativna uspešnost pri odpravljanju posledic naravnih nesreč, manjša uspešnost pri preventivnem delovanju. Še vedno ostaja velik del prebivalstva in objektov na ogroženih območjih poplav, hudournikov, zemeljskih plazov.	-/+ Velik del infrastrukturnih objektov se nahaja na ogroženih območjih poplav, hudournikov, zemeljskih plazov.	-/+

Legenda:

- + sestavina modela je skladna s ciljem, opaženi so pozitivni trendi
- o sestavina modela ne vpliva na cilj, trendi so nevtralni
- sestavina modela je v nasprotju s ciljem, opaženi so negativni trendi

Preglednica 5: Povzetek vrednotenja obstoječih modelov prostorskega razvoja

Cilji SPRS2050	Normativni model (SPRS2004)			Deskriptivni model (trend)		
	P	I	K	P	I	K
Racionalen razvoj						
Konkurenčnost mest						
Kvaliteta življenja						
Prostorska identiteta						
Prožnost						

Soočenje modela, kakor ga je predvidela SPRS2004, s cilji nove Strategije kaže, da so vse njegove sestavine ocenjene pozitivno (s pridržkom pri gospodarskih conah) in torej lahko rečemo, da je model še vedno ustrezen. To niti ni presenetljivo, saj so prvi štirje cilji skoraj ali povsem identični ciljem iz SPRS2004. Vsebine, ki so povezane s petim ciljem, torej s prožnostjo oz. odpornostjo, v tem modelu niso izrecno obravnavane, vendar so v določeni meri prisotne. Treba je seveda poudariti, da smo ocenjevali model, torej stanje, kot je bilo predvideno, in ne njegove implementacije. Slednje smo ocenjevali v drugem primeru, ki smo ga poimenovali model stanja oz. trendov. Tukaj so ocene bistveno slabše, čeprav je pri nekaterih ciljih in trendih možnih več interpretacij. Če je na primer za suburbanizacijo vsekakor mogoče reči, da ne pomeni racionalnega in učinkovitega prostorskega razvoja, pa sta intenziven razvoj vzdolž glavnih cestnih prometnic ter zgoščevanje storitev v večjih središčih izraz določene racionalnosti, čeprav po drugi strani povzročata tudi neracionalna vedenja (dnevne migracije, novogradnje namesto prenove itd). Pomen centralnosti oziroma (avto)cestne dostopnosti se kaže tudi pri konkurenčnosti mest, kjer uspevajo tista z boljšo dostopnostjo. Zlasti Ljubljana je v tem pogledu svoje prednosti dobro izkoristila. Kakovost življenja v Sloveniji je še vedno ocenjena kot visoka, in če štejemo uresničenje želje velikega števila ljudi po bivanju v primestnem okolju, se moramo s tem strinjati. Kljub temu pa zapolnjevanje zmogljivosti infrastrukture za dnevne migracije in s tem povezani zastoji ter obremenjevanje okolja s hrupom in poraba časa, kakovost bivanja gotovo zmanjšuje, enako velja za centralizacijo storitev in s tem njihovo umikanje iz podeželskih območij. Dosedanji prostorski razvoj je ocenjen negativno tudi z vidika ohranjanja prostorske identitete, saj (vsaj večinoma) ni prinesel kakovostnih prostorskih rešitev. Podobno velja za sposobnost prostorskih sistemov na prilagajanje oz. njihova odpornost, saj se z nadaljevanjem pozidave v ogroženih območjih, z zgoščevanjem mestne zidave, večanjem odvisnosti od infrastrukture (centralizacija storitev), večja tudi njihova ranljivost.

Razlika v ocenah med prvim in drugim modelom je pričakovana, saj so do podobnih ugotovitev prišli tudi avtorji vhodnih študij (Golobič in sod., 2014, Miklavčič (ur.), 2016, Pogačnik in sod., 2011). Čeprav se z razlogi ta naloga neposredno ne ukvarja, pa jih je treba upoštevati: poleg sistemskih razlogov za šibko kohezijo kot sta horizontalna (med sektorska) kot vertikalna neuskkljenost (razmerje država-občina, pomanjkanje regij), je to zlasti pomanjkanje instrumentov, nedelujoča zemljiška politika, pomanjkanje zavesti o prostoru kot vrednoti, itd. Rezultati vrednotenja so tako tudi preveritev relevantnosti ciljev, ki jih postavlja SPRS2050. Ugotovimo lahko, da cilji vsekakor naslavlajo relevantne probleme prostorskega razvoja. Po drugi strani pa je dejstvo, da se je stanje v prostoru v 14 letih prej odmaknilo kot približalo ciljem, jasno opozorilo, da SPRS poleg vizije, ciljev in koncepta razvoja potrebuje predvsem močan instrumentarij za izvajanje, ki mora dobiti zavezujočo podporo na vladi in v povezanih resorjih.

Model A je model koncentriranega policentričnega prostorskega razvoja, osnovan na treh središčih mednarodnega pomena, štirih središčih nacionalnega pomena ter petih središčih regionalnega pomena. Manjše število središč pomeni večjo koncentracijo prebivalstva in storitev v središčih višjega ranga, kar omogoča racionalnejšo organizacijo javnega prometa (trajnostne mobilnosti) in drugih storitev, predvsem znotraj funkcionalnih urbanih območij (FUO).

Model B je model dekoncentriranega policentričnega prostorskega razvoja z večjim številom središč: poleg treh središč mednarodnega pomena ima devet središč nacionalnega pomena ter deset središč regionalnega pomena. Večje število središč, ki so nosilci storitev in dejavnosti, pomeni več poselitvenih zgostitev in zahteva dobro prometno povezanost med posameznimi središči ter dobre medregionalne povezave v javnem prometu.

Različici modela sta zasnovani na sočasnem razvoju treh ključnih sistemov: (1) poselitve, (2) gospodarske javne infrastrukture ter (3) krajine in zelene infrastrukture. Pri vseh treh so upoštevani družbeni, gospodarski in okoljski vidiki razvoja. Prostorske sisteme obravnava integrirano, v medsebojni soodvisnosti. Kot ključne so identificirane tiste sestavine, ki predstavljajo potencialne ali tveganje za doseganje prostorske kohezije; te so presečne (sinergijske ali konfliktne). V nadaljevanju so predstavljene glavne sestavine modela, ki so prikazane na kartah in/ali na katere se navezujejo usmeritve za načrtovanje in ukrepi.

Ogrodje modela so **središča** različnih rangov (mednarodnega, nacionalnega in regionalnega pomena), določena na osnovi meril: dostopnost, opremljenost s funkcijami, število prebivalcev, stanovanja, delovna mesta ter glede na gospodarski in turistični pomen oziroma potencial. V središčih se koncentrirajo centralne funkcije, prebivalstvo, delovna mesta ter gospodarski razvoj, nanje se navezuje prometna in ostala infrastruktura.

Središča so lahko ali posamezna mesta ali somestja. Somestja so skupina povezanih mest in/ali naselij katera se med seboj funkcijsko dopolnjujejo in/ali povezujejo (dve ali več mest/naselij, v katerih se centralne dejavnosti dopolnjujejo in/ali povezujejo). Pri opredelitvi somestij v MPRS2050 smo poleg obstoječega stanja upoštevali tudi cilje razvojnih programov - strateške razvojne programe in regionalne razvojne programe (Strategija razvoja lokalne samouprave, 2016). Somestja smo opredelili na podlagi kriterijev: dopolnjevanje centralnih funkcij, mobilnost trga delovne sile in razvojne težnje ter optimizacija organizacije javnega sektorja.

Krepitev središč ne pomeni nujno fizične širitve stanovanjskih površin, območij centralnih dejavnosti ali gospodarskih con na nova zemljišča ampak predvsem dvig kakovosti vseh omenjenih storitev, če je le mogoče znotraj obstoječih urbaniziranih območij oziroma z njihovim smiselnim zaokroževanjem in dopolnjevanjem.

Središčem so določena **širša mestna območja**, znotraj katerih so obenem tudi **območja integriranega javnega prometa s prometnimi terminali za potniški promet**. To omogoča uresničevanje celovitih strategij zagotavljanja dostopnosti, ki lahko poleg prostorskih ukrepov (načrtovanje poselitve v skupaj z JPP) vsebujejo tudi alternativne načine izvajanja storitev infrastrukture (zmanjševanje pomena fizične dostopnosti). Posebej so opredeljena širša mestna območja (ŠMO), kjer pričakujemo večjo potrebo po **zagotavljanju novih stanovanj**. Zagotavljanje novih stanovanj ne pomeni nujno širjenje poselitvenih območij na nova zemljišča, pač pa kvalitativno nadgradnjo obstoječih stanovanjskih površin ter prenovu in ureditev degradiranih urbanih območij, ki izkazujejo poselitveni potencial. Znotraj ŠMO je posebej poudarjena vloga zelene infrastrukture pri blaženju posledic podnebnih sprememb (prezračevalni koridorji, uravnavanje površinskih odtokov, pomen vegetacije za mikroklimo v mestih).

Središča in ŠMO so z obstoječimi in novimi (ter prenovljenimi) **cestnimi in železniškimi povezavami** mednarodnega in nacionalnega pomena povezana v omrežje. Prometno omrežje dopolnjujejo

prometni terminali za tovorni promet različnih rangov (mednarodnega, nacionalnega in regionalnega pomena).

Daljinske kolesarske povezave so po eni strani del omrežja prometne kot zelene infrastrukture². Podobno se tudi **območja za pridobivanje OVE** (VE in HE³) lahko obravnavajo kot energetski potencial ali del krajine oz. zelene infrastrukture. V energetskem omrežju so obravnavani objekti za **prenos in distribucijo električne energije** ter **plinovodni sistem**. Na vozlišča gospodarske infrastrukture so vezana **območja za gospodarske cone** mednarodnega, nacionalnega in regionalnega pomena.

Zunaj poselitvenih središč so opredeljena **območja za kmetijstvo**, ločena na tista, ki so nacionalno pomembna za pridelavo hrane, ter tista, ki so pomembna z vidika ohranjanja kulturne krajine in prepoznavnosti. Slednja so vključena tudi med ključne gradnike **zelene infrastrukture**, poleg jedrnih naravno ohranjenih območij ter rečnih koridorjev. Prikazana so **območja prepoznavnih značilnosti krajine**. **Povezave med zeleno infrastrukturo v krajini in zeleni sistemi mest** se prednostno zagotavljajo v okviru ŠMO mednarodnega in nacionalnega ranga. Pri načrtovanju razvoja teh območij, v katerih je pričakovati velike pritiske, se ohranja zveznost omrežja zelene infrastrukture, ki zagotavlja povezavo med mestnimi območji in zaledjem ter ohranja kakovostno bivalno okolje v mestih. V ta tip zelene infrastrukture so vključena tudi območja omejitev za razvoj (poplavna, erozijska, plazljiva in vododeficitarna območja). Prav tako pomemben del zelene infrastrukture predstavljajo naravno ohranjena območja in območja, ki so v ekstenzivni rabi. Tu gre predvsem za **gorska, obmejna** (Lampič in sod., 2016) in **odmaknjena podeželska območja** (Penko Seidl in sod., 2016).

Prikazana so **območja prepoznavnih značilnosti krajine** (povzeta po SPRS 2004⁴) ter **prednostna območja za razvoj turizma**.

Posebej so opredeljena območja, ki zahtevajo posebne **ukrepe za prestrukturiranja ali sanacijo**. To so **(funkcionalno) razvrednotena območja, območja ukrepov za ohranjanje poselitve (odmaknjena, obmejna in gorska območja z depopulacijo) ter območja prestrukturiranja (razbremenjevanja) turizma**.

---

² Zelena infrastruktura je v nalogi obravnavana kot omrežje naravno bolj ohranjenih območij in koridorjev, ki zagotavlja številne funkcije. Kot taka vključuje različne tipe območij, med drugim tudi območja, ki so v ekstenzivni kmetijski rabi ali območja, kjer se izkorišča obnovljive vire energije, če seveda obenem opravljajo funkcije ZI. Tudi daljinske kolesarske povezave so pogosto načrtovane znotraj naravno bolj ohranjenih območij (npr. vzdolž rečnih koridorjev), ki so del ZI.

³ Območja za izkoriščanje geotermalne energije in energije sonca v modelu niso podrobneje določena – prva zato, ker je geotermalni potencial za proizvodnjo električne energije majhen, problem pa predstavlja tudi nizka temperatura vode, druga pa zato, ker v strokovnih podlagah niso bila določena prednostna območja za rabo sončne energije, temveč zgolj podane usmeritve, da se kapacitete umešča na strehe obstoječih objektov (Tahir in sod., 2017).

⁴ V letu 2017 je bila razpisana naloga, v kateri bo preverjena in dopolnjena metodologija za določitev krajinsko prepoznavnih območij.

4.2 Sestavine modelov

Preglednica 6: Predlagane sestavine za različni modelov prostorskega razvoja

Sestavine	Model A	Model B
Središča mednarodnega pomena	3: Ljubljana, Maribor, somestje Koper – Izola - Piran	
Središče nacionalnega pomena	4: Kranj, Novo mesto, somestje Nova Gorica-Šempeter - Vrtojba, somestje Celje - Velenje	9: Kranj, Novo mesto, Murska Sobota, somestje (Gorica) Nova Gorica – Šempeter - Vrtojba, somestje Celje - Velenje, somestje Dravograd - Ravne na Koroškem - Slovenj Gradec, somestje Trbovlje – Zagorje - Hrastnik, somestje Krško – Brežice - Sevnica, somestje Jesenice – Radovljica - Bled
Središče regionalnega pomena	6: Murska Sobota, Postojna*, somestje Dravograd - Ravne na Koroškem - Slovenj Gradec, somestje Trbovlje – Zagorje - Hrastnik, somestje Sevnica – Krško - Brežice, somestje Jesenice – Radovljica - Bled	10: Škofja Loka, Postojna*, Kočevje, Idrija, Ajdovščina, Ptuj, Tolmin, Sežana, somestje Domžale - Kamnik, somestje Črnomelj - Metlika
Širša mestna območja⁵	Ljubljana, Maribor, somestje Koper – Izola - Piran, Kranj, Novo mesto, Murska Sobota, somestje Nova Gorica – Šempeter - Vrtojba, somestje Celje - Velenje, Novo mesto, Postojna* ⁶ , somestje Dravograd - Ravne na Koroškem-Slovenj Gradec, somestje Trbovlje – Zagorje - Hrastnik, somestje Sevnica – Krško - Brežice, somestje Jesenice – Radovljica - Bled	Ljubljana, Maribor, somestje Koper – Izola - Piran, Kranj, Novo mesto, Murska Sobota, somestje Nova Gorica – Šempeter - Vrtojba, somestje Celje - Velenje, somestje Dravograd - Ravne na Koroškem - Slovenj Gradec, somestje Trbovlje – Zagorje - Hrastnik, somestje Krško – Brežice - Sevnica, Škofja Loka, Postojna*, Kočevje, Idrija, Ajdovščina, Ptuj, Tolmin, Sežana, somestje Domžale - Kamnik, somestje Črnomelj - Metlika
Čezmejna širša mestna območja	Gorica - Nova Gorica – Šempeter - Vrtojba, Koper - Trst, Sevnica – Krško – Brežice - Zagreb Radgona - Gornja Radgona Maribor - Gradec Kranj - Celovec	
Prednostna območja za stanovanjsko oskrbo	Ljubljana, Koper, Maribor, Kranj, Novo mesto, Celje, Krško, Nova Gorica, Slovenj Gradec, Velenje	Ljubljana, Koper, Maribor, Kranj, Novo mesto, Celje, Krško, Nova Gorica, Slovenj Gradec, Velenje, Domžale, Kamnik, Škofja Loka, Radovljica, Postojna, Piran, Izola, Murska Sobota, Jesenice, Idrija
Cestne povezave	<u>Obstoječe:</u> Avtocestni križ HC Nova Gorica-Nanos AC Draženci-Gruškovje <u>Novo (oz. potrjeno):</u> 3. razvojna os (Slovenj Gradec-Celje) HC Jagodje-Lucija Ilirska Bistrica-Jelšane	<u>Obstoječe:</u> Avtocestni križ HC Nova Gorica-Nanos AC Draženci-Gruškovje <u>Novo (potrjeno+želeno):</u> 3. razvojna os (Slovenj Gradec-Vinica) 4. razvojna os (Ljubljana-Idrija-Tolmin) 3a. razvojna os (Kočevje) HC Jagodje-Lucija

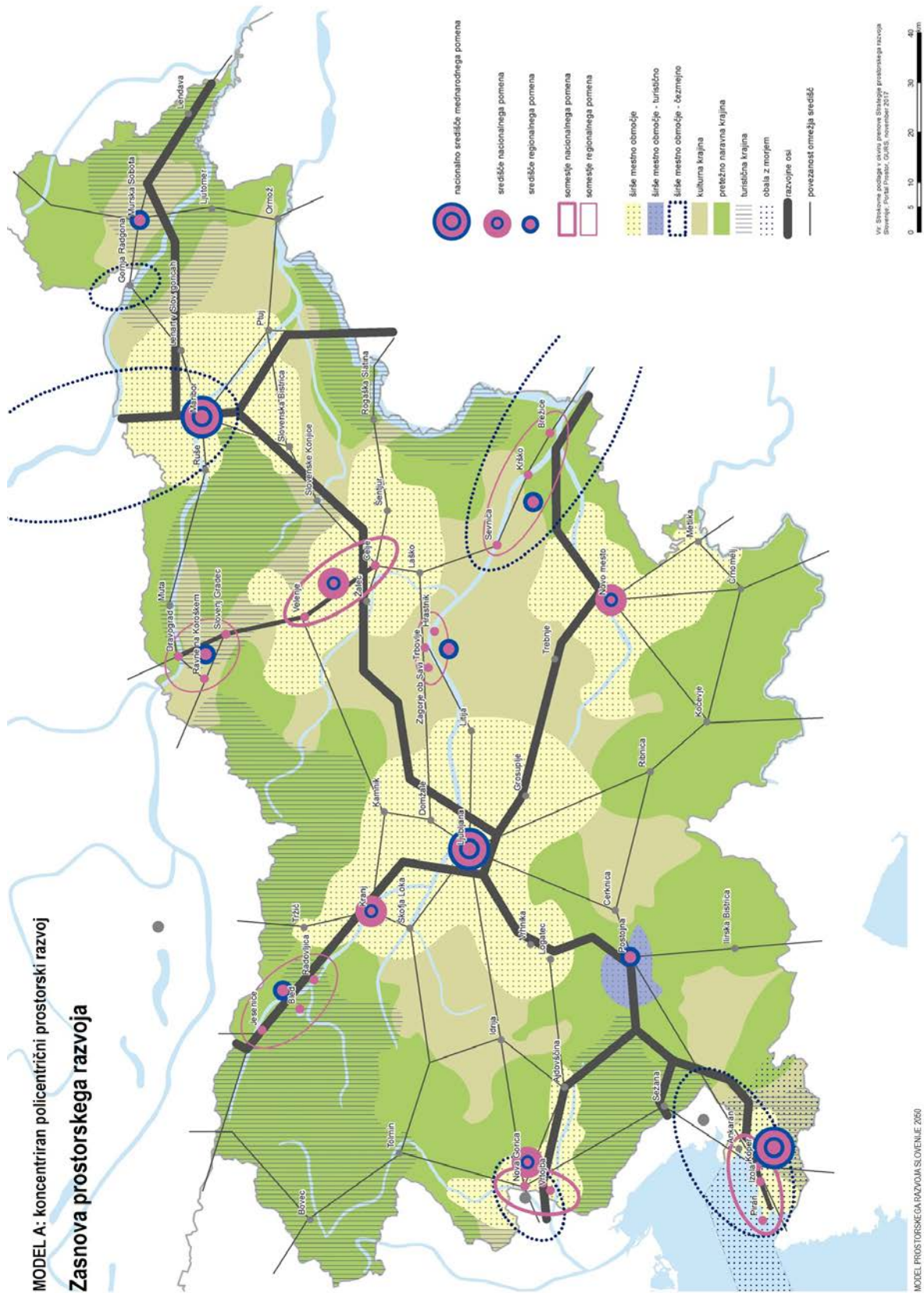
⁶* turistično usmerjena območja

Sestavine	Model A	Model B
		Ilirska Bistrica-Jelšane
Železniške povezave	<p><u>Železniške povezave mednarodnega pomena:</u> <i>Baltsko-jadranski koridor:</i> Šentilj-Koper/Trst <i>Mediteranski koridor:</i> Koper/Trst-Hodoš in Koper/Trst-Dobova Xplus: Jesenice-Dobova</p> <p><u>Železniške povezave nacionalnega pomena:</u> Ljubljana-Novo mesto-Karlovec, Nova Gorica-Gorica</p> <p><u>Za posodobitev/nadgradnjo:</u> Divača-Koper Divača-Ljubljana Ljubljansko železniško vozlišče Ljubljana-Zidani Most Ljubljana-Jesenice</p> <p><u>Za posodobitev /nadgradnjo (dodatno):</u> LUR primestna železnica Ljubljana-Novo mesto Pragersko-Maribor-Šentilj Divača-Sežana-Nova Gorica-Gorica</p>	<p><u>Železniške povezave mednarodnega pomena:</u> <i>Baltsko-jadranski koridor:</i> Šentilj-Koper <i>Mediteranski koridor:</i> Koper-Hodoš in Koper-Dobova Xplus: Jesenice-Dobova</p> <p><u>Železniške povezave nacionalnega pomena:</u> Ljubljana-Novo mesto-Karlovec, Nova Gorica-Gorica, Nova Gorica-Jesenice, Maribor-Dravograd, Celje-Dravograd, Ormož-Čakovec, Ljubljana-Kočevje, Murska Sobota Lendava</p> <p><u>Obstoječe za posodobitev/nadgradnjo (po Strategiji razvoja prometa):</u> Divača-Koper Divača-Ljubljana Ljubljansko železniško vozlišče Ljubljana-Zidani Most Ljubljana-Jesenice</p> <p><u>Za posodobitev /nadgradnjo (dodatno):</u> LUR primestna železnica Ljubljana-Novo mesto-Črnomelj Pragersko-Maribor-Šentilj Divača-Sežana-Nova Gorica-Gorica Nova Gorica – Jesenice Zidani Most-Brežice 3. razvojna os (Celje-Velenje) Maribor-Dravograd Pivka-Ilirska Bistrica</p>
Prometni terminali za tovorni promet mednarodnega pomena	Ljubljana, Koper, Maribor	
Prometni terminali za tovorni promet nacionalnega pomena	Celje, Novo mesto, Kranj (Jesenice, Brnik), Nova Gorica	Celje, Kranj (Jesenice, Brnik), Novo mesto, Nova Gorica (Šempeter - Vrtojba), Murska Sobota, Brežice, Divača (Sežana)
Prometni terminali za tovorni promet regionalnega pomena	Murska Sobota, Brežice, Ptuj, Dravograd, Ilirska Bistrica (Pivka), Divača (Sežana)	Ptuj, Ilirska Bistrica (Pivka), Dravograd
Območja integriranega javnega prometa s prometnimi terminali za potniški promet	Opredeljena znotraj širših mestnih območij Prometni terminal za potniški promet: Ljubljana, Koper, Maribor, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Celje	Opredeljena znotraj ŠMO Prometni terminal za potniški promet: Ljubljana, Koper, Maribor, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Celje, Murska Sobota, somestje Sevnica-Krško-Brežice, Dravograd-Ravne na Koroškem-Slovenj Gradec, Trbovlje-Zagorje-Hrastnik
Daljinske kolesarske povezave	Eurovelo 8 (Obala), 9 (SV-JZ), 13 (Prekmurje) D1-D13	
Prednostna območja za pridobivanje OVE	Načrtovane HE na srednji Savi Gornji tok Mure do Veržeja	
	Potencialna območja za vetrno energijo nad 5 MW (AN OVE)	Potencialna območja za vetrno energijo

Sestavine	Model A	Model B
Prenos in distribucija električne energije	Načrtovane mednarodne elektroenergetske povezave Načrtovane notranje elektroenergetske povezave	
Plinovodni sistem	Načrtovane mednarodne plinovodne povezave Načrtovane notranje plinovodne povezave	
Območja za gospodarske cone mednarodnega pomena	Ljubljana, Koper, Maribor	Ljubljana, Koper, Maribor, Celje, Brežice
Območja za gospodarske cone nacionalnega pomena	Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Celje, Brežice	Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Murska Sobota, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Krško, Jesenice
Območja za gospodarske cone regionalnega pomena	Jesenice, Murska Sobota, Ptuj, Krško, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Kočevje	Škofja Loka, Kamnik, Pivka, Ajdovščina, Tolmin, Sežana, Kočevje
Območja, namenjena kmetijstvu	Nacionalno pomembna območja za kmetijstvo: izjemno pomembna, zelo pomembna in pomembna območja	
	Območja kmetijstva, pomembna za ohranjanje kulturne krajine: (širša zavarovana območja + območja prepoznavnosti krajine) x (tvzk ostala območja + OMD)	
Zelena infrastruktura	Alpe, Dinarska Slovenija (Kočevska + visoke notranjske planote), koridorji mednarodno pomembnih rek (Drava, Sava, Mura, Soča), koridorji nacionalno pomembnih rek (Savinja, Kolpa, Krka), naravno ohranjena območja med zgoraj naštetimi jedrini območji, ki zagotavljajo povezljivost sistema (predvsem med Alpami in Dinarsko Slovenijo) kmetijska zemljišča, ki so pomembna za varovanje kulturne krajine varovalni gozdovi + gozdovi s posebnim namenom	
Zelena infrastruktura-mesta (ŠMO) s poudarjeno potrebo po navezavi na zelenih sistem mest)	Mednarodna + nacionalna Območja ZI znotraj ŠMO	mednarodna območja ZI znotraj ŠMO
Območja prepoznavnosti krajine	Izjemne krajine Območja prepoznavnih značilnosti po SPRS2004	
Območja za razvoj turizma	Vodilne destinacije za razvoj turizma	Vodilne in druge destinacije za razvoj turizma
Problemska območja/Območja prestrukturiranja	Razvrednotena območja (funkcionalno) Območja preprečevanja depopulacije (odmaknjena, obmejna, območja z dostopnostjo nad 45 min. do središč nacionalnega pomena, Območja prestrukturiranja turizma (razbremenjevanje, prilagajanje infrastrukture)	

Na slikah 4 in 5 sta prikazani zasnovi prostorskega razvoja modela A in modela B. Podrobnejši kartografski prikazi z zasnovi posameznih sistemov so prikazani v Prilogi 3.

Slika 4: Model prostorskega razvoja A

4.5 Vrednotenje modelov

Različni modeli sta bili zasnovani tako, da vsaka omogoča izpolnjevanje ciljev SPRS2050 in odgovarja na izzive prostorskega razvoja, vendar z drugačnimi prostorskimi rešitvami. Vsak od predlogov ima zato drugačne posledice (nekatero), predvsem pa se razlikuje njihova prostorska razporeditev. Ključne razlike so v razporeditvi, kakovosti, dostopnosti storitev, načinu njihovega zagotavljanja, za to potrebnih sredstvih, prostoru, naravnih virih, vplivih na prometne tokove in s tem povezane posledice ter vplivih na naravno okolje. Za oceno teh posledic bi potrebovali ustrezna simulacijska orodja in vhodne podatke, kar pa je na voljo le za promet, kjer smo tudi opravili modelske simulacije (poglavje 4.5.1). Tudi ti so sicer narejeni na osnovi predpostavk, ki vsebujejo določeno mero negotovosti, zato je rezultate treba gledati kot informacijo o primerjavi, in ne kot kvantitativno napoved dejanskega učinka. Ostale posledice smo ocenjevali kvalitativno, kot prednosti in slabosti posameznega modela v razmerju do ciljev SPRS2050 ter izzivov, ki jih za razvoj Slovenije prinašajo globalni in makroregionalni trendi (poglavje 4.5.2). Poleg strokovnih podlag in ekspertnega znanja članov skupine smo se pri tem opirali na rezultate drugega javnega posvetovanja (november 2017).

4.5.1 Simulacija prometnih tokov

Prostorski razvoj in umeščanje poselitve, storitev in infrastrukture imajo poleg razpoložljivosti in raznovrstnosti (prometne) infrastrukture velik vpliv na prometne vzorce. Povečevanje rabe osebnih avtomobilov povzroča številne zunanje (eksterne) stroške za družbo, kot so slabša kakovost zraka, hrup, zastoji, slabša prometna varnost, manjša telesna aktivnost, stres itd. Ti naj bi v Sloveniji v letu 2002 povzročili skoraj 1,3 milijarde € stroškov, oziroma 6 do 10 % BDP Slovenije« (Plevnik, 2016).

Za vrednotenje smo uporabili slovenski nacionalni prometni model v orodju za prometno modeliranje VISUM. Za potrebe vrednotenja smo za oba modela naredili nekaj predpostavk o številu prebivalcev in delovnih mest po funkcionalnih urbanih območjih (FUO). Predpostavke so bile narejene zato, ker natančnih projekcij o teh dveh spremenljivkah ni, gre pa za spremenljivki, ki najbolj vplivata na dnevne prometne vzorce.

Za Model A je bila predpostavka, da se v primerjavi z današnjim stanjem (tj. leto 2015) število prebivalcev in delovnih mest v FUO Ljubljana, Maribor in Koper (vsa tri središča mednarodnega pomena) poveča za 10 %, v ostalih FUO (Novo mesto, Nova Gorica, somestje Celje - Velenje in Kranj) se poveča za 5 %, v območjih izven FUO pa se zmanjša za 5 %.

Za Model B je bila predpostavka, da se v primerjavi z današnjim stanjem število prebivalcev in delovnih mest v FUO Ljubljana, Maribor in Koper (vsa tri središča mednarodnega pomena) poveča za 8 %, v ostalih FUO (Novo mesto, Nova Gorica, somestje Celje - Velenje, Kranj, Murska Sobota, somestje Dravograd - Ravne na Koroškem - Slovenj Gradec, somestje Jesenice – Radovljica - Bled, somestje Sevnica – Krško - Brežice, somestje Trbovlje – Zagorje - Hrastnik) se poveča za 6 oziroma 7 %, v območjih izven FUO pa se zmanjša za 2 %.

Zaradi namena primerjave je bila opravljena analiza z današnjim številom prebivalcev in ne s projiciranim številom prebivalcev za leto 2050. Prometno omrežje je enako v vseh scenarijih tako z vidika cestnega, železniškega kot javnega potniškega prometa. V cestnem omrežju je bila današnjemu omrežju dodana le 3. razvojna os, ki se smatra kot gotova odločitev in ker je največji infrastrukturni cestni projekt v bližnji prihodnosti.

Omrežje je z vidika uslug javnega potniškega prometa enako v vseh modelih, ne glede na to, da so za prihodnost predvidene spremembe v avtobusnem in železniškem prometu. Upoštevanje sprememb v javnem prometu, ki pravzaprav še niso natančno določene, bi terjalo spremembe v voznih redih, frekvencah, potekih linij v prometnih simulacijah, to pa presega obseg te naloge.

Rezultati

Analizirani so bili štiri kazalniki prometne obremenitve na delovni dan na celotnem slovenskem omrežju (rezultati so prikazani v preglednici 7):

- skupna prepotovana razdalja z osebnimi vozili (vozni kilometri),
- skupen čas potovanj z osebnimi vozili (vozne ure),
- skupna prepotovana razdalja z JPP (vozni km (JPP)),
- količina JPP (tj. število potnikov krat število odsekov).

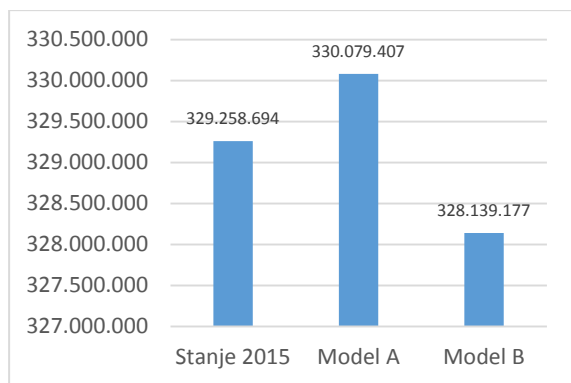
Preglednica 7 prikazuje primerjavo obeh modelov s stanjem leta 2015 ter primerjavo med obema modeloma z vidika omenjenih obremenitev na delovni dan. Rezultati so prikazani tudi v grafikoni.

Opaziti je, da Model B predvideva zmanjšanje števila opravljenih kilometrov z osebnimi vozili, Model A pa povečanje. Hkrati se v Modelu B zmanjša čas, potreben za potovanja z osebnimi vozili, pri Modelu A pa malo poveča.

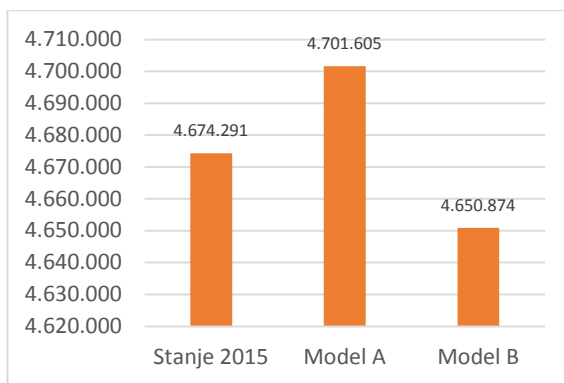
Na drugi strani je v obeh modelih predvideno, da se poveča obseg razdalje, prevožene z JPP, pri čemer je razlika med modeloma precej majhna. Po drugi strani je obseg potnikov JPP na vseh odsekih (gre za skupno količino JPP, ki ni enako številu potnikov) večji v Modelu A. Razlog je v večji kritični masi ljudi v bolj koncentriranem modelu poselitve.

Preglednica 7: Rezultati prometne simulacije prostorskih modelov

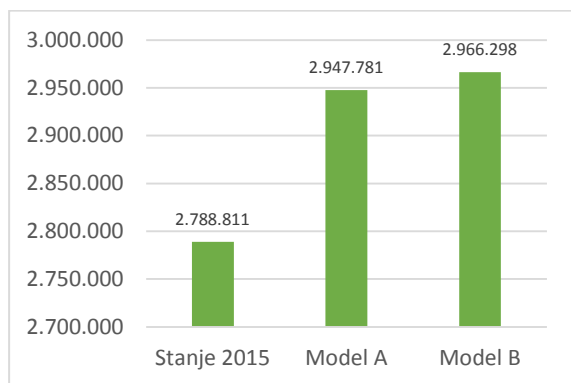
	Stanje 2015	Model A	Model B	Sprememba A glede na 2015	Sprememba B glede na 2015	Razlika med modeloma A in B	Razlika med modeloma A in B (%)
vozni km	329.258.694	330.079.407	328.139.177	0,25%	-0,34%	1.940.230	0,6%
vozne ure	4.674.291	4.701.605	4.650.874	0,58%	-0,50%	50.731	1,1%
vozni km (JPP)	2.788.811	2.947.781	2.966.298	5,70%	6,36%	-18.517	-0,6%
poti (JPP)	4.559.161	4.981.808	4.949.550	9,27%	8,56%	32.258	0,7%

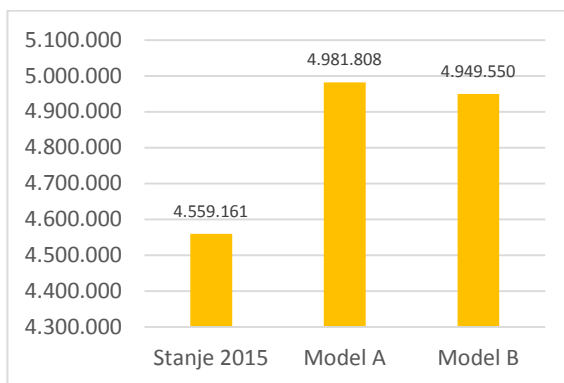
Grafikon 1: Skupna prepotovana razdalja z osebnimi vozili (vozni kilometri)

Grafikon 2: Skupen čas potovanj z osebnimi vozili (vozne ure)

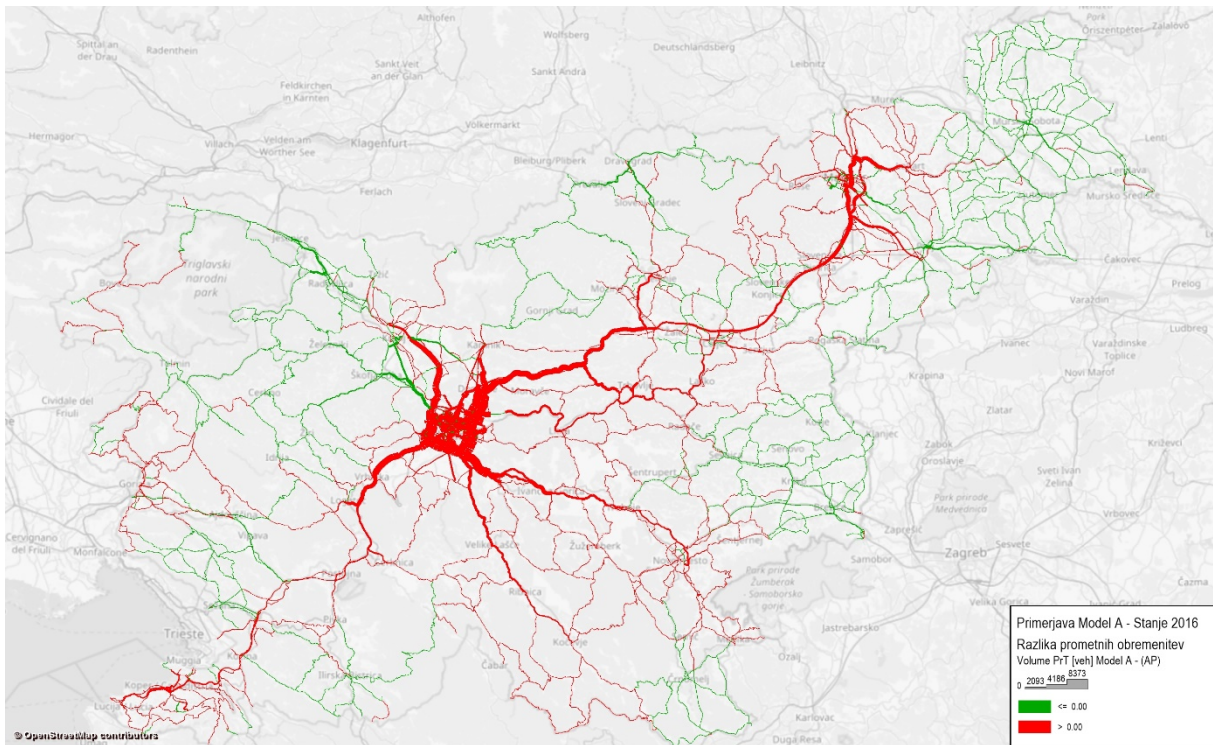

Grafikon 3: Skupna prepotovana razdalja z JPP (vozni km (JPP))

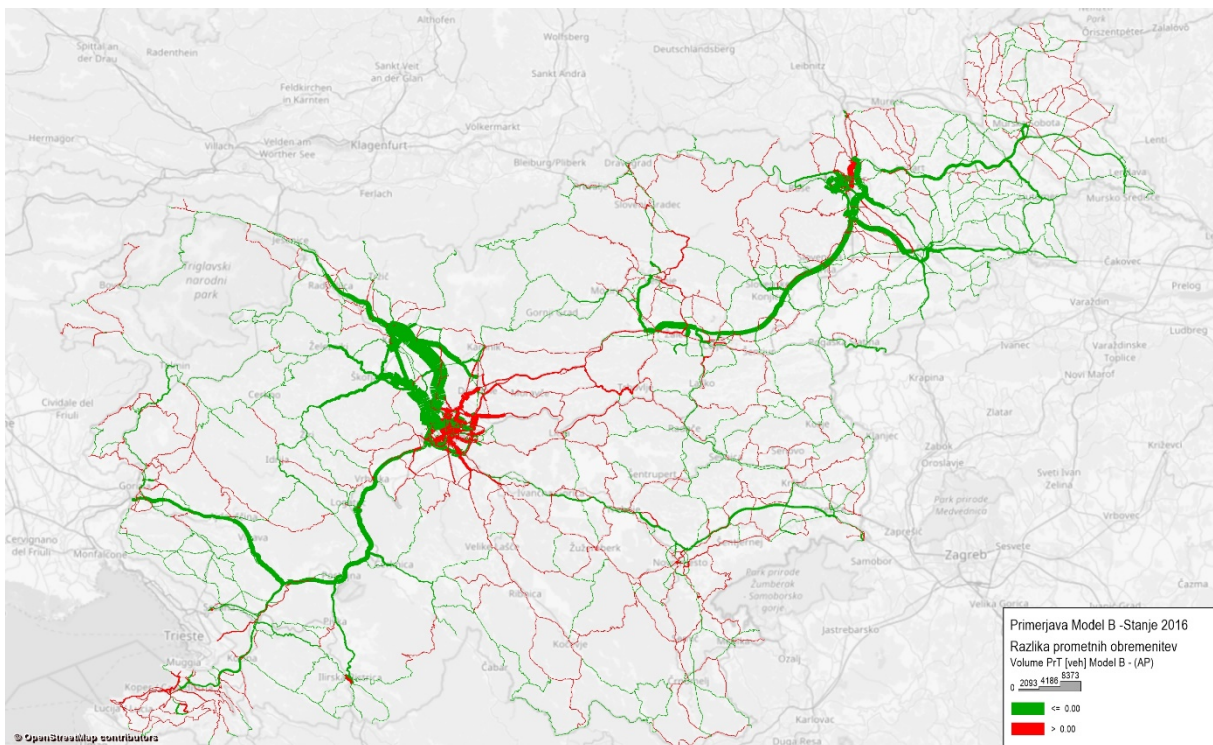
Grafikon 4: Količina JPP (tj. število potnikov krat število odsekov)

Karte (slike 6, 7 in 8), ki prikazujejo razliko v prometnih obremenitvah omrežja, kažejo, da se bo po Modelu A v primerjavi z obstoječim stanjem na večini omrežja obseg prometa povečal. Gre za širša območja treh najpomembnejših središč, kjer je zaradi povečanja števila delovnih mest obseg prometa poveča glede na obstoječe stanje.

Slika 6: Primerjava obremenitve omrežja Modela A s stanjem 2015

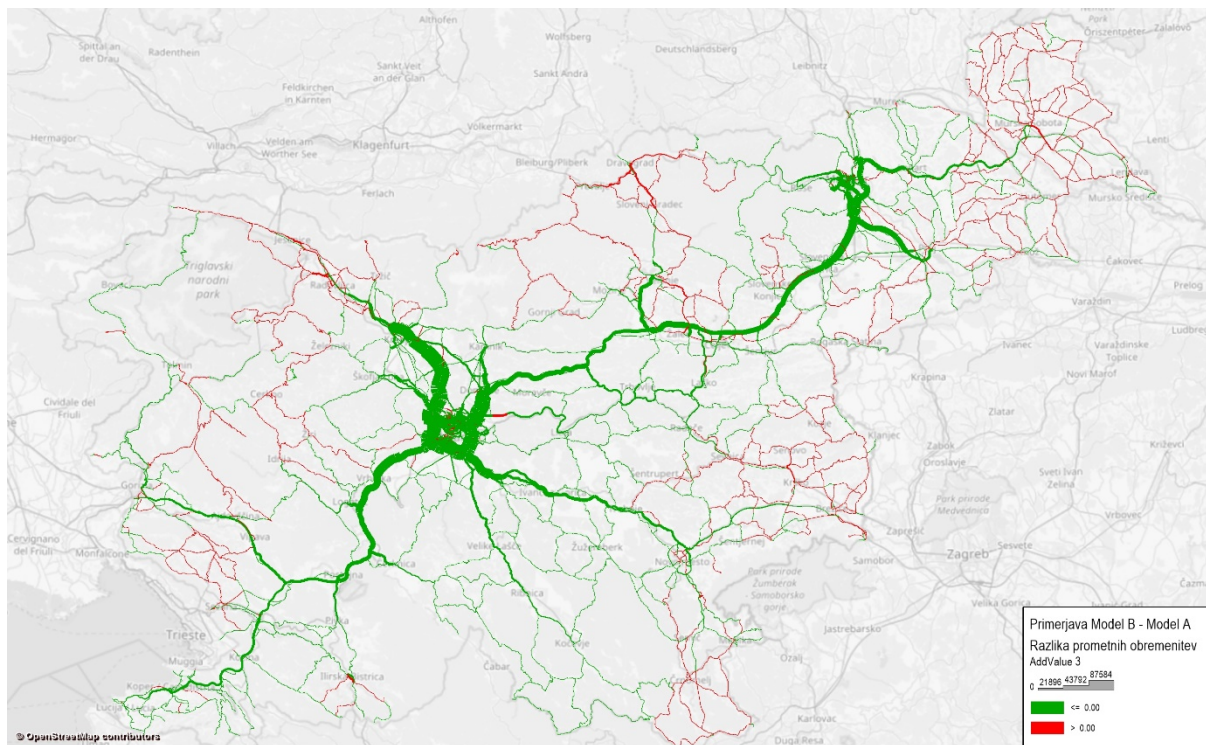
Nasprotno velja za Model B, kjer se obseg prometa zmanjša na večini najbolj obremenjenega omrežja, izjema so omrežja znotraj največjih središč.

Slika 7: Primerjava obremenitve omrežja Modela B s stanjem 2015

Primerjava obremenitev med obema modeloma kaže, da je Model B manj obremenilen kot Model A, saj je na večini omrežja predvidenega manj prometa.

Slika 8: Primerjava obremenitve omrežja Modela B in Modela A

Model A je torej z vidika zmanjševanja prometnih obremenitev osebnega motornega prometa slabši kot obstoječi model in Model B, vendar je boljši z vidika javnega potniškega prometa. Razlike so sicer majhne, vendar je treba opomniti, da je bila simulacija narejena na obstoječe omrežje z obstoječim nivojem uslug javnega prometa in da ne vključuje ukrepov za izboljšanje javnega prometa in cestnega omrežja (razen 3. razvojne osi). S tovrstnimi spremembami bi tudi razlike bile večje, vendar tovrstna simulacija presega obseg te naloge.

Model A ima torej večji potencial za nadgradnjo javnega potniškega prometa, saj manjše število središč pomeni večjo koncentracijo prebivalstva in storitev v središčih višjega ranga, kar omogoča racionalnejšo organizacijo javnega prometa (trajnostne mobilnosti) in drugih storitev, predvsem znotraj širših mestnih območij.

4.5.2 Prednosti in slabosti modelov z vidika ciljev in izzivov prostorskega razvoja

V tem poglavju so povzeti rezultati drugega posvetovanja o MPRS 2050, novembra 2017. Zapisnik z vsemi komentarji je v prilogi 4. Za oba modela so bile ugotovljene tako prednosti kot slabosti z vidika ciljev in izzivov prostorskega razvoja, in sicer dokaj enakomerno (glej preglednice 8-11). To pomeni, da oba modela omogočata doseganje ciljev ter odgovarjata na izzive, vsak nekoliko drugače.

Model A ima več prednosti, ki izhajajo iz koncentracije (stroškovna učinkovitost, večja učinkovitost in kakovost storitev, ki zahtevajo kritično maso) in je zato nekoliko boljši z vidika racionalnega prostorskega razvoja in konkurenčnosti mest. Krepitev središč višjega ranga tudi omogoča boljše pogoje za mlade, inovativne posameznike in podjetja ter s tem boljši odziv na izzive globalizacije in vloge mest v mednarodnem povezovanju. Po drugi strani pomeni odmik od enakomernega razvoja

podeželja, ki je zagotovilo prostorske identitete in kakovosti življenja v teh območjih. Večja koncentracija ima tudi dvojne učinke z vidika prožnosti in odzivnosti. V pogojih globalizacije ponuja model A manj rešitev za manjša središča in odmaknjena območja, prav tako koncentracija nima prepoznanih prednosti z vidika prehoda na nizkoogljično družbo in več slabosti kot prednosti z vidika podnebnih sprememb: urbane aglomeracije so ocenjene kot ranljivejše za njihove posledice.

Tudi model B ima nekatere prednosti pri zagotavljanju racionalnega razvoja, zlasti če ga razumemo z vidika racionalnosti posameznikovega vsakdanjega življenja in ohranjanja obstoječega omrežja. Prav tako je dobro izhodišče za regionalizacijo (decentralizacijo države in koncentracijo občin). Medtem, ko naj bi z vidika kakovosti življenja in odpornosti imel model B zgolj prednosti kot so večja dostopnost storitev v vseh naseljih, večja odprtost za lokalne pobude in možnost za samooskrbo, pa so z vidika identitete vendarle prepoznane nekatere slabosti, zlasti fragmentacija prostora zaradi večjega števila (manjših) ureditev. Z večjo razpršenostjo funkcij naj bi ta model bolje odgovarjal na demografske spremembe z zadrževanjem mladih na podeželju in boljšo oskrbo starejših. Službe na podeželskih območjih so pomembne zlasti za določene skupine prebivalstva, ki bi se bili sicer primorani odseliti (npr. ženske). Predvideno manjšanje (stagnacija) števila prebivalcev pa bo pomenilo večje finančne obremenitve in težje zagotavljanje kakovosti storitev. To bo manj izrazito na področju energetike, saj prehod na OVE olajša lokalno oskrbo v primerjavi s tradicionalnimi viri. Dekoncentracija sicer omogoča obdržati konkurenčnost manjših središč na nacionalni ravni, slabi pa jih v okvirih globalizacije, kjer bodo (še) težje ohranjala svojo vlogo v mednarodnem povezovanju.

V preglednicah 8-11 so povzete prednosti in slabosti obeh modelov z vidika ciljev SPRS2050, kakor so bile identificirane na javnem posvetu novembra 2017 (priloga 4)

Preglednica 8: Model A - Prednosti in slabosti z vidika CILJEV SPRS (skupine 1, 5, 9)

Cilji SPRS2050	Prednosti	Slabosti
Racionalen prostorski razvoj	Racionalnejše zagotavljanje in vzdrževanje prometne in komunalne infrastrukture. Lažja organizacija in izvedba JPP. Večji potencial za sanacijo degradiranih območij. Manj razpršenosti v prostoru in z zemljišči. Omogoča doseganje policentrizma.	Manj optimalno razporejanje na podeželju. Manj funkcionalnega dopolnjevanja.
Večja konkurenčnost mest	Boljša konkurenčnost (samo za omejeno število mest), skozi kritično maso in koncentracijo. Lažje povezovanje z drugimi (regijami, središči, somestji). Lahko krepi primerjalne prednosti.	Model ne vključuje vseh mest. Manj je povezovanja, če je manj središč.

<p>Kakovost življenja v mestih in na podeželju</p>	<p>Večja kakovost storitev (ekonomija obsega). Izboljšana kakovost JPP, ki je lahko učinkovitejši. Manj negativnih vplivov prometa.</p>	<p>Večje cene zemljišč v mestu, odseljevanje na podeželje. Opuščanje funkcij na podeželju, v obmejnih in gorskih območjih, kar ima za posledico slabšo kakovost bivanja. Koncentracija lahko sproži tudi pretirano racionalizacijo na ravni osnovnih storitev Kakovost storitev se lahko izboljša. dostopnost pa se lahko poslabša, če so bolj skoncentrirana. Vpliva na varnost (več kriminala v zgoščenih, urbanih območjih, ljudje se manj poznajo, policijske postaje se ukinjajo). Manj stika z naravo v velikih mestih. Manjša kakovost bivanja v naseljih z visoko gostoto graditve.</p>
<p>Prostorska identiteta SLO</p>	<p>Ohranjanje narave, kulturne krajine. Ohranjanje odprtosti prostora. Manjši vpliv na identiteto. Večja kakovost arhitekture. Bolj se ohranja prostorski red.</p>	<p>Koncentracija lahko pomeni izgubo prostorske identitete (kot posledica odseljevanja v središča) – model pospešuje polarizacijo urbano : naravno/odmaknjeno/obrobno. Če je manj središč, je manj skrbi za ohranjanje identitete.</p>
<p>Prožnost in odzivnost</p>	<p>Racionalnejši ukrepi proti naravnim nesrečam.</p>	<p>Večja koncentracija v mestih pomeni večjo izpostavljenost naravnim nesrečam. Zmanjšanje razlivnih območij.</p>

Preglednica 9: Model B - Prednosti in slabosti z vidika CILJEV SPRS (skupine 2, 6, 10)

Cilji SPRS2050	Prednosti	Slabosti
<p>Racionalen prostorski razvoj</p>	<p>Prenova / oživitev razvrstjenih zemljišč. Boljša izkoriščenost obstoječega fonda Podlaga za decentralizacijo države in centralizacijo (združevanje občin). Omogoča graditi na obstoječih mrežah funkcij. Boljša dostopnost storitev pomeni bolj racionalno vsakdanje življenje. Model privlačnejši za regije – omogoča skladnejši regionalni razvoj.</p>	<p>Večji pritisk na kmetijska zemljišča Središča nacionalnega in regionalnega ranga nimajo vpliva na množenje funkcij zunaj njih, kar onemogoča racionalen razvoj funkcij. Utemeljitev za 3. AC pas (potrebo je treba kompenzirati z železnico!). Neracionalno razmeščeni prometni terminali: preveč jih je, še posebej nacionalnega pomena. Dražji razvoj kot v modelu A.</p>
<p>Večja konkurenčnost mest</p>	<p>Omogoča krepitev središč srednjega ranga na račun razpršenosti funkcij v mikrosrediščih. Razvoj "butičnega turizma".</p>	<p>Koncentriranje turizma v že izkoriščenih in obremenjenih območjih, premalo potencialnih novih turističnih območij. Večja potreba po sodelovanju med središči, konkurenčnost je odvisna od kakovosti sodelovanja. Razpršenost funkcij višjega ranga - medsebojno konkuriranje lahko vodi v manjšo moč posameznih središč v mednarodnem prostoru.</p>

Cilji SPRS2050	Prednosti	Slabosti
Kakovost življenja v mestih in na podeželju	<p>Kakovostnejše bivalno okolje v središčih, boljša navezava na zeleni sistem izven mest.</p> <p>Večja kakovost življenja na podeželju zaradi boljše dostopnosti storitev.</p> <p>Manj prometa v mestih.</p> <p>Manjša potreba po dnevni migraciji.</p> <p>Večje število središč izboljša možnosti za samooskrbo.</p>	
Prostorska identiteta SLO	<p>Spodbujanje lokalne identitete.</p> <p>Policentrični razvoj je identiteta SLO.</p> <p>Ohranjanje poselitve na podeželju ter posledično ohranjanje kulturne krajine.</p>	<p>Fragmentacija prostora.</p> <p>Razvoj turizma je lahko v konfliktu z namenom zavarovanih območij.</p> <p>Večja možnost za konflikte in degradacijo podobe kulturne krajine zaradi razvoja infrastrukture, predvsem energetske (OVE!).</p>
Prožnost in odzivnost	<p>Manjši pritisk na lokalne vire (voda), manjša obremenjenost okolja.</p> <p>Upoštevanje lokalnih pobud (princip od spodaj navzgor).</p>	

Preglednica 10: Model A - Prednosti in slabosti z vidika IZZIVOV prostorskega razvoja (skupine 3, 7, 11)

Izzivi SPRS2050	Prednosti	Slabosti
Demografske spremembe	<p>Manjše število središč pomeni več delovnih mest v središčih, bolje je poskrbljeno za oskrbo starejših in drugih ranljivih skupin.</p> <p>Privlači mlade aktivne in inovativne posameznike v mesta, večjo koncentracijo znanja, idej, človeškega kapitala, t.i. »hot spot«, spodbujanje vračanja mladih iz tujine, privabljanje tuje delovne sile.</p> <p>Potencial za odmaknjena območja je v informacijski tehnologiji – s 100% pokritostjo države s širokopasovnim omrežjem zagotovimo možnosti za delo na teh območjih, brez oz. z manj prometnimi obremenitvami.</p> <p>S koncentracijo prebivalstva je lahko dosežena kritična masa za nekatere dejavnosti (npr. podzemna železnica v LJ).</p>	<p>Praznjenje podeželja, ogroženo ohranjanje krajine (zaraščanje).</p> <p>Slabša oskrba vseh ranljivih skupin preb. (krčenje javnih funkcij, oskrba z vrtci, oskrba starejših, invalidi), neenakost v zdravju prebivalcev.</p> <p>Višji stroški oskrbe in zagotavljanja ustrezne ravni osnovnih storitev.</p> <p>Slabše povezane infrastrukturne povezave z zaledjem / podeželjem.</p>
Oskrba z energijo in prehod v nizkoogljično družbo		<p>Termoelektrarne in izkoriščanje HE na Muri ne odgovarja na izzive oz. ni napoved za leto 2050.</p> <p>Prometno omrežje osnovano na cestah – večji poudarek bi morali dati ostalim oblikam transporta.</p> <p>Pritisk na večja središča - koncentriranje težav v mestih.</p>

Izzivi SPRS2050	Prednosti	Slabosti
Globalizacija	<p>Več tujih investicij pomeni več delovnih mest in diverzifikacijo delovnih mest.</p> <p>Večja konkurenčnost slovenskih mest v širšem mednarodnem prostoru in večja prepoznavnost Slovenije.</p> <p>Gospodarstvo v manjših središčih bo prisiljeno k večji učinkovitosti (+ ali -).</p> <p>Privabljanje tuje delovne sile.</p>	<p>Večja odvisnost od tujih investicij in multinacionalk.</p> <p>Beg možganov s podeželja.</p> <p>Negativen vpliv na mala in srednje velika podjetja.</p> <p>Ponudba višje kvalificirane delovne sile na podeželju.</p> <p>Opuščanje kmetijske pridelovalne zemlje.</p> <p>Zmanjševanje zavesti o lokalni identiteti.</p> <p>Omejevanje/opuščanje razvoja v manjših središčih in selitev drugam, povezano tudi z zagotavljanjem družbene infrastrukture.)</p> <p>Potreba po kakovostnih informacijskih in telekomunikacijskih storitvah v manjših središčih.</p>
Podnebne spremembe	<p>Manjše število središč pomeni več kapitalskih in človeških virov za ukrepe, usmerjene v reševanje podnebnih sprememb.</p> <p>Ohranjanje kmetijskih površin.</p>	<p>Manjša odpornost / prilagodljivost večjih mest.</p> <p>Ustvarjanje toplotnih otokov v mestih in povečana potreba po zelenih površinah v mestih.</p> <p>Povečane emisije toplogrednih plinov v ŠMO.</p> <p>Izzivi oskrbe prebivalstva s pitno vodo (npr. Obala), čist zrak, rodovitno zemljo.</p> <p>Poselitveno koncentrirana območja so bolj občutljiva za podnebne spremembe.</p> <p>Pritisk na poplavna območja.</p>
Nova vloga mest in povezovanje v mednarodnem prostoru	<p>Rast mest vpliva na boljše upravljanje mest in morja; obalno somestje bo imelo večji vpliv na upravljanje morja in obale.</p> <p>Čezmejno povezovanje: lažje sodelovanje večjih mest / središč (LK, KP, MB) z večjimi mesti preko meje.</p> <p>S koncentracijo dobijo nekatera mesta večjo vlogo v mednarodnem prostoru..</p>	<p>Zmanjševanje vloge ostalih mest / središč v SLO in v mednarodnem prostoru, niso spodbujane ostale čezmejne povezave (tudi že vzpostavljene).</p> <p>Enotnost države se lahko omaja s 3-deželnim sistemom.</p> <p>Ni povezav v Hrvaško Istro.</p> <p>Povečevanje dnevni migracij.</p>

Preglednica 11: Model B - Prednosti in slabosti z vidika IZZIVOV SPRS (skupini 4, 8)

Izzivi SPRS 2050	Prednosti	Slabosti
Demografske spremembe	<p>Enakomerno ohranjanje poselitve.</p> <p>Priložnost za mlajše, da ostanejo v manjših krajih (možnost zaposlitve, dostop do storitev/funkcij).</p> <p>Lažja oskrba starejših (ohranjanje funkcij, lažja dostopnost, domovi za starejše, ohranjanje "klasičnih" storitev).</p>	<p>Zdravstvena oskrba starejših, boljše pogoje za varno staranje je mogoče zagotoviti v bolj koncentriranem sistemu, kjer je boljša dostopnost in pokritost s tovrstnimi storitvami.</p>
Oskrba z energijo in prehod v nizkoogljično družbo	<p>Krajše potovalne razdalje, manj potrebe po energiji.</p> <p>Elektrifikacija vozil je bolj učinkovita na krajše razdalje.</p>	<p>Decentraliziran sistem poselitve pomeni večno "razpršenost" - več infrastrukture (tudi večje stroške) za zagotavljanje osnovne oskrbe.</p> <p>Težje oskrbovanje z energijo (za sistem oskrbe s toploto je potrebna zadostna koncentracija porabnikov).</p>

Globalizacija	Ohranjanje oz. ponovna aktivacija obstoječih gospodarskih con. Boljši pogoji za mala podjetja.	Prevelika "razpršenost", manjša prepoznavnost in manjša konkurenčnost.
Podnebne spremembe	Boljša kurativa (hitrejši intervencijski časi, lažje odzivanje).	Preventiva (težje načrtovanje, financiranje). Otežena oskrba z vodo na vododeficitarnih območjih.
Nova vloga mest in povezovanje v čezmejnem prostoru	Ohranjanje delovnih mest v bližini kraja bivanja, večja kakovost bivanja v manjših naseljih.	Z dekoncentracijo se izgublja vloga mest, manjšanje pomena in prepoznavnosti manjših središč.

5 Predlog modela prostorskega razvoja Slovenije

5.1 Zasnova modela prostorskega razvoja Slovenije

Pri zasnovi končnega predloga modela smo upoštevali:

- vsa izhodišča, ki so predstavljena v poglavju 2 in izhajajo iz strokovnih študij ter vrednotenja modela prostorskega razvoja Slovenije iz SPRS 2004 ter modela stanja,
- kriterije za določitev ranga središč (dostopnost, opremljenost s funkcijami, število prebivalcev, stanovanja, delovna mesta ter gospodarski in turistični pomen) ter ugotovitve analize doseganja stopenj centralnosti s posebnim poudarkom na vlogi mestnih občin (poglavje 5.2),
- ugotovljene prednosti in slabosti različic modela A in B, ki sta bili obravnavani na 2. delavnici 14.11.2017 (Poglavje 4.5.2 in Priloga 4). Poleg vsebinskih prilagoditev so bile upoštevane tudi nekatere splošne pripombe iz razprave.

Model temelji na konceptu **policentričnega urbanega sistema**. Koncept izhaja na eni strani iz obstoječega vzorca poselitve in organizacije dejavnosti v prostoru in na drugi iz cilja prostorske kohezije v smislu enakopravnega zagotavljanja kakovosti bivanja vsem prebivalcem Slovenije. S policentričnim urbanim sistemom, ki aktivira notranje potenciale, prispevamo k racionalnemu in učinkovitemu prostorskem razvoju. Policentrični urbani razvoj tudi prispeva h kvaliteti bivanja v mestih in ustvarja privlačna, vitalna in reprodukcijska mesta ter zmanjšuje trend odseljevanja na obrobje in suburbanizacijo. S tem se zmanjšujejo pritiski pozidave in mobilnosti na obseg in kakovost virov ter omogoča večjo urejenost prostorske strukture. Tako se zagotavlja prostorska identiteta, ki jo oblikujejo naravne in kulturno pogojene sestavine, ter izboljša podobo mest in podeželskih naselij. Kakovost življenja na podeželju se izboljšuje tudi z doseganjem minimalnega standarda dostopnosti v odmaknjenih območjih.

Prostorski model je zasnovan na sočasnem razvoju treh ključnih sistemov: (1) poselitve, (2) gospodarske javne infrastrukture ter (3) krajine in zelene infrastrukture. Pri vseh treh so upoštevani družbeni, gospodarski in okoljski vidiki razvoja. Kot ključne so identificirane tiste sestavine, ki predstavljajo potenciale ali tveganje za doseganje prostorske kohezije; te so presečne (sinergijske ali konfliktne).

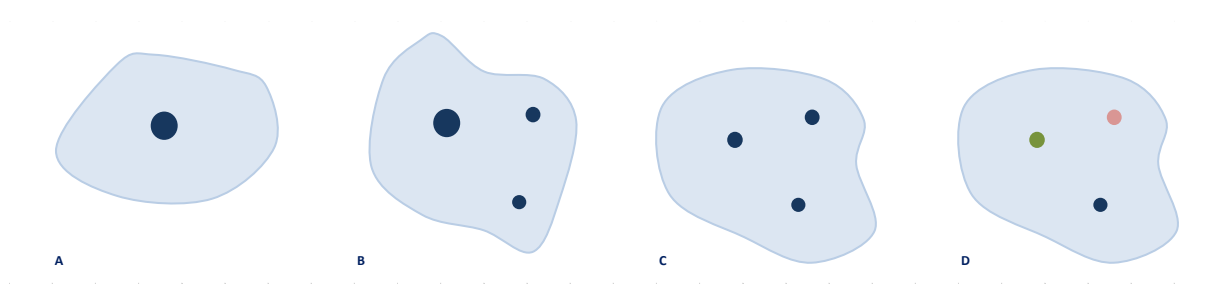

Ljubljana ima v modelu poseben status, ki ga ima kot prestolnica in edino mesto s potencialom za izpolnjevanje meril za središče mednarodnega pomena. Obe drugi središči, Koper in Maribor namreč teh meril (sami) ne dosegata, rang pa opravičuje skladnost s konceptom policentričnega razvoja ter strateška lega (zlasti Kopra). S povezovanjem v somestje s središči v svojem zaledju Koper obenem zagotavlja tudi izpolnjevanje drugih meril.

Razvrstitev v rang središč v prostorskem modelu Slovenije je namenjena uresničevanju policentričnega koncepta prostorskega razvoja po načelu subsidiarnosti. Mreža središč je torej okvir, ki omogoča razmišljanje o organizaciji javnih storitev, ki jih sicer zagotavljajo drugi resorji (šolstvo, zdravstvo, javna uprava itd). Na ta način se državni resorji zavežejo, da bodo svoje mreže prioritarno organizirali v skladu s prejetim konceptom. Seveda pa s tem ne omejujemo pobud na nižji ravni (občinski, medobčinski) ali zasebnih pobud, s katerimi bi izboljšali oskrbo v nekaterih segmentih.

(2) Širša mestna območja

Središča v modelu obravnavamo v tesni povezavi z njihovim zaledjem (širša mestna območja), znotraj katerega so stanovanja povezana z delovnimi mesti, storitvami in javnimi servisi in učinkovitim javnim transportom, grajene strukture pa integrirane z zelenim sistemom, ki opravlja različne funkcije: uravnavanje klime, rekreacijo, uravnavanje meteornih in poplavnih voda, zagotavljanje in povezovanje habitatov, oskrba itd. Širša mestna območja imajo lahko eno središče, lahko pa so strnjeno območje okrog več središč ali somestja. V enojedrnem ŠMO so storitve in proizvodnja skoncentrirani v enem urbanem jedru z zaledjem, kjer prevladujejo stanovanja. V večjedrnem ŠMO so storitve in proizvodnja skoncentrirani v več urbanih jedrih, ki so lahko istega ali različnih rangov in v katerih si dejavnosti bodisi konkurirajo (enakovrstna) ali pa se dopolnjujejo (raznovrstna). Jedra si delijo stanovanjsko zaledje in zeleno infrastrukturo. Čezmejno ŠMO je eno ali večjedrno ŠMO, pri katerem eno od jeder in/ali del zaledja segajo v sosednjo državo (Nova Gorica / Gorica).

Slika 10: Različni tipi širših mestnih območij: A enojedrno ŠMO, B večjedrno ŠMO z enim središčem višjega ranga, C večjedrno ŠMO z enakovrednimi središči, D večjedrno ŠMO s središči istega ranga, vendar z različnimi funkcijami

Središčem in somestjem nadnacionalnega (Ljubljana, Maribor, Koper - Izola - Piran) in nacionalnega pomena (Celje, Kranj, Novo mesto, Murska Sobota, Nova Gorica - Šempeter - Vrtojba, Dravograd - Ravne na Koroškem - Slovenj Gradec, Sevnica - Krško - Brežice) so določena **širša mestna območja**. Širše mestno območje Nova Gorica - Šempeter - Vrtojba je opredeljeno kot čezmejno ŠMO. Znotraj ŠMO so povezave med središči in središči in njihovim zaledjem posebej intenzivne in raznotere in ponujajo, obenem pa zahtevajo posebne oblike sodelovanja in dogovarjanja. Obenem so vsa ŠMO tudi območja integriranega javnega prometa s prometnimi terminali za potniški promet (točka 6).

(2b) Posebej so opredeljena **Območja poselitvenega razvoja** - širša mestna območja (ŠMO), kjer pričakujemo večjo potrebo po **zagotavljanju novih stanovanj**: Ljubljana, Koper, Maribor, Ptuj, Kranj, Novo mesto, Celje, Krško, Nova Gorica, Slovenj Gradec in Velenje.

(3) Cestne povezave

Osnova za določanje cestnih povezav je Strategija razvoja prometa v RS do leta 2030 (brez ukrepov na mestnih cestnih omrežjih) ter SPRS 2004, upošteva predlog stopnje središč v MPRS 2050.

Cestne povezave mednarodnega pomena:

- A1 Šentilj – Maribor – Koper (obstoječe)
- A2 Karavanke – Obrežje (obstoječe)
- A3 Divača – Fernetiči (obstoječe)
- A4 Maribor – Gruškovje (obstoječe)
- A5 Maribor – Pince (obstoječe)
- A6 Postojna – Ilirska Bistrica – Jelšane (načrtovano)
- H3 Ljubljana Zadobrova – Ljubljana Koseze (obstoječe)
- H4 Razdrto – Vrtojba (obstoječe)
- H5 Plavje – Koper – Dragonja (načrtovano Koper – Dragonja)

Cestne povezave nacionalnega pomena:

- H6 Koper – Izola – Lucija (načrtovano Jagodje – Lucija)
- G1-1 Maribor – Dravograd – Vič (obstoječe)
- G1-2 Slovenska Bistrica – Ptuj – Središče ob Dravi (obstoječe)
- G1-5 Zidani Most – Drnovo (obstoječe)
- G2-102 Želin – Logatec (obstoječe)
- G2-103 Nova Gorica – Tolmin (obstoječe)
- G2-106 Ljubljana – Petrina (obstoječe)
- G2-108 Šentjakob – Zidani Most (obstoječe)
- G2-107 Celje – Rogaška Slatina – Dobovec (obstoječe)
- 3. razvojna os (Slovenj Gradec – Celje – Novo mesto – Bela Krajina (načrtovano)
- 4. razvojna os (Predel – Bovec – Tolmin – Cerkno – Škofja Loka) (načrtovano)
- Želodnik – Vodice (načrtovano)

Cestne povezave regionalnega pomena:

- R1-201 Hrušica – Rateče
- R1-204 Sežana – Nova Gorica
- R1-208 Črni Kal – Sočerga
- R1-217 Kočevje – Črnomelj
- R1-219 Slovenska Bistrica – Podčetrtek – Brežice
- R1-230 Gornja Radgona – Vučja vas
- RT-917 Kočevje – Novo mesto
- G2-101 Podtabor – Ljubelj
- G2-104/R1-225 Ljubljana – Mengeš – Kamnik
- G2-109 Lendava – Čakovec

(4) Železniške povezave

Predvidena je nadgradnja naslednjih prog mednarodnega pomena, kot je predvideno v Strategiji razvoja prometa v RS do leta 2030:

Železniške povezave mednarodnega pomena:

- Koper - Ljubljana (del sredozemskega in baltsko-jadranskega koridorja TEN-T): povečanje zmogljivosti, elektrifikacija, povečanje hitrosti, osne obremenitve, uvedba European Railway Traffic Management System (ERTMS),
- Divača - Sežana (del sredozemskega in baltsko-jadranskega koridorja TEN-T): povečanje hitrosti, uvedba ERTMS,
- Ljubljana - Zidani Most (del omrežja TEN-T, koridor X-PLUS): povečanje hitrosti, uvedba ERTMS,
- Zidani Most – Dobova (del omrežja TEN-T, koridor X-PLUS): prilagoditev dolžini vlakov, uvedba ERTMS,
- Ljubljana – Jesenice (del omrežja TEN-T, koridor X-PLUS): povečanje zmogljivosti, večja kakovost storitve, povečanje hitrosti, uvedba ERTMS,
- Ljubljansko železniško vozlišče (del vseh mednarodnih koridorjev): povečanje zmogljivosti, reorganizacija, podaljšanje, zgraditev manjkajočih tirov, obvoznica za tovorni promet, potniška postaja Ljubljana, uvedba ERTMS,
- Pragersko - Maribor - Šentilj (del baltsko-jadranskega koridorja TEN-T): povečanje osne obremenitve, povečanje hitrosti, prilagoditev dolžini vlakov, uvedba ERTMS, povečanje zmogljivosti na odseku Maribor – Šentilj,
- Zidani Most – Pragersko (del sredozemskega in baltsko-jadranskega koridorja TEN-T): povečanje osne obremenitve, povečanje hitrosti, prilagoditev dolžini vlakov, uvedba ERTMS,
- Pragersko – Hodoš (del sredozemskega koridorja TEN-T): povečanje zmogljivosti, uvedba ERTMS),
- Postojna – Ilirska Bistrica Šapjane (HR) (del omrežja TEN-T): povečanje hitrosti, povečanje pogostosti voženj, povečanje zmogljivosti, prilagoditev dolžini vlakov, uvedba ERTMS

Poleg nadgradenj, opredeljenih v Strategiji razvoja prometa v RS do leta 2030, MPRS 2050 predvideva nadgradnje za potniški promet tudi tam (povečanje pogostosti vožnje), kjer so trenutno predvidene nadgradnje (zlasti za tovorni promet).

Železniške povezave nacionalnega pomena:

Dodatno so v prostorskem modelu predvidene tudi naslednje nadgradnje proge nacionalnega pomena, ker izboljšujejo dostopnost središč nacionalnega pomena tako za potniški kot tovorni promet in niso vključene v Strategijo razvoja prometa v RS do leta 2030:

- Ljubljana - Novo mesto - Metlika,
- Sežana - Nova Gorica - Gorica,
- Nova Gorica – Jesenice,
- Celje - Velenje,
- Ljubljana – Brnik,
- primestna železnica v Ljubljanski urbani regiji (zlasti Ljubljana - Domžale - Kamnik, ki je somestje regionalnega pomena),
- Ravne - Dravograd - Maribor,
- Dravograd - Slovenj Gradec – Velenje.

(5) Prometno omrežje dopolnjujejo intermodalni **prometni terminali za tovorni promet** različnih rangov:

- mednarodnega pomena: Ljubljana, Brnik, Maribor (Pragersko), Koper
- nacionalnega pomena: Celje, Novo mesto, Jesenice, Nova Gorica, Velenje
- regionalnega pomena: Murska Sobota, Brežice, Ptuj, Dravograd, Ilirska Bistrica (Pivka), Divača (Sežana), Trbovlje

(6) Vsa ŠMO so hkrati tudi **(6a) območja integriranega javnega prometa s (6b) prometnimi terminali za potniški promet**. Gre za območja, kjer se prometno povezuje centralna naselja z njihovim funkcionalnim zaledjem, predvsem s trajnostno mobilnostjo, ki sloni na intermodalnosti med železniškim, avtobusnim, kolesarskim in motornim prometom ter usklajevanju prometnega in prostorskega načrtovanja v primeru širitev naselij in umeščanja večjih generatorjev prometa.

(7) V okviru prometne infrastrukture so opredeljene tudi **daljinske in glavne kolesarske povezave**. Med njimi so tri evropske daljinske povezave (EuroVelo 8, 9 in 13) ter 8 državnih daljinskih povezav (D1-D8), ki se navezujejo na evropsko omrežje oziroma na omrežje sosednjih držav. D1, D5 in D8 so hkrati tudi del EuroVelo povezav. Poleg tega so določene tudi glavne kolesarske povezave, ki služijo povezovanju središč nacionalnega, regionalnega in medobčinskega pomena.

Evropske daljinske povezave:

- EuroVelo 8
- EuroVelo 9
- EuroVelo 13

Državne daljinske:

- D1 Šentilj - Maribor - Celje - Ljubljana - Postojna - Divača – Koper - Sečovelje (EuroVelo 9)
- D2 Rateče - Jesenice - Kranj - Ljubljana - Trbovlje - Brežice - državna meja (Savska kolesarska pot)
- D3 Vič - Maribor - Ptuj - Ormož - Središče ob Dravi (Dravska kolesarska pot)
- D4 Trate - Gornja Radgona - Hotiza - državna meja (Murska kolesarska pot)
- D5 Martinje - Šalovci - Dobrovnik - Lendava - Pince (Eurovelo 13)
- D6 Škofije - Koper - Sečovelje (EurVelo 8)
- D7 Robič - Kobarid - Most na Soči - Nova Gorica - Komen - Divača - Ilirska Bistrica - Jelšane (Soško-Kraška-Jadranska kolesarska pot)
- D8 Dobrovnik - Murska Sobota - Ptuj - Rogaška Slatina - Podčetrtek - Brežice - Novo mesto - Črnomelj - Metlika (Zdraviliščna kolesarska pot)

Glavne kolesarske povezave:

- G1 Kranjska Gora - Vršič - Trenta - Bovec - Kobarid
- G2 Lesce - Bled - Bohinjska Bistrica - Podbrdo - Most na Soči
- G3 Ljubljana - Škofja Loka - Cerklje - Želin
- G4 Most na Soči - Želin - Idrija - Logatec
- G5 Postojna - Razdrto - Ajdovščina - Nova Gorica

- G6 Kranj - Tržič - Ljubelj
- G7 Kranj - Cerklje - Kamnik
- G8 Logatec - Cerknica - Ribnica
- G9 Škofljica - Ribnica - Kočevje - Petrina
- G10 Ljubljana - Žužemberk - Novo mesto
- G11 Kočevje - Dvor
- G12 Sevnica - Mokronog – Trebnje – Novo mesto
- G13 Ljubljana - Kamnik - Vranksko - Celje
- G14 Holmec - Dravograd - Slovenj Gradec - Velenje - Celje
- G15 Ptuj - Gruškovje
- G16 Maribor - Sveti Jurij ob Ščavnici
- G17 Moravske Toplice - Ljutomer - Ormož

(8) Kot prednostna območja za pridobivanje OVE so opredeljena:

- HE na ljubljanskem delu srednje Save,
- HE na litijem delu srednje Save
- Prenova in doinstalacija HE Moste in Formin
- gornji tok Mure do Veržeja,
- potencialna območja za vetrno energijo nad 5MW (Ojstrica, Zajčica, Porezen-Podbrdo, Rogatec-Črni vrh, Špitalič-Tojane-Motnik, Mrzlica, Golte, Črni vrh – Zaloška planina, Velika gora, Novokrajski vrhi, Hrpelje-Slope-Mrše, Senožeška brda, Grgar-Trnovo, Banjščice-Lokovec)

Tudi **območja za pridobivanje OVE** (VE in HE) se lahko obravnavajo kot energetski potencial ali del krajine oz. zelene infrastrukture.

(9) V energetskega omrežju so obravnavani objekti za (9a) prenos in distribucijo električne energije ter (9b) plinovodni sistem.

Objekti za prenos električne energije (obstoječi):

- DV 2x110 kV Železniki-Bohinj
- DV 2x110 kV Bršljin-Gotna vas
- DV 2x110 kV Murska Sobota-Mačkovci
- DV 2x110 kV Grosuplje-Trebnje
- DV 2x110 kV Maribor-Sladki Vrh

Objekti za prenos električne energije (načrtovani):

- DV 2x400 kV Cirkovce-Pince z RTP Cirkovce in TR 400/110 kV v RTP Cirkovce
- DV 2x220 kV Zagradec-Ravne z RTP Ravne in TR 220/110 kV v RTP Ravne
- DV 2x110 kV Divača-Gorica (Renče)
- DV 2x110 kV Žiri-Logatec
- DV 2x110 kV Kleče-Litostroj
- kbV 110 kV PCL-Toplarna
- DV/kbV 110 kV Koper-Izola-Lucija
- DV 2x110 kV Divača-Pivka-Ilirska Bistrica
- DV 2x110 kV Dravograd-Velenje (obešanje drugega sistema)
- DV 2x110 kV Dravograd-Ravne

- Kbv 110 kV RTP 220/110 kV Ravne-Železarna Ravne
- DV 2x110 kV Polje-Vič
- DV 2x110 kV Kočevje-Črnomelj
- DV 2x110 kV Kočevje-Hudo
- DV 2x110 kV Divača-Koper
- DV 2x110 kV Cerknica-Postojna
- kbV 110 Jesenice-Železarna
- DV 2x110 kV Kamnik-Visoko
- DV 2x110 kV Maribor-Lenart
- DV 2x110 kV Lenart-Radenci
- DV 2x110 kV Radenci-Murska Sobota
- DV 2x110 kV Murska Sobota-Lendava

Prenosni plinovodni sistem:

- C1 KP Ajdovščina razširitev (prva etapa prilagoditev obratovalnim parametrom prenosnega sistema italijanskega OPS in obrnjen tok; druga etapa UZP Severni Jadran)
- C2 Rekonstrukcija M3 na odseku KP Ajdovščina – Miren z odcepi (prilagoditev obratovalnim parametrom prenosnega sistema italijanskega OPS (73,9 bar) + MMRP Vrtojba; prilagoditev obratovalnim parametrom prenosnega sistema italijanskega OPS (100 bar))
- C3 R15/1 Pince – Lendava - Kidričevo (prva etapa: Pince - Lendava Interkonektor z madžarskim OPS po letu 2020; druga etapa: Lendava – Ljutomer; tretja etapa: Ljutomer – Kidričevo; KP Kidričevo - 3. etapa razširitve)
- C4 Nadgradnja interkonekcije Ceršak (M1/3 Interkonekcija Ceršak) Interkonektor z avstrijskim OPS, prilagoditev obratovalnim parametrom prenosnega sistema avstrijskega OPS po letu 2020)
- C5 KP Kidričevo - 2. etapa razširitve izboljšanje obratovalnih parametrov v M1/1 in M2/1 po letu 2020
- C6 KP Vodice II
- C7 M3/1a Šempeter – Ajdovščina Interkonektor z italijanskim OPS, UZP Severni Jadran
- C8 M3/1b Ajdovščina – Kalce Interkonektor z italijanskim OPS, UZP Severni Jadran
- C9 M3/1c Kalce – Vodice Interkonektor z italijanskim OPS, UZP Severni Jadran np
- C10 M8 Kalce – Jelšane Interkonektor s hrvaškim OPS, UZP Severni Jadran, tudi priključitev novih občin
- C11 R67 Dragonja – Izola Interkonektor s hrvaškim OPS
- C12 Nadgradnja interkonekcije Rogatec (M1A/1 Interkonekcija Rogatec) Interkonektor s hrvaškim OPS: izgradnja čezmejnega plinovoda in razširitev MMRP Rogatec
- C13 M9a Lendava – Kidričevo (in razširitev KP Kidričevo) Čezmejni prenos
- C16 MMRP Rogatec dograditev za dvosmerni pretok Omogočanje dvosmernih zmogljivosti: nadgradnja inštalacij v obstoječi MMRP Rogatec za povratni tok iz Hrvaške v Slovenijo
- C17 M6 Interkonekcija Osp Interkonektor z italijanskim OPS
- A1 Zanka do Zreč (Prva etapa R21AZ Konjiška vas - Oplotnica Sistemska zanka, povečanje prenosne zmogljivosti in zanesljivosti obratovanja)
- A13 M5 Vodice – Jarše – Novo mesto (Druga etapa: Jarše – Grosuplje Sistemska zanka)
- A18 R29 Jesenice - Kranjska Gora (Prva etapa Sanacija prenosnega plinovoda na energetske mostu)

Na vozlišča gospodarske infrastrukture so vezana **območja za gospodarske cone** mednarodnega, nacionalnega in regionalnega pomena.

(10) Gospodarske cone

- mednarodnega pomena so v Ljubljani, Kopru in Mariboru
- nacionalnega pomena v Kranju, Novem mestu, Novi Gorici, Celju, Brežicah, Murski Soboti, Ptuj⁷,
- regionalnega pomena v Jesenicah, Krškem, Ravnah na Koroškem, Slovenj Gradcu in Kočevju.

Opredeljena so tudi **(10a) letališča** ter **(10b) pristanišča** za torvirni in potniški promet.

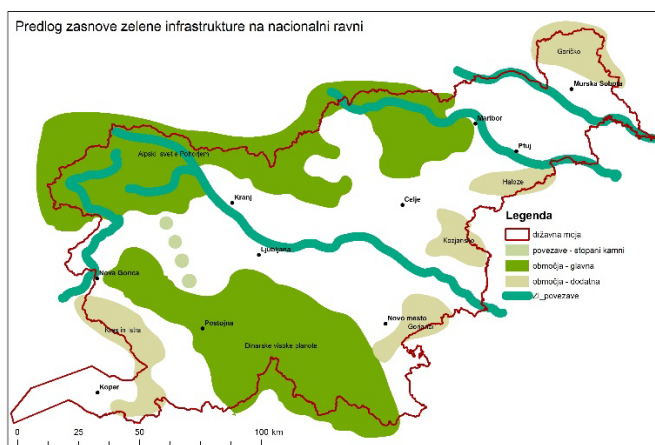
(11) Območja namenjena kmetijstvu so predstavljena kot

- prednostna območja za razvoj kmetijstva,
- pomembna območja za razvoj kmetijstva ter
- **(11a) območja ohranjanja kulturne krajine.**

(12) Zelena infrastruktura je prikazana kot:

- **območja ZI:** Alpe, Dinarska Slovenija (Kočevska + visoke notranjske planote), prek katerih se nacionalno omreže ZI **navezuje na mednarodni sistem,**
- **mednarodno pomembni koridorji ZI** (mednarodno pomembne reke Drava, Sava, Mura, Soča), poleg njih pa tudi koridorji nacionalno pomembnih rek (Savinja, Kolpa, Krka),
- območja prepleta naravne in kulturne krajine, med katera se uvrščajo predvsem kmetijska območja, pomembna za ohranjanje kulturne krajine.

(12a) Povezave med zeleno infrastrukturo v krajini in urbanimi zelenimi sistemi se prednostno zagotavljajo v okviru ŠMO mednarodnega in nacionalnega pomena.

Slika 11: Predlog zasnovane zelene infrastrukture in navezava na mednarodni okvir (Vir: Penko Seidl in sod., 2016)

(13) Med krajinsko prepoznavnimi območji so opredeljene:

⁷ Gospodarska cona Ptuj je opredeljena kot cona nacionalnega pomena zaradi velikosti (120 ha), prostih površin in povezanostjo s ŠMO Maribor).

- izjemne krajine ter
- območja prepoznavnih značilnosti po SPRS 2004.

(13a) Območja pretežno naravne krajine se nahajajo predvsem na odmaknjenih in obmejnih območjih in se v veliki meri pokrovajo z območji zelene infrastrukture.

(14) Opredeljena so tudi **območja ukrepov za ohranjanje poseljenosti**, to so predvsem gorska in obmejna ter odmaknjena območja. Posebej so opredeljena **(14a) območja prilagajanja poselitve naravnim omejitvam** – v tem primeru gre za naravna razlivna območja.

(15) Kot **območja za razvoj turizma** so določena:

- Alpska: Bled, Kranjska Gora, dolina Soče, Bohinj, MB-Pohorje, Rogla-Pohorje,
- Mediteranska: Portorož/Piran, Izola, Koper, Ankaran (+ celotna Istra), Postojnska jama, Škocjanske jame in Lipica, Nova Gorica (+Brda, Vipavska dolina),
- Termalna Panonska: Moravske Toplice, Radenci, Lendava, Čatež / Brežice, Podčetrtek, Ptuj, Rogaška Slatina, Laško, Dobrna,
- Osrednja Slovenija: Ljubljana, Kamnik

(15a) poleg prednostnih območij za razvoj turizma so določena **območja**, ki so potrebna **prestrukturiranja zaradi turizma**.

5.2 Določitev ranga središč

V nadaljevanju je prikazana analiza naselij z vidika izpolnjevanja kriterijev za uvrstitev v določeno stopnjo centralnosti središč. V analizo so zajeta vsa občinska središča v Sloveniji (212), v nadaljevanju študije pa so bila podrobneje obravnavana središča z vsaj 3.000 prebivalci. Za določitev ranga središča so uporabljeni naslednji kriteriji:

- število prebivalstva v naselju / središču,
- opremljenost naselij / središč s funkcijami,
- gospodarski potencial naselij / občinskih središč.

5.2.1 Število prebivalcev

Preglednica 12: Analiza središč glede na kriterij število prebivalstva v središču

(Vir podatkov: Število prebivalstva po občinah in naseljih, SURS 2017) vključuje pregled vseh 212 občinskih središč v Sloveniji.

Naselje / občina ⁸	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini
Ajdovščina	6.692	19.093
Ankaran / Ancarano	3.229	3.229
Apače	526	3.544
Beltinci	2.437	8.233
Benedikt	1.078	2.486
Bistrica ob Sotli	235	1.353

⁸ V analizo so vključene vse občine (212) skupaj z občinskimi središči.

Naselje / občina ⁸	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini
Bled	4.993	7.981
Bloke	272	1.522
Bohinj	1.749	5.149
Borovnica	2.534	4.376
Bovec	1.576	3.082
Braslovče	383	5.556
Brda	331	5.625
Brezovica	3.065	12.092
Brežice	6.772	24.204
Cankova	440	1.794
Celje	38.079	49.380
Cerklje na Gorenjskem	1.692	7.569
Cerknica	4.025	11.494
Cerkno	1.493	4.602
Cerkvenjak	152	2.074
Cirkulane	446	2.344
Črenšovci	1.136	3.951
Črna na Koroškem	2.225	3.308
Črnomelj	5.576	14.365
Destriak	251	2.544
Divača	1.534	4.000
Dobje	120	977
Dobrepolje	568	3.870
Dobrna	561	2.226
Dobrova – Polhov Gradec	936	7.618
Dobrovnik / Dobronak	940	1.274
Dol pri Ljubljani	259	5.961
Dolenjske Toplice	807	3.447
Domžale	12.908	35.513
Dornava	1.243	2.905
Dravograd	3.134	8.856
Duplek	1.594	6.803
Gorenja vas – Poljane	1.144	7.500
Gorišnica	852	3.968
Gorje	963	2.816
Gornja Radgona	3.052	8.447
Gornji Grad	1.005	2.547
Gornji Petrovci	406	2.058
Grad	658	2.110
Grosuplje	7.336	20.284
Hajdina	807	3.747
Hoče – Slivnica	2.705	11.285
Hodoš / Hodos	280	367
Horjul	1.411	2.980
Hrastnik	5.068	9.269
Hrpelje – Kozina	860	4.371
Idrija	5.860	11.800
Ig	2.332	7.277
Ilirska Bistrica	4.348	13.482
Ivančna Gorica	2.101	16.361
Izola / Isola	11.323	16.015
Jesenice	12.928	20.754
Jezersko	547	625
Juršinci	375	2.375

Naselje / občina ⁸	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini
Kamnik	13.768	29.416
Kanal	1.177	5.342
Kidričevo	1.155	6.417
Kobarid	1.097	4.105
Kobilje	560	560
Kočevje	8.305	15.881
Komen	630	3.523
Komenda	921	6.108
Koper / Capodistria	25.319	51.361
Kostanjevica na Krki	707	2.425
Kostel	54	640
Kozje	638	3.077
Kranj	37.553	56.081
Kranjska Gora	1.512	5.286
Križevci	485	3.613
Krško	7.050	25.853
Kungota	501	4.788
Kuzma	425	1.577
Laško	3.345	13.145
Lenart	3.184	8.251
Lendava / Lendva	2.954	10.506
Litija	6.538	15.215
Ljubljana	280.310	288.919
Ljubno	1.083	2.572
Ljutomer	3.316	11.374
Log – Dragomer	1.723	3.653
Logatec	9.347	13.802
Loška Dolina	834	3.835
Loški Potok	384	1.863
Lovrenc na Pohorju	1.975	3.055
Luče	402	1.490
Lukovica	389	5.761
Majšperk	589	4.016
Makole	240	2.025
Maribor	94.876	111.079
Markovci	489	4.012
Medvode	5.211	16.236
Mengeš	6.449	7.752
Metlika	3.204	8.325
Mežica	3.159	3.573
Miklavž na Dravskem polju	4.094	6.566
Miren – Kostanjevica	1.473	4.838
Mirna	1.288	2.555
Mirna Peč	994	2.933
Mislinja	1.882	4.561
Mokronog – Trebelno	700	3.045
Moravče	915	5.309
Moravske Toplice	771	5.831
Murska Sobota	11.194	18.870
Muta	2.193	3.389
Naklo	1.776	5.350
Nazarje	867	2.582
Nova Gorica	13.102	31.825
Novo mesto	23.321	36.433

Naselje / občina ⁸	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini
Odranci	1.631	1.631
Oplotnica	1.407	4.099
Ormož	2.031	12.213
Osilnica	82	377
Pesnica	855	7.365
Piran / Pirano	3.872	17.782
Pivka	2.101	6.073
Podčetrtek	540	3.353
Podlehnik	384	1.880
Podvelka	293	2.365
Poljčane	1.152	4.432
Polzela	2.406	6.176
Postojna	9.423	16.176
Prebold	1.716	5.067
Preddvor	880	3.597
Prevalje	4.565	6.753
Ptuj	17.780	23.117
Puconci	621	5.948
Rače – Fram	2.693	7.150
Radeče	2.059	4.240
Radenci	2.157	5.160
Radlje ob Dravi	2.819	6.184
Radovljica	5.981	18.822
Ravne na Koroškem	6.632	11.302
Razkrižje	275	1.289
Rečica ob Savinji	497	2.308
Renče – Vogrsko	2.022	4.365
Ribnica	3.550	9.390
Ribnica na Pohorju	403	1.179
Rogaška Slatina	4.985	10.994
Rogašovci	247	3.065
Rogatec	1.490	3.051
Ruše	4.298	7.075
Selnica ob Dravi	1.326	4.470
Semič	2.004	3.798
Sevnica	4.534	17.469
Sežana	5.769	13.236
Slovenj Gradec	7.293	16.621
Slovenska Bistrica	7.964	25.468
Slovenske Konjice	5.027	14.726
Sodražica	823	2.184
Solčava	211	521
Središče ob Dravi	1.024	2.019
Starše	759	4.005
Straža	1.957	3.837
Sveta Ana	159	2.309
Sveta Trojica v Slovenskih Goricah	735	2.071
Sveti Andraž v Slovenskih Goricah	299	1.143
Sveti Jurij	215	2.827
Sveti Jurij v Slovenskih Goricah	395	2.097
Sveti Tomaž	249	2.006
Šalovci	404	1.430
Šempeter - Vrtojba	3.699	6.244
Šenčur	3.213	8.557

Naselje / občina ⁸	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini
Šentilj	2.118	8.371
Šentjernej	1.474	7.094
Šentjur	4.823	19.001
Šentrupert	310	2.853
Škocjan	230	3.267
Škofja Loka	11.691	22.935
Škofljica	2.697	10.917
Šmarje pri Jelšah	1.754	10.253
Šmarješke Toplice	594	3.296
Šmartno ob Paki	643	3.203
Šmartno pri Litiji	1.395	5.545
Šoštanj	2.849	8.641
Štore	1.847	4.242
Tabor	484	1.647
Tišina	409	4.012
Tolmin	3.369	11.211
Trbovlje	13.932	16.221
Trebnje	3.777	12.522
Trnovska vas	371	1.371
Trzin	3.881	3.881
Tržič	3.638	14.870
Turnišče	1.463	3.248
Velenje	24.923	32.718
Velika Polana	882	1.443
Velike Lašče	716	4.303
Veržej	941	1.315
Videm	437	5.523
Vipava	1.939	5.615
Vitanje	857	2.271
Vodice	1.641	2.271
Vojnik	2.413	8.725
Vransko	802	2.604
Vrhnika	8.696	16.907
Vuzenica	1.532	2.670
Zagorje ob Savi	6.174	16.575
Zavrč	76	1.819
Zreče	2.912	6.409
Žalec	4.873	21.261
Železniki	2.953	6.675
Žetale	359	1.300
Žiri	3.588	4.841
Žirovnica	470	4.392
Žužemberk	1.012	4.606

*mestne občine so v preglednici označene kot poudarjeno besedilo

Preglednica 12a: Občinska središča razvrščena po številu prebivalstva

(Vir podatkov: Število prebivalstva po občinah in naseljih, SURS 2017).

Naselje	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini	Stopnja centralnosti naselij glede na število prebivalcev
Ljubljana	280.310	288.919	1
Maribor	94.876	111.079	2
Celje	38.079	49.380	2
Kranj	37.553	56.081	2
Koper / Capodistria	25.319	51.361	2
Velenje	24.923	32.718	2
Novo mesto	23.321	36.433	2
Ptuj	17.780	23.117	3
Trbovlje	13.932	16.221	3
Kamnik	13.768	29.416	3
Nova Gorica	13.102	31.825	3
Jesenice	12.928	20.754	3
Domžale	12.908	35.513	3
Škofja Loka	11.691	22.935	3
Izola / Isola	11.323	16.015	3
Murska Sobota	11.194	18.870	3
Postojna	9.423	16.176	4
Logatec	9.347	13.802	4
Vrhnika	8.696	16.907	4
Kočevje	8.305	15.881	4
Slovenska Bistrica	7.964	25.468	4
Grosuplje	7.336	20.284	4
Slovenj Gradec	7.293	16.621	4
Krško	7.050	25.853	4
Brežice	6.772	24.204	4
Ajdovščina	6.692	19.093	4
Ravne na Koroškem	6.632	11.302	4
Litija	6.538	15.215	4
Mengeš	6.449	7.752	4
Zagorje ob Savi	6.174	16.575	4
Radovljica	5.981	18.822	4
Idrija	5.860	11.800	4
Sežana	5.769	13.236	4
Črnomelj	5.576	14.365	4
Medvode	5.211	16.236	4
Hrastnik	5.068	9.269	4
Slovenske Konjice	5.027	14.726	4
Bled	4.993	7.981	4
Rogaška Slatina	4.985	10.994	4
Žalec	4.873	21.261	4
Šentjur	4.823	19.001	4
Prevalje	4.565	6.753	4
Sevnica	4.534	17.469	4
Ilirska Bistrica	4.348	13.482	4
Ruše	4.298	7.075	4
Miklavž na Dravskem polju	4.094	6.566	4
Cerknica	4.025	11.494	4
Trzin	3.881	3.881	4
Piran / Pirano	3.872	17.782	4

Naselje	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini	Stopnja centralnosti naselij glede na število prebivalcev
Trebnje	3.777	12.522	4
Šempeter - Vrtojba	3.699	6.244	4
Tržič	3.638	14.870	4
Žiri	3.588	4.841	4
Ribnica	3.550	9.390	4
Tolmin	3.369	11.211	4
Laško	3.345	13.145	4
Ljutomer	3.316	11.374	4
Ankaran / Ancarano	3.229	3.229	4
Šenčur	3.213	8.557	4
Metlika	3.204	8.325	4
Lenart	3.184	8.251	4
Mežica	3.159	3.573	4
Dravograd	3.134	8.856	4
Brezovica	3.065	12.092	4
Gornja Radgona	3.052	8.447	4
Lendava / Lendva	2.954	10.506	5
Železniki	2.953	6.675	5
Zreče	2.912	6.409	5
Šoštanj	2.849	8.641	5
Radlje ob Dravi	2.819	6.184	5
Hoče – Slivnica	2.705	11.285	5
Škofljica	2.697	10.917	5
Rače – Fram	2.693	7.150	5
Borovnica	2.534	4.376	5
Beltinci	2.437	8.233	5
Vojnik	2.413	8.725	5
Polzela	2.406	6.176	5
Ig	2.332	7.277	5
Črna na Koroškem	2.225	3.308	5
Muta	2.193	3.389	5
Radenci	2.157	5.160	5
Šentilj	2.118	8.371	5
Ivančna Gorica	2.101	16.361	5
Pivka	2.101	6.073	5
Radeče	2.059	4.240	5
Ormož	2.031	12.213	5
Renče – Vogrsko	2.022	4.365	5
Semič	2.004	3.798	5
Lovrenc na Pohorju	1.975	3.055	5
Straža	1.957	3.837	5
Vipava	1.939	5.615	5
Mislinja	1.882	4.561	5
Štore	1.847	4.242	5
Naklo	1.776	5.350	5
Šmarje pri Jelšah	1.754	10.253	5
Bohinj	1.749	5.149	5
Log – Dragomer	1.723	3.653	5
Prebold	1.716	5.067	5
Cerklje na Gorenjskem	1.692	7.569	5
Vodice	1.641	2.271	5
Odranci	1.631	1.631	5

Naselje	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini	Stopnja centralnosti naselij glede na število prebivalcev
Duplek	1.594	6.803	5
Bovec	1.576	3.082	5
Divača	1.534	4.000	5
Vuzenica	1.532	2.670	5
Kranjska Gora	1.512	5.286	5
Cerkno	1.493	4.602	6
Rogatec	1.490	3.051	6
Šentjernej	1.474	7.094	6
Miren – Kostanjevica	1.473	4.838	6
Turnišče	1.463	3.248	6
Horjul	1.411	2.980	6
Oplotnica	1.407	4.099	6
Šmartno pri Litiji	1.395	5.545	6
Selnica ob Dravi	1.326	4.470	6
Mirna	1.288	2.555	6
Dornava	1.243	2.905	6
Kanal	1.177	5.342	6
Kidričevo	1.155	6.417	6
Poljčane	1.152	4.432	6
Gorenja vas – Poljane	1.144	7.500	6
Črenšovci	1.136	3.951	6
Kobarid	1.097	4.105	6
Ljubno	1.083	2.572	6
Benedikt	1.078	2.486	6
Središče ob Dravi	1.024	2.019	6
Žužemberk	1.012	4.606	6
Gornji Grad	1.005	2.547	6
Mirna Peč	994	2.933	6
Gorje	963	2.816	6
Veržej	941	1.315	6
Dobrovnik / Dobronak	940	1.274	6
Dobrova – Polhov Gradec	936	7.618	6
Komenda	921	6.108	6
Moravče	915	5.309	6
Velika Polana	882	1.443	6
Preddvor	880	3.597	6
Nazarje	867	2.582	6
Hrpelje – Kozina	860	4.371	6
Vitanje	857	2.271	6
Pesnica	855	7.365	6
Gorišnica	852	3.968	6
Loška Dolina	834	3.835	6
Sodražica	823	2.184	6
Dolenjske Toplice	807	3.447	6
Hajdina	807	3.747	6
Vransko	802	2.604	6
Moravske Toplice	771	5.831	6
Starše	759	4.005	6
Sveta Trojica v Slovenskih Goricah	735	2.071	6
Velike Lašče	716	4.303	6
Kostanjevica na Krki	707	2.425	6
Mokronog – Trebelno	700	3.045	6

Naselje	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini	Stopnja centralnosti naselij glede na število prebivalcev
Grad	658	2.110	6
Šmartno ob Paki	643	3.203	6
Kozje	638	3.077	6
Komen	630	3.523	6
Puconci	621	5.948	6
Šmarješke Toplice	594	3.296	6
Majšperk	589	4.016	6
Dobropolje	568	3.870	6
Dobrna	561	2.226	6
Kobilje	560	560	6
Jezersko	547	625	6
Podčetrtek	540	3.353	6
Apače	526	3.544	6
Kungota	501	4.788	6
Rečica ob Savinji	497	2.308	6
Markovci	489	4.012	6
Križevci	485	3.613	6
Tabor	484	1.647	6
Žirovnica	470	4.392	6
Cirkulane	446	2.344	6
Cankova	440	1.794	6
Videm	437	5.523	6
Kuzma	425	1.577	6
Tišina	409	4.012	6
Gornji Petrovci	406	2.058	6
Šalovci	404	1.430	6
Ribnica na Pohorju	403	1.179	6
Luče	402	1.490	6
Sveti Jurij v Slovenskih Goricah	395	2.097	6
Lukovica	389	5.761	6
Loški Potok	384	1.863	6
Podlehnik	384	1.880	6
Braslovče	383	5.556	6
Juršinci	375	2.375	6
Trnovska vas	371	1.371	6
Žetale	359	1.300	6
Brda	331	5.625	6
Šentrupert	310	2.853	6
Sveti Andraž v Slovenskih Goricah	299	1.143	6
Podvelka	293	2.365	6
Hodoš / Hodos	280	367	6
Razkrižje	275	1.289	6
Bloke	272	1.522	6
Dol pri Ljubljani	259	5.961	6
Destrnik	251	2.544	6
Sveti Tomaž	249	2.006	6
Rogašovci	247	3.065	6
Makole	240	2.025	6
Bistrica ob Sotli	235	1.353	6
Škocjan	230	3.267	6
Sveti Jurij	215	2.827	6
Solčava	211	521	6

Naselje	Št. prebivalcev v središču/ naselju	Št. prebivalcev v občini	Stopnja centralnosti naselij glede na število prebivalcev
Sveta Ana	159	2.309	6
Cerkvenjak	152	2.074	6
Dobje	120	977	6
Osilnica	82	377	6
Zavrč	76	1.819	6
Kostel	54	640	6

Preglednica 13: Kriteriji za določitev stopnje centralnosti središč glede na število prebivalstva

Stopnja centralnosti	Kriterij: število prebivalcev v naselju ⁹	Število naselij / naselja
1 središče mednarodnega pomena	>101.000	1: Ljubljana
2središče nacionalnega pomena	20.001 – 100.000	6: Maribor, Celje, Kranj, Koper, Velenje, Novo mesto
3 središče regionalnega pomena	10.001 – 20.000	9: Ptuj, Trbovlje, Kamnik, Nova Gorica, Jesenice, Domžale, Škofja Loka, Izola, Murska Sobota
4 središče medobčinskega pomena	3.001 – 10.000	49: Postojna, Logatec, Vrhnika, Kočevje, Slovenska Bistrica, Grosuplje, Slovenj Gradec, Krško, Brežice, Ajdovščina, Ravne na Koroškem, Litija, Mengeš, Zagorje ob Savi, Radovljica, Idrija, Sežana, Črnomelj, Medvode, Hrastnik, Slovenske Konjice, Bled, Rogaška Slatina, Žalec, Šentjur, Prevalje, Sevnica, Ilirska Bistrica, Ruše, Miklavž na Dravskem polju, Cerknica, Trzin, Piran, Trebnje, Šempeter – Vrtojba, Tržič, Žiri, Ribnica, Tolmin, Laško, Ljutomer, Ankaran, Šenčur, Metlika, Lenart, Mežica, Dravograd, Brezovica, Gornja Radgona
5 središče lokalnega pomena	1.500 – 3.000	41: Lendava, Železnik, Zreče, Šoštanj, Radlje ob Dravi, Hoče, Škofljica, Rače, Borovnica, Beltinci, Vojnik, Polzela, Ig, Črna na Koroškem, Muta, Radenci, Šentilj, Ivančna Gorica, Pivka, Radeče, Ormož, Renče, Semič, Lovrenc na Pohorju, Straža, Vipava, Mislinja, Štore, Naklo, Šmarje pri Jelšah, Bohinj, Dragomer, Prebold, Cerklje na Gorenjskem, Vodice, Odranci, Duplek, Bovec, Divača, Vuzenica, Kranjska Gora
6 središče vicinalnega pomna	<1.500	106: Cerkno, Rogatec, Šentjernej, Kostanjevica, Turnišče, Horjul, Oplotnica, Šmartno pri Litiji, Selnica ob Dravi, Mirna, Dornava, Kanal, Kidričevo, Poljčane, Gorenja vas, Črenšovci, Kobarid, Ljubno, Benedikt, Središče ob Dravi, Žužemberk, Gornji Grad, Mirna Peč, Gorje,

⁹ Pragovi za določitev stopnje centralnosti glede na število prebivalcev so povzeti po študiji Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena, Znanstveno raziskovalni center SAZU, junij 2016).

Stopnja centralnosti	Kriterij: število prebivalcev v naselju ⁹	Število naselij / naselja
		Veržej, Dobrovnik, Dobrova, Komenda, Moravče, Velika Polana, Preddvor, Nazarje, Hrpelje, Vitanje, Pesnica, Gorišnica, Loška Dolina, Sodražica, Dolenjske Toplice, Hajdina, Vransko, Moravske Toplice, Starše, Sveta Trojica v Slovenskih Goricah, Velike Lašče, Kostanjevica na Krki, Mokronog, Grad, Šmartno ob Paki, Kozje, Komen, Puconci, Šmarješke Toplice, Majšperk, Dobropolje, Dobrna, Kobilje, Jezersko, Podčetrtek, Apače, Kungota, Rečica ob Savinji, Markovci, Križevci, Tabor, Žirovnica, Cirkulane, Cankova, Videm, Kuzma, Tišina, Gornji Petrovci, Šalovci, Ribnica na Pohorju, Luče, Sveti Jurij v Slovenskih Goricah, Lukovica, Loški Potok, Podlehnik, Braslovče, Juršinci, Trnovska vas, Žetale, Brda, Šentrupert, Sveti Andraž v Slovenskih Goricah, Podvelka, Hodoš, Razkrižje, Bloke, Dol pri Ljubljani, Destrnik, Sveti Tomaž, Rogašovci, Makole, Bistrica ob Sotli, Škocjan, Sveti Jurij, Solčava, Sveta Ana, Cerkvjenjak, Dobje, Osilnica, Zavrč, Kostel

5.2.2 Opremljenost s funkcijami

Preglednica 14: Analiza središč glede na opremljenost s funkcijami

(Vir podatkov: ZZZS, Poslovno poročilo za leto 2016; Podatki z analizo za srednje šole in dijaške domove, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2016; Seznam visokošolskih zavodov, oktober 2017¹⁰; Seznam sodišč, oktober 2017¹¹).

Naselje	Zdravstvo	Šolstvo	Javna uprava	Sodstvo	Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje funkcij (Nared, 2016)
Ljubljana	UKC, KI, SPB, NMP, ZD	UNI, VIS, VIŠ, SŠ	FURS, GURS, UVHVVR, ZRSVN, ZVKDS, ZRSZ, UE	VRHOVNO, VIŠJE, OKROŽNO, OKRAJNO	1
Maribor	UKC, KI, ZD	UNI, VIS, VIŠ, SŠ	FURS, GURS, UVHVVR, ZRSVN, ZVKDS,	VIŠJE, OKROŽNO, OKRAJNO	1,75

¹⁰ http://www.arhiv.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/visoko_solstvo/dejavnost_visokega_solstva/seznam_visokosolskih_zavodov/index.html#c379

¹¹ http://www.sodisce.si/sodisca/sodni_sistem/seznam_sodisc/

Naselje	Zdravstvo	Šolstvo	Javna uprava	Sodstvo	Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje funkcij (Nared, 2016)
			ZRSZ, UE		
Celje	SB	VIS, VIŠ, SŠ	FURS, GURS, UVHVVR, ZRSVN, ZVKDS, ZRSZ, UE	VIŠJE, OKROŽNO, OKRAJNO	2,25
Kranj	SPB, KI, ZD	VIS, VIŠ, SŠ	FURS, GURS, ZRSVN, ZVKDS, ZRSZ, UE	OKROŽNO, OKRAJNO	2,75
Koper / Capodistria	ZD	UNI, VIS, VIŠ, SŠ	FURS, GURS, UVHVVR, ZRSZ, UE	VIŠJE, OKROŽNO, OKRAJNO	2,5
Velenje	ZD	VIS, VIŠ, SŠ	FURS, GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Novo mesto	SB, ZD	VIS, VIŠ, SŠ	FURS, GURS, UVHVVR, ZRSVN, ZVKDS, ZRSZ, UE	OKROŽNO, OKRAJNO	2,5
Ptuj	SB, ZD	VIS, SŠ	FURS, GURS, UVHVVR, ZRSZ, UE	OKROŽNO, OKRAJNO	2,5
Trbovlje	SB, ZD	SŠ	ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,25
Kamnik	ZD	SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Nova Gorica	SB, ZD	UNI, VIS, VIŠ, SŠ	FURS, GURS, UVHVVR, ZRSVN, ZVKDS, ZRSZ, UE	OKROŽNO, OKRAJNO	3,25
Jesenice	SB, ZD	VIS, SŠ	ZRSZ, UE	OKRAJNO	3
Domžale	ZD	SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Škofja Loka	ZD	VIŠ, SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Izola / Isola	SB, ZD	VIS, SŠ	ZRSVN, ZRSZ, UE	-	3,75
Murska Sobota	SB, ZD	VIŠ, SŠ	FURS, GURS, UVHVVR, ZRSZ, UE	OKROŽNO, OKRAJNO	3,25
Postojna	SPB, ZD	VIS, VIŠ, SŠ	FURS, UVHVVR, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,5
Logatec	ZD	OŠ	FURS, GURS, ZRSZ, ZS, UE	-	5
Vrhnika	ZD	OŠ	FURS, GURS,	OKRAJNO	4,25

Naselje	Zdravstvo	Šolstvo	Javna uprava	Sodstvo	Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje funkcij (Nared, 2016)
			ZRSZ, ZZSZ, UE		
Kočevje	ZD	SŠ	FURS, GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Slovenska Bistrica	ZD	SŠ	UE	OKRAJNO	3,75
Grosuplje	ZD	OŠ	UE	OKRAJNO	3,75
Slovenj Gradec	SB	VIS, VIŠ, SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKROŽNO, OKRAJNO	2,5
Krško	ZD	VIS, SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKROŽNO, OKRAJNO	3
Brežice	SB, ZD	VIŠ, SŠ	FURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3
Ajdovščina	ZD	VIS, SŠ	FURS, GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Ravne na Koroškem	ZD	VIŠ, SŠ	GURS, ZRSZ, UE	-	4,25
Litija	ZD	SŠ	UE	OKRAJNO	3,75
Mengeš	ZP	OŠ	-	-	5,5
Zagorje ob Savi	ZD	VIŠ, SŠ	ZRSZ, UE	-	4,5
Radovljica	SPB, ZD	SŠ	ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Idrija	SPB, ZD	SŠ	FURS, GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,5
Sežana	SPB, ZD	VIŠ, SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,25
Črnomelj	ZD	SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Medvode	ZD	OŠ	UE	-	5,25
Hrastnik	ZD	-	FURS, ZRSZ, UE	-	5
Slovenske Konjice	ZD	SŠ	FURS, GURS, UE	OKRAJNO	3,75
Bled	ZD	VIS, VIŠ	-	-	4,25
Rogaška Slatina	ZP	SŠ	UE	-	5
Žalec	ZD	OŠ	UE	OKRAJNO	4,25
Šentjur	ZD	SŠ	FURS, GURS, UE	OKRAJNO	3,75
Prevalje	ZP	SŠ	UE	-	5,5
Sevnica	ZD	SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Ilirska Bistrica	ZD	SŠ	FURS, GURS, UE	OKRAJNO	3,75
Ruše	ZD	SŠ	UE	-	4,75
Miklavž na Dravskem polju	ZD	OŠ	UE	-	5,5
Cerknica	ZD	SŠ	FURS, GURS, ZZSZ, UE	OKRAJNO	4,25
Trzin	-	OŠ	-	-	5,25
Piran / Pirano	ZD	VIS, SŠ	ZVKDS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	4,25

Naselje	Zdravstvo	Šolstvo	Javna uprava	Sodstvo	Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje funkcij (Nared, 2016)
Trebnje	ZD	OŠ	FURS, GURS, ZRSZ, ZZSZ, UE	OKRAJNO	4,25
Šempeter - Vrtojba	-	VIŠ	UE	-	6,75
Tržič	ZD	SŠ	UE	-	5
Žiri	ZP	OŠ	-	-	5,5
Ribnica	ZD	OŠ	FURS, UE	-	5
Tolmin	ZD	SŠ	GURS, ZRSZ, UE	OKRAJNO	3,75
Laško	ZD	OŠ	FURS, UE	-	4,25
Ljutomer	ZD	OŠ	FURS, UE	OKRAJNO	3,75
Ankaran / Ancarano	ZD	OŠ	-	-	5,25
Šenčur	ZD	OŠ	UE	-	5,5
Metlika	ZD	-	ZRSZ, UE	-	5
Lenart	ZD	SŠ	FURS, UE	OKRAJNO	4,25
Mežica	ZP	OŠ	UE	-	5,5
Dravograd	ZD	-	FURS, ZRSZ, UE	-	5
Brezovica	-	OŠ	UE	-	6
Gornja Radgona	ZD	SŠ	FURS, GURS, UE	OKRAJNO	4,25

Legenda:

Zdravstvo: UKC – univerzitetni klinični center, SB – splošna bolnišnica, KI – klinike in inštituti, SPB – specialne bolnišnice, ZP – zdravstvena postaja

Šolstvo: UNI – sedež univerze, VIS – sedež visoke šole, fakultete, akademije, VIŠ – sedež višje šole, SŠ – sedež srednje šole

Javna uprava: FURS – finančni urad Finančne uprave RS, GURS – območna geodetska uprava Geodetske uprave RS, UVHVVR – Območni urad Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, ZRSZ – območna enota Zavoda RS za zaposlovanje, ZRSVN – območna enota Zavoda RS za varstvo narave, ZVKDS – območna enota Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Sodstvo: VRHOVNO – Vrhovno sodišče, VIŠJE – Višje sodišče, OKROŽNO – Okrožno sodišče, OKRAJNO – Okrajno sodišče

Preglednica 14a: Pregled naselij z več kot 3.000 prebivalci glede na povprečje funkcij / storitev splošnega pomena

(Povzeto po študiji Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena, Znanstveno raziskovalni center SAZU, junij 2016)

Naselje	Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje funkcij (Nared, 2016)
Ljubljana	1
Maribor	1,75
Celje	2,25
Koper / Capodistria	2,5
Novo mesto	2,5
Ptuj	2,5
Slovenj Gradec	2,5
Kranj	2,75
Brežice	3
Jesenice	3

Naselje	Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje funkcij (Nared, 2016)
Krško	3
Murska Sobota	3,25
Nova Gorica	3,25
Sežana	3,25
Trbovlje	3,25
Idrija	3,5
Postojna	3,5
Ajdovščina	3,75
Črnomelj	3,75
Domžale	3,75
Grosuplje	3,75
Ilirska Bistrica	3,75
Izola / Isola	3,75
Kamnik	3,75
Kočevje	3,75
Litija	3,75
Ljutomer	3,75
Radovljica	3,75
Sevnica	3,75
Slovenska Bistrica	3,75
Slovenske Konjice	3,75
Šentjur	3,75
Škofja Loka	3,75
Tolmin	3,75
Velenje	3,75
Bled	4,25
Cerknica	4,25
Gornja Radgona	4,25
Laško	4,25
Lenart	4,25
Piran / Pirano	4,25
Ravne na Koroškem	4,25
Trebnje	4,25
Vrhnika	4,25
Žalec	4,25
Zagorje ob Savi	4,5
Ruše	4,75
Dravograd	5
Hrastnik	5
Logatec	5
Metlika	5
Ribnica	5
Rogaška Slatina	5
Tržič	5
Ankaran / Ancarano	5,25
Medvode	5,25
Trzin	5,25
Mengeš	5,5
Mežica	5,5
Miklavž na Dravskem polju	5,5
Prevalje	5,5
Šenčur	5,5
Žiri	5,5
Brezovica	6

Naselje	Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje funkcij (Nared, 2016)
Šempeter - Vrtojba	6,75

Preglednica 15: Določitev stopnje centralnosti središč glede na kriterij opremljenost središč s funkcijami / storitvami splošnega pomena

Stopnja centralnosti	Kriterij ¹² :				Število naselij / naselje
	Zdravstvo	Šolstvo	Javna uprava	Sodstvo	
1 središče mednarodnega pomena	univerzitetni klinični center večja splošna bolnica	sedež javne univerze raziskovalne institucije	vladne službe diplomatska predstavništva ministrstva	vrhovno višje	1: Ljubljana
2 središče nacionalnega pomena	večja splošna bolnica	sedež visoke šole, fakultete, akademije	ministrstva izpostava ministrstva (ali zavodov – npr. ZVN, ZVKD)	višje	6: Maribor, Celje, Koper, Novo mesto, Ptuj, Slovenj Gradec)
3 središče regionalnega pomena	specializirana bolnišnica zdravstveni dom	sedež višje šole	izpostava ministrstva (ali zavodov – npr. ZVN, ZVKD)	okrožno okrajno	10: Kranj, Brežice, Jesenice, Krško, Murska Sobota, Nova Gorica, Sežana, Trbovlje, Idrija, Postojna)
4 središče medobčinskega pomena	zdravstveni dom	sedež srednje šole	upravna enota	okrajno	29: Ajdovščina, Črnomelj, Domžale, Grosuplje, Ilirska Bistrica, Izola, Kamnik, Kočevje, Litija, Ljutomer, Radovljica, sevnica, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice, Šentjur, Škofja Loka, Tolmin, Velenje, Bled, Cerknica, Gornja Radgona, Laško, Lenart, Piran, Ravne na Koroškem, Trebnje, Vrhnika, Žalec, Zagorje ob

¹² Kriteriji za določitev stopnje centralnosti glede na opremljenost s funkcijami so povzeti po študiji Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena, Znanstveno raziskovalni center SAZU, junij 2016).

					Savi)
--	--	--	--	--	-------

5.2.3 Gospodarski potencial

Gospodarski potencial je pomemben kriterij za določitev stopnje centralnosti središč, zato bi bila potrebna obsežnejša študija, ki bi celovito zajela dejavnike konkurenčnosti podjetij, prometne dostopnosti, sedeže mednarodnih podjetij, proste površine za gospodarske dejavnosti ipd. na enoto naselja. Navedeni podatki niso bili na voljo za izdelavo te študije, zato smo za oceno gospodarskega potenciala uporabili podatke o številu delovnih mest v središču občine, indeks delovne migracije ter oceno prostorskega potenciala za razvoj gospodarskih dejavnosti za posamezno občino. Občine v Sloveniji so površinsko manjše in središča praviloma predstavljajo njihov ključen razvojni prostor.

Preglednica 16: Središča glede na gospodarski potencial

(Vir podatkov: Delovno aktivno prebivalstvo po občini delovnega mesta, delovne migracije, SURS, 2016; List of 200 Largest Groups/Companies by Net Sales on Foreign Markets in 2015, Gospodarska zbornica Slovenije, <https://eng.gzs.si/vsebina/Top-Exporters/Top-200-Largest-Groups-Companies>; Namenska raba prostora po občinah Slovenije, MOP, 2017)

Naselje	Kriterij:				Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje kriterijev
	Delovna mesta v občini središča	Indeks delovne migracije ¹³	Sedež večjih (izvoznih) podjetij ¹⁴	Ocena prostorskega potenciala za razvoj gospodarskih dejavnosti ¹⁵	
Ljubljana	223.007	184,5	26	521 ha	1,00
Maribor	59.128	149,5	0	392 ha	2,25
Celje	29.248	146,9	2	259 ha	2,25
Koper / Capodistria	24.535	116,2	2	165 ha	2,25
Novo mesto	24.456	153,8	5	177 ha	1,75
Ptuj	12.755	137,7	1	105 ha	2,50
Slovenj Gradec	8.195	112,6	1	5 ha	3,50
Kranj	24.504	100,4	5	125 ha	2,00
Jesenice	6.851	79,0	1	95 ha	3,25
Krško	9.594	87,6	2	199 ha	3,00
Brežice	7.099	72,7	0	106 ha	3,50
Trbovlje	3.952	67,4	0	47 ha	4,00
Nova Gorica	14.949	119,2	0	91 ha	3,00
Murska Sobota	12.043	180,9	0	207 ha	2,75
Sežana	5.795	106,0	0	179 ha	3,00
Postojna	5.744	81,2	0	99 ha	3,50
Idrija	6.219	119,7	2	12 ha	3,00
Velenje	16.357	122,6	1	141 ha	2,25
Kamnik	8.190	62,2	1	80 ha	3,50
Domžale	11.354	72,6	2	202 ha	3,25
Škofja Loka	9.540	94,1	3	26 ha	3,25
Izola / Isola	5.593	83,2	0	37 ha	3,75
Kočevje	4.443	73,7	0	101 ha	3,75
Slovenska Bistrica	8.400	76,5	1	68 ha	3,25
Grosuplje	6.968	74,2	0	85 ha	3,75
Ajdovščina	6.346	76,8	0	74 ha	3,50
Litija	3.703	51,7	0	60 ha	4,25
Radovljica	6.981	85,5	2	17 ha	3,50
Črnomelj	4.210	69,0	1	84 ha	3,75

¹³ Indeks delovne migracije (IDM) je razmerje med številom delovno aktivnih prebivalcev (brez kmetov) v določeni teritorialni enoti delovnega mesta (v konkretnem primeru občini) in številom delovno aktivnih prebivalcev (brez kmetov) v teritorialni enoti prebivališča, pomnoženo s 100. IDM je kazalnik, ki za posamezno občino povezuje število delovnih mest s številom delovno aktivnih prebivalcev, glede na prebivališče. Glede na vrednost tega kazalnika se posamezne občine delijo na izrazito delovne (IDM = ali > 116,0), zmerno delovne (IDM = 96,0 – 115,9), šibko bivalne (IDM = 76,0 – 95,9), zmerno bivalne (IDM = 56,0 – 75,9), pretežno bivalne (IDM = 36,0 – 55,9) ali izrazito bivalne (IDM = ali < 35,9).

¹⁴ Kriterij sedež večjih izvoznih podjetij je izbran kot pomemben, saj so največje poslovne skupine in podjetja nosilci gospodarskega razvoja, hkrati pa pomembna izvozno usmerjena podjetja kažejo na (mednarodno) konkurenčnost gospodarstva določene teritorialne enote. Podatki so prikazani po sedežih podjetij.

¹⁵ Ocena prikazuje površino območij z namensko rabo primerno za razvoj gospodarskih dejavnosti (industrijske, proizvodne dejavnosti, gospodarske cone). Gre za zemljišča, kjer so že umeščene proizvodne ali gospodarske dejavnosti in za zemljišča namenjena za prihodnji gospodarski razvoj. Relevantne namenske rabe za proizvodne in gospodarske dejavnosti so bile izbrane v skladu s Pravilnikom o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij.

Naselje	Kriterij:				Stopnja centralnosti naselij glede na povprečje kriterijev
	Delovna mesta v občini središča	Indeks delovne migracije ¹³	Sedež večjih (izvoznih) podjetij ¹⁴	Ocena prostorskega potenciala za razvoj gospodarskih dejavnosti ¹⁵	
Slovenske Konjice	5.652	85,4	0	88 ha	3,50
Šentjur	5.100	60,0	0	23 ha	4,00
Sevnica	5.661	73,3	0	50 ha	3,75
Ilirska Bistrica	3.463	64,1	0	140 ha	3,75
Tolmin	4.062	93,8	0	42 ha	3,75
Ljutomer	4.034	95,0	0	103 ha	3,25
Vrhnika	4.289	57,7	0	34 ha	4,25
Ravne na Koroškem	5.190	114,1	0	25 ha	3,50
Bled	2.983	89,0	0	14,5 ha	4,00
Žalec	8.642	97,8	1	171 ha	2,75
Cerknica	3.884	76,9	0	74 ha	4,00
Piran / Pirano	6.573	91,2	1	26 ha	3,50
Trebnje	4.836	78,0	0	133 ha	3,50
Laško	3.752	67,5	0	35 ha	4,25
Lenart	4.249	134,1	1	0	3,75
Gornja Radgona	4.482	153,0	0	70 ha	3,25
Zagorje ob Savi	4.296	60,8	0	39 ha	4,25
Ruše	2.004	75,6	0	66 ha	4,00
Logatec	4.116	64,5	1	143 ha	3,50
Hrastnik	2.332	67,1	1	10 ha	4,00
Rogaška Slatina	4.724	103,3	0	0	4,25
Tržič	3.339	50,50	0	23 ha	4,50
Ribnica	3.560	83,1	1	42 ha	3,50
Metlika	2.952	88,0	0	62 ha	3,75
Dravograd	2.502	72,6	0	63 ha	4,00
Medvode	4.328	61,0	0	58 ha	4,00
Trzin	5.431	322,9	0	51 ha	3,00
Ankaran / Ancarano	953	69,2	0	0	5,00
Mengeš	2.510	71,1	0	30 ha	4,25
Prevalje	1.674	65,8	0	14 ha	4,25
Miklavž na Dravskem polju	1.205	51,8	0	0	5,00
Žiri	2.307	101,9	1	33 ha	3,50
Šenčur	2.676	68,3	0	33 ha	4,25
Mežica	1.561	115,1	1	12 ha	3,50
Brezovica	3.027	51,4	0	17 ha	4,50
Šempeter - Vrtojba	5.201	199,2	1	56 ha	2,75

Preglednica 17: Kriteriji za določitev stopnje središč glede na gospodarski potencial

Stopnja centralnosti	Kriterij ¹⁶ :				Število naselij / naselje
	Delovna mesta v občini središča	Indeks delovne migracije	Sedež večjih izvoznih podjetij	Ocena prostorskega potenciala za razvoj gosp. dejavnosti	
1 središče mednarodnega pomena	>200.000	116,0 ali več	10 ali več	100 ha ali več	1: Ljubljana
2 središče nacionalnega pomena	50.001 – 200.000	96,0 – 115,9	5 – 9	40,1 – 100 ha	7: Novo mesto, Kranj, Maribor, Celje, Koper, Velenje, Ptuj
3 središče regionalnega pomena	15.001 – 50.000	76,0 – 95,9	3 – 4	10,1 – 40 ha	28: Murska Sobota, Žalec, Šempeter – Vrtojba, Krško, Nova Gorica, Sežana, Idrija, Trzin, Jesenice, Domžale, Škofja Loka, Slovenska Bistrica, Ljutomer, Gornja Radgona, Slovenj Gradec, Brežice, Postojna, Kamnik, Ajdovščina, Radovljica, Slovenske Konjice, Ravne na Koroškem, Piran, Trebnje, Logatec, Ribnica, Žiri, Mežica
4 središče medobčinskega pomena	5.001 – 15.000	56,0 – 75,9	1 – 2	5,1 – 10 ha	28: Izola, Kočevje, Grosuplje, Črnomelj, Sevnica, Ilirska Bistrica, Tolmin, Lenart, Metlika, Ankaran,

¹⁶ Kriteriji za določitev stopnje centralnosti glede na opremljenost s funkcijami so povzeti po študiji Planning and urban design standards. American Planning Association, 2006 in Opremlitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo, oktober 2016.

Stopnja centralnosti	Kriterij ¹⁶ :				Število naselij / naselje
	Delovna mesta v občini središča	Indeks delovne migracije	Sedež večjih izvoznih podjetij	Ocena prostorskega potenciala za razvoj gosp. dejavnosti	
					Trbovlje, Šentjur, Bled, Cerknica, Ruše, Hrastnik, Dravograd, Medvode, Litija, Vrhnika, Laško, Zagorje ob Savi, Rogaška Slatina, Mengeš, Prevalje, Šenčur, Tržič, Brezovica
5 središče lokalnega pomena	5.000 ali manj	55,9 ali manj	0	5 ha ali manj	

5.2.4 Stopnja centralnosti središč glede na povprečje vseh izbranih kriterijev

Preglednica 18: Analiza središč glede na povprečje vseh treh izbranih kriterijev

Naselje	Kriterij:			Stopnja centralnosti glede na povprečje vseh obravnavanih kriterijev
	Število prebivalstva	Opremljenost s funkcijami	Gospodarski potencial	
Ajdovščina	4	3,75	3,50	3,75
Ankaran / Ancarano	4	5,25	5,00	4,75
Bled	4	4,25	4,00	4,08
Brezovica	4	6	4,50	4,83
Brežice	4	3	3,50	3,50
Celje	2	2,25	2,25	2,17
Cerknica	4	4,25	4,00	4,08
Črnomelj	4	3,75	3,75	3,83
Domžale	3	3,75	3,25	3,33
Dravograd	4	5	4,00	4,33
Gornja Radgona	4	4,25	3,25	3,83
Grosuplje	4	3,75	3,75	3,83
Hrastnik	4	5	4,00	4,33
Idrija	4	3,5	3,00	3,50
Ilirska Bistrica	4	3,75	3,75	3,83
Izola / Isola	3	3,75	3,75	3,50
Jesenice	3	3	3,25	3,08
Kamnik	3	3,75	3,50	3,42
Kočevje	4	3,75	3,75	3,83
Koper / Capodistria	2	2,5	2,25	2,25
Kranj	2	2,75	2,00	2,25

Naselje	Kriterij:			Stopnja centralnosti glede na povprečje vseh obravnavanih kriterijev
	Število prebivalstva	Opremljenost s funkcijami	Gospodarski potencial	
Krško	4	3	3,00	3,33
Laško	4	4,25	4,25	4,17
Lenart	4	4,25	3,75	4,00
Litija	4	3,75	4,25	4,00
Ljubljana	1	1	1,00	1,00
Ljutomer	4	3,75	3,25	3,67
Logatec	4	5	3,50	4,17
Maribor	2	1,75	2,25	2,00
Medvode	4	5,25	4,00	4,42
Mengeš	4	5,5	4,25	4,58
Metlika	4	5	3,75	4,25
Mežica	4	5,5	3,50	4,33
Miklavž na Dravskem polju	4	5,5	5,00	4,83
Murska Sobota	3	3,25	2,75	3,00
Nova Gorica	3	3,25	3,00	3,08
Novo mesto	2	2,5	1,75	2,08
Piran / Pirano	4	4,25	3,50	3,92
Postojna	4	3,5	3,50	3,67
Prevalje	4	5,5	4,25	4,58
Ptuj	3	2,5	2,50	2,67
Radovljica	4	3,75	3,50	3,75
Ravne na Koroškem	4	4,25	3,50	3,92
Ribnica	4	5	3,50	4,17
Rogaška Slatina	4	5	4,25	4,42
Ruše	4	4,75	4,00	4,25
Sevnica	4	3,75	3,75	3,83
Sežana	4	3,25	3,00	3,42
Slovenj Gradec	4	2,5	3,50	3,33
Slovenska Bistrica	4	3,75	3,25	3,67
Slovenske Konjice	4	3,75	3,50	3,75
Šempeter - Vrtojba	4	6,75	2,75	4,50
Šenčur	4	5,5	4,25	4,58
Šentjur	4	3,75	4,00	3,92
Škofja Loka	3	3,75	3,25	3,33
Tolmin	4	3,75	3,75	3,83
Trbovlje	3	3,25	4,00	3,42
Trebnje	4	4,25	3,50	3,92
Trzin	4	5,25	3,00	4,08
Tržič	4	5	4,50	4,50
Velenje	2	3,75	2,25	2,67
Vrhnika	4	4,25	4,25	4,17
Zagorje ob Savi	4	4,5	4,25	4,25
Žalec	4	4,25	2,75	3,67
Žiri	4	5,5	3,50	4,33

Preglednica 18a: Pregled središč po vrstnem redu glede na povprečno oceno vseh obravnavanih kriterijev

Naselje	Kriterij:	Stopnja centralnosti
---------	-----------	----------------------

	Število prebivalstva	Opremljenost s funkcijami	Gospodarski potencial	glede na povprečje vseh obravnavanih kriterijev
Ljubljana	1	1	1,00	1,00
Maribor	2	1,75	2,25	2,00
Novo mesto	2	2,5	1,75	2,08
Celje	2	2,25	2,25	2,17
Koper / Capodistria	2	2,5	2,25	2,25
Kranj	2	2,75	2,00	2,25
Ptuj	3	2,5	2,50	2,67
Velenje	2	3,75	2,25	2,67
Murska Sobota	3	3,25	2,75	3,00
Jesenice	3	3	3,25	3,08
Nova Gorica	3	3,25	3,00	3,08
Domžale	3	3,75	3,25	3,33
Krško	4	3	3,00	3,33
Slovenj Gradec	4	2,5	3,50	3,33
Škofja Loka	3	3,75	3,25	3,33
Kamnik	3	3,75	3,50	3,42
Sežana	4	3,25	3,00	3,42
Trbovlje	3	3,25	4,00	3,42
Brežice	4	3	3,50	3,50
Idrija	4	3,5	3,00	3,50
Izola / Isola	3	3,75	3,75	3,50
Ljutomer	4	3,75	3,25	3,67
Postojna	4	3,5	3,50	3,67
Slovenska Bistrica	4	3,75	3,25	3,67
Žalec	4	4,25	2,75	3,67
Ajdovščina	4	3,75	3,50	3,75
Radovljica	4	3,75	3,50	3,75
Slovenske Konjice	4	3,75	3,50	3,75
Črnomelj	4	3,75	3,75	3,83
Gornja Radgona	4	4,25	3,25	3,83
Grosuplje	4	3,75	3,75	3,83
Ilirska Bistrica	4	3,75	3,75	3,83
Kočevje	4	3,75	3,75	3,83
Sevnica	4	3,75	3,75	3,83
Tolmin	4	3,75	3,75	3,83
Piran / Pirano	4	4,25	3,50	3,92
Ravne na Koroškem	4	4,25	3,50	3,92
Šentjur	4	3,75	4,00	3,92
Trebnje	4	4,25	3,50	3,92
Lenart	4	4,25	3,75	4,00
Litija	4	3,75	4,25	4,00
Bled	4	4,25	4,00	4,08
Cerknica	4	4,25	4,00	4,08
Trzin	4	5,25	3,00	4,08
Laško	4	4,25	4,25	4,17
Logatec	4	5	3,50	4,17
Ribnica	4	5	3,50	4,17
Vrhnika	4	4,25	4,25	4,17
Metlika	4	5	3,75	4,25
Ruše	4	4,75	4,00	4,25
Zagorje ob Savi	4	4,5	4,25	4,25
Dravograd	4	5	4,00	4,33

Naselje	Kriterij:			Stopnja centralnosti glede na povprečje vseh obravnavanih kriterijev
	Število prebivalstva	Opremljenost s funkcijami	Gospodarski potencial	
Hrastnik	4	5	4,00	4,33
Mežica	4	5,5	3,50	4,33
Žiri	4	5,5	3,50	4,33
Medvode	4	5,25	4,00	4,42
Rogaška Slatina	4	5	4,25	4,42
Šempeter - Vrtojba	4	6,75	2,75	4,50
Tržič	4	5	4,50	4,50
Mengeš	4	5,5	4,25	4,58
Prevalje	4	5,5	4,25	4,58
Šenčur	4	5,5	4,25	4,58
Ankaran / Ancarano	4	5,25	5,00	4,75
Brezovica	4	6	4,50	4,83
Miklavž na Dravskem polju	4	5,5	5,00	4,83

Preglednica 19: Določitev stopnje centralnosti središč glede na povprečje vseh izbranih kriterijev

Stopnja centralnosti	Število naselij
1 središče mednarodnega pomena	1 (Ljubljana)
2 središče nacionalnega pomena	5 (Maribor, Novo mesto, Celje, Koper, Kranj)
3 središče regionalnega pomena	15 (Ptuj, Velenje, Murska Sobota, Jesenice, Nova Gorica, Domžale, Krško, Slovenj Gradec, Škofja Loka, Kamnik, Sežana, Trbovlje, Brežice, Idrija, Izola)
4 središče medobčinskega pomena	38 (Ljutomer, Postojna, Slovenska Bistrica, Žalec, Ajdovščina, Radovljica, Slovenske Konjice, Črnomelj, Gornja Radgona, Grosuplje, Ilirska Bistrica, Kočevje, Sevnica, Tolmin, Piran, Ravne na Koroškem, Šentjur, Trebnje, Lenart, Litija, Bled, Cerknica, Trzin, Laško, Logatec, Ribnica, Vrhnika, Metlika, Ruše, Zagorje ob Savi, Dravograd, Hrastnik, Mežica, Žiri, Medvode, Rogaška Slatina, Šempeter – Vrtojba, Tržič, Mengeš, Prevalje, Šenčur, Ankaran, Brezovica, Miklavž na Dravskem polju)

5.2.5 Predlog razvrstitve središč v modelu C

Pri oblikovanju sistema poselitve v Sloveniji je treba upoštevati dosedanje usmeritve v smeri prizadevanj spodbujanja policentričnega sistema poselitve, v katerem imajo pomembno vlogo centralna središča naselij na različnih ravneh. Na nižji ravni se teži k doseganju kohezivnosti, na višji ravni pa k konkurenčnosti središč. Ogradje sistema temelji na strukturi centralnih naselij ali somestij glede na skupno stopnjo centralnosti, ki upošteva tako stanje, velikost naselij in število prebivalcev, zaledje v širšem mestnem območju, opremljenost s funkcijami splošnega pomena, gospodarski potencial kot tudi strateške cilje in ohranjanje poseljenosti na obrobni, obmejni območjih ter čezmejno sodelovanje. S tega vidika predlagamo naslednji sistem centralnih naselij, prikazan v Preglednici 20:

Preglednica 20: Stopnja centralnosti središč v modelu C (koncentriran policentrični razvoj s poudarjeno vlogo glavnega mesta)

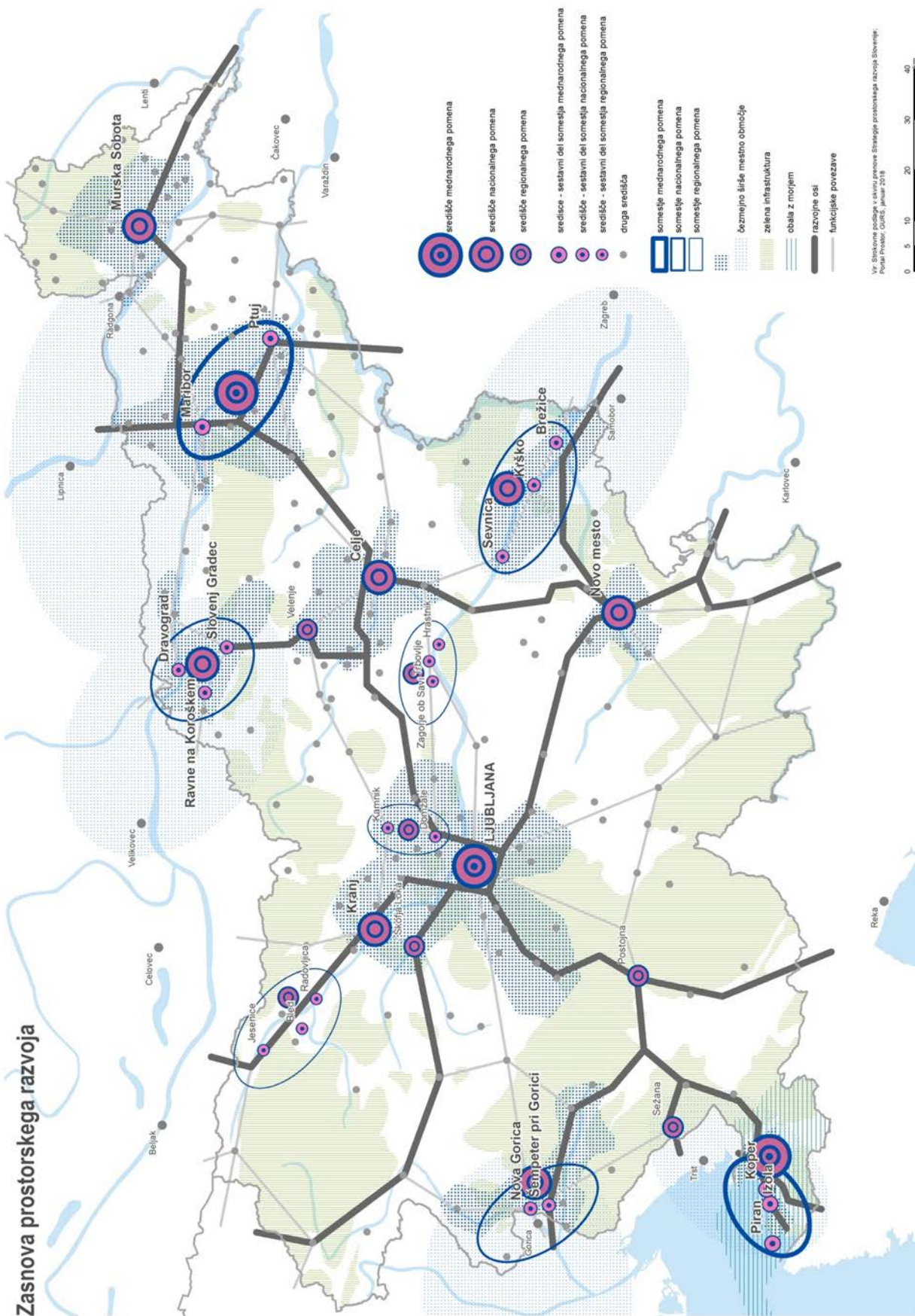

Stopnja centralnosti	Število naselij
1 središče mednarodnega pomena	1 (Ljubljana)
	2 (Maribor, somestje Koper – Izola – Piran)
2 središče nacionalnega pomena	7 (Kranj, Novo mesto, Celje, Murska Sobota, somestje Nova Gorica – Šempeter-Vrtojba, somestje Dravograd – Ravne na Koroškem – Slovenj Gradec, somestje Brežice – Krško – Sevnica)
3 središče regionalnega pomena	14 (Jesenice, Škofja Loka, Idrija, Tolmin, Sežana, Postojna, Kamnik, Trbovlje, Kočevje, Velenje, Ptuj, Gornja Radgona, somestje Rogaška Slatina – Šmarje pri Jelšah, somestje Črnomelj – Metlika)

5.3 Kartografski prikazi modela C

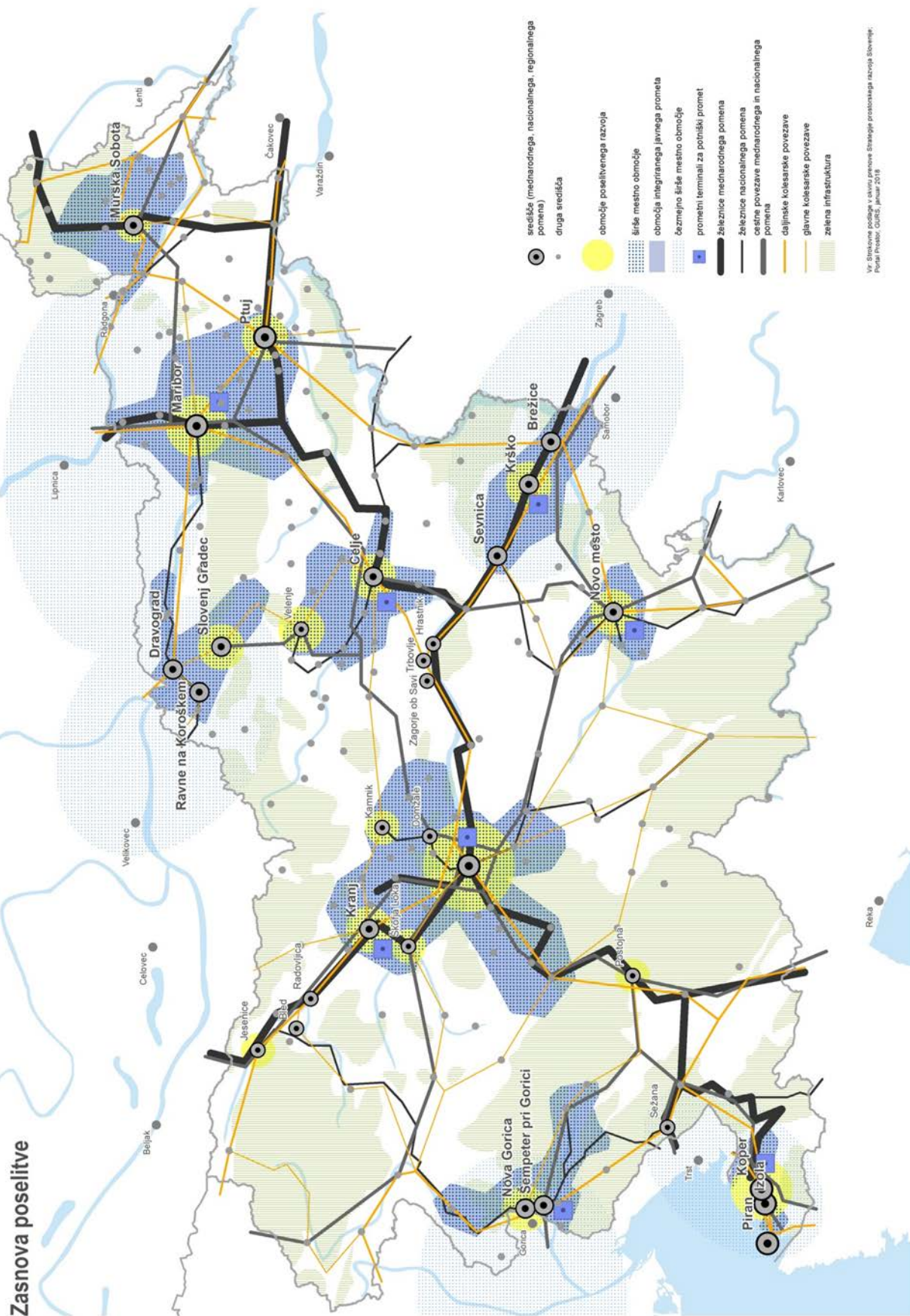
Posamezne sestavine modelov so shematično prikazane na kartah (slike 12 do 18):

- zasnova prostorskega razvoja,
- zasnova poselitve,
- zasnova gospodarske javne infrastrukture – promet,
- zasnova gospodarske javne infrastrukture – energetika,
- območja s posebnimi potenciali,
- območja posebnih razvojnih ukrepov.

Slika 12: Zasnova prostorskega razvoja

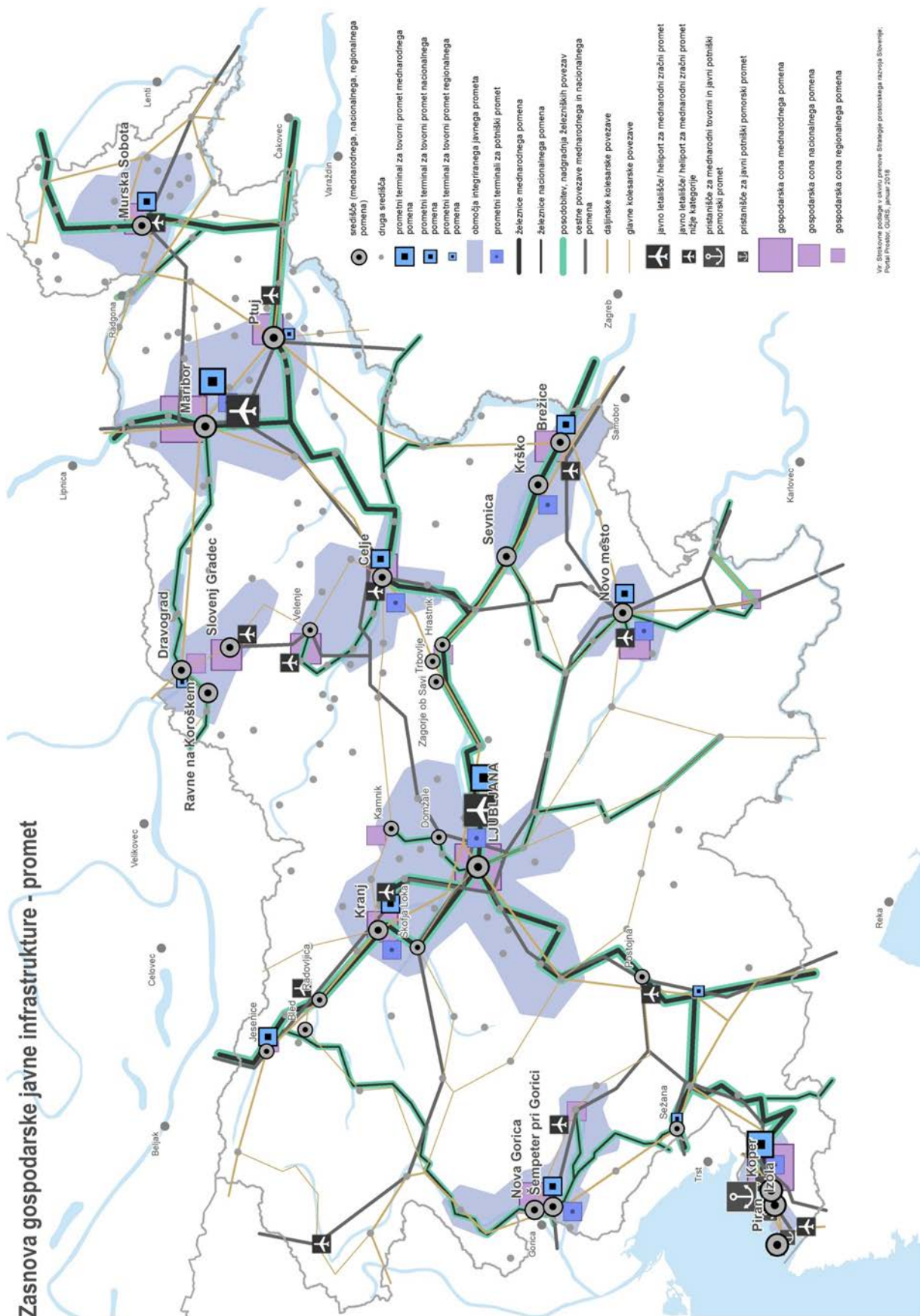

Slika 13: Zasnova poselitve

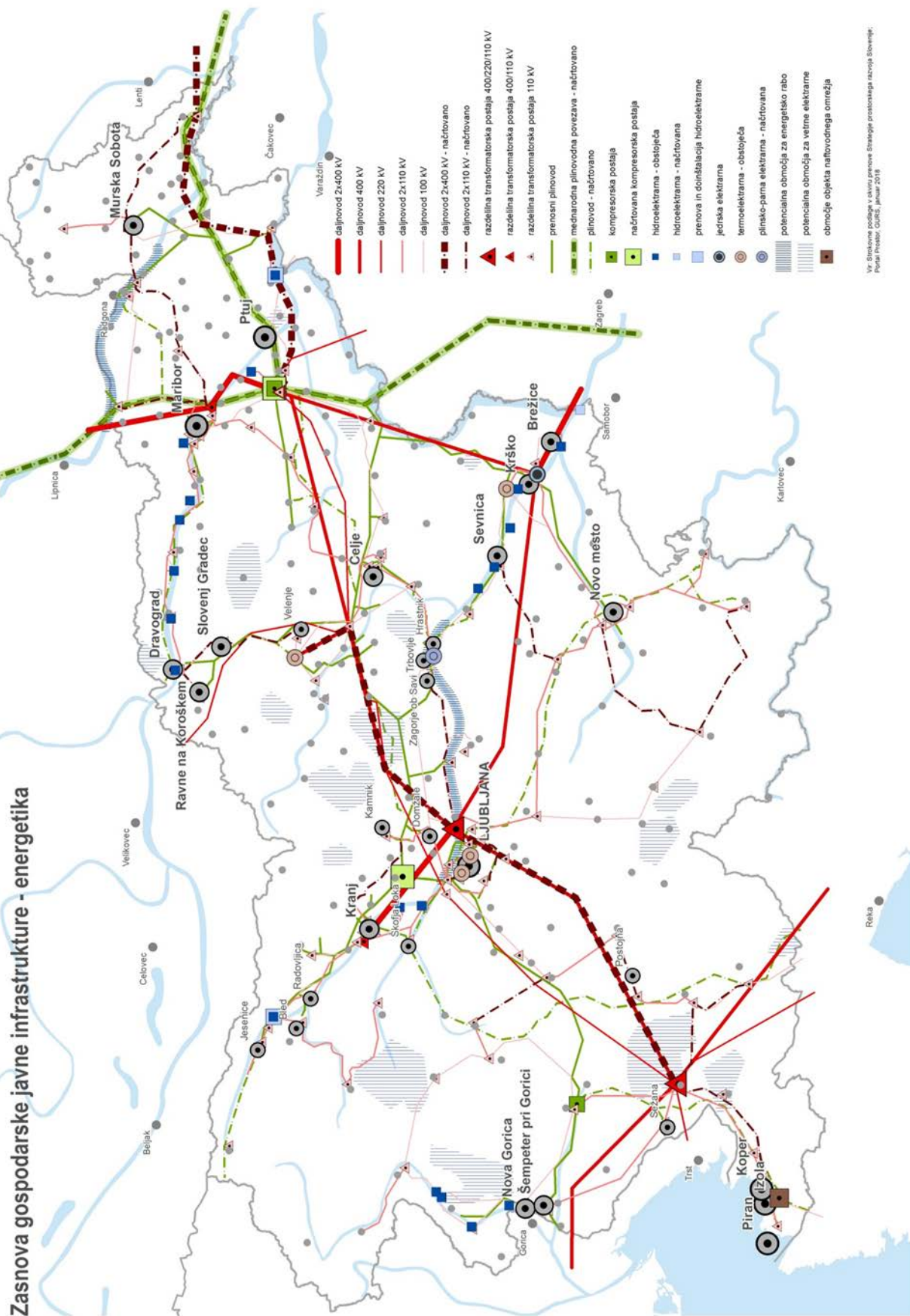
Zasnova gospodarske javne infrastrukture - promet

Vir: Republiški sklad za urbanizacijo in razvoj Strategije prostorskega razvoja Slovenije, Poročilo Priloge 6, januar 2018.

Slika 15: Zasnova gospodarske javne infrastrukture - promet

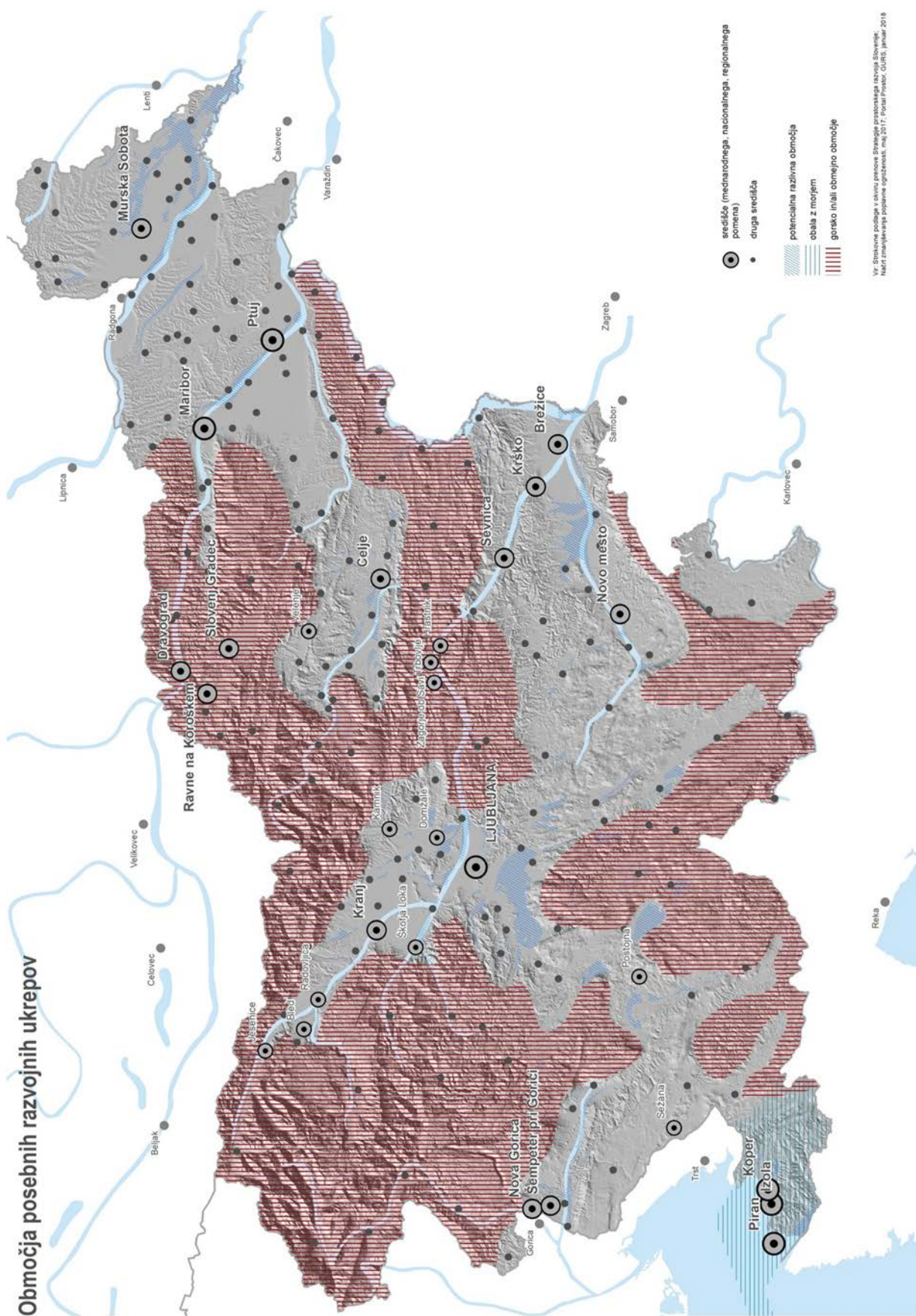
Vir: Republiški sklad za vključevanje Slovenije v evropsko infrastrukturo. Strategija prostorskega razvoja Slovenije. Poročilo Priloga: GURS, januar 2018.

Slika 16: Zasnova gospodarske javne infrastrukture - energetika

Slika 17: Območja s posebnimi potenciali

Slika 18: Območja posebnih razvojnih ukrepov

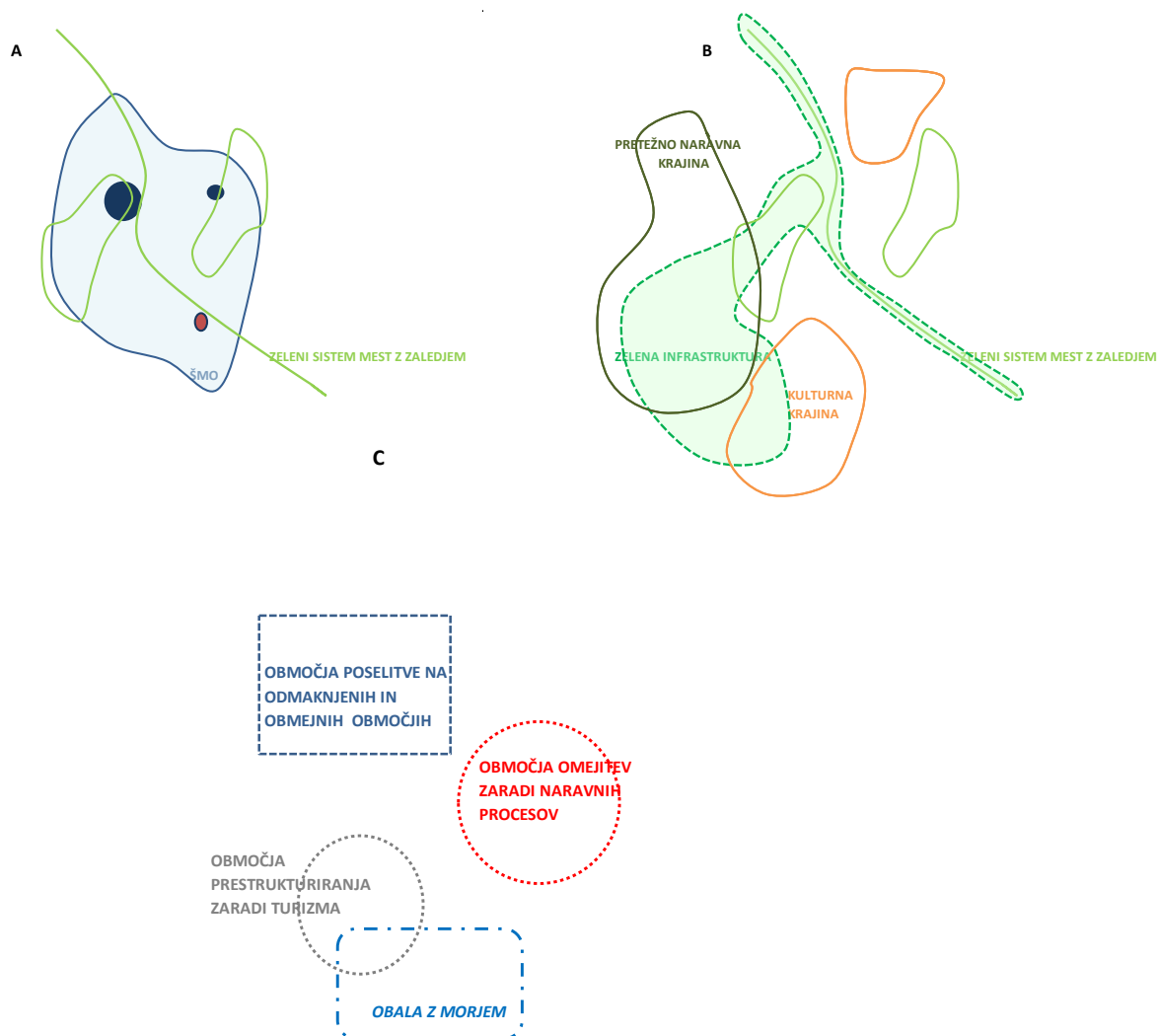
5.4 Usmeritve za akcijski program

Za izboljšanje izvajanja SPRS je treba splošni model, predstavljen v tej nalogi, na konkretnjših ravneh dopolniti z modeli organizacije dejavnosti in storitev v prostoru, prilagojenimi različnim vrstam območij. Tako se središča med sabo razlikujejo po opremljenosti s funkcijami (število funkcij ter raven posamezne funkcije), in po ostalih značilnostih (prevladujoče dejavnosti, povezava z ostalimi središči – npr. somestja, lega – npr. obmejnost, itd.). Krajinska območja se razlikujejo zlasti z vidika dostopnosti, demografskih trendov in ohranjenosti narave. To je upoštevano v predlagani tipologiji območij, ki je prikazana v Preglednici 21. Če bodo podrobnejši modeli narejeni kot izhodišča za regionalne plane (po razvojnih regijah) lahko predlagano tipologijo smiselno upošteva in prilagodi še na konkretne regionalne kontekste.

Preglednica 21: Tipologija območij

Tip območja	Podtip	Opis
Širše mestno območje (ŠMO)	enojedrno	V enojedrnem ŠMO so storitve in proizvodnja skoncentrirani v enem urbanem jedru z zaledjem, kjer prevladujejo stanovanja. V primeru, da jedro in/ali del zaledja segajo v sosednjo državo gre za čezmejno ŠMO (npr. Nova Gorica-Gorica)
	večjedrno: - enakovrstno - raznovrstno - hierarhično	V večjedrnem ŠMO so storitve in proizvodnja skoncentrirani v več urbanih jedrih, ki so lahko istega ali različnih rangov in v katerih si dejavnosti bodisi konkurirajo (enakovrstna) ali pa se dopolnjujejo (raznovrstna). Jedra si delijo stanovanjsko zaledje in zeleno infrastrukturo.
	zeleni sistem mest z zalednjem	Zelene površine, povezane v sistem znotraj ŠMO, kjer prevladujejo socialne in okoljske funkcije – npr. klimatska
Krajina	kulturna krajina	V kulturni krajini je prevladujoča raba tal (vitalno) kmetijstvo in poselitev zunaj ŠMO.
	pretežno naravna krajina	Pretežno naravna krajina so odmaknjena in gorska območja, kjer se poleg naravnega površinskega pokrova (gozd) pojavlja ekstenzivno kmetijstvo in so osrednjega pomena za ohranjanje narave in biotske pestrosti.
	zeleni infrastruktura:	Deli zelenih sistemov mest z zaledjem, kulturne krajine in pretežno naravne krajine, ki izpolnjujejo merila večfunkcionalnosti in povezanosti in imajo nacionalen pomen
Posebna območja	območja omejitve zaradi naravnih procesov	Potencialna razlivna območja
	območja prestrukturiranja zaradi turizma	Območja, ki so v SPRS 2004 opredeljena kot obremenjena jedrna območja, potrebna kvalitetnega prestrukturiranja
	območja poselitve na odmaknjenih in obmejnih območjih	So območja pretežno naravne in delno kulturne krajine, kjer je ohranjanje poselitve v nacionalnem interesu in je zaradi omejitvenih dejavnikov (naklon, nadmorska višina, odmaknjenost) treba oblikovati drugačna merila za ukrepe (npr. dostopnost, oskrba z javnimi storitvami)

	obala z morjem	Je posebno območje, ki ga opredeljuje stik z morjem in kjer se intenzivno prepletajo storitve, turizem, proizvodnja, logistika in stanovanja.
--	----------------	---

Slika 19: Ilustracija posameznih tipov območij: A – ŠMO z zelenim sistemom mest, B – Krajina, C – Posebna območja

S prilagajanjem vsebin modela na podrobnejši ravni in ukrepov prostorskim značilnostim bomo dosegli boljšo izvedljivost modela, večjo odzivnost na lokalne probleme in priložnosti ter boljšo prilagodljivost na spremenjene razmere. Prostorski tipologiji naj bodo prilagojeni tudi ukrepi (programi, projekti, spremembe resornih instrumentov) za izvajanje SPRS ter način za spremljanje in evalvacijo. Zlasti uresničevanje koncepta policentričnega razvoja zahteva polno sodelovanje državnih resorjev in lokalnih uprav. Aktivacijo povezav v somestjih je treba na primer spodbuditi z oblikovanjem modelov upravljanja s poudarkom na večjem povezovanju in sodelovanju za razreševanje specifičnih prostorsko- razvojnih problemov. Ocenjujemo, da bi regionalna raven načrtovanja, če bo zaživel, pomemben prispevek k uresničevanju ciljev SPRS in modela prostorskega razvoja.

5.5 Predlog kazalnikov za spremljanje prostorskega razvoja

Preglednica 22: Pregled kazalnikov za spremljanje uresničevanja ciljev prostorskega razvoja po posameznih sestavinah

Sestavine	Kazalniki				
	C1	C2	C3	C4	C5
(0) Splošno	<p>Indeks razvojne ogroženosti regij (UMAR) – cilj: zmanjševanje</p> <p>Osebni avtomobil na 100 prebivalcev po občinah – cilj: zmanjševanje</p> <p>Količina odloženih odpadkov na prebivalca – cilj: zmanjševanje</p> <p>Sprememba kmetijskih in gozdnih zemljišč v stavbna – cilj: zmanjševanje</p>		<p>Zadovoljstvo s kakovostjo življenja (SJM) – cilj: povečanje</p>		<p>Delež občin, za katere je sprejet regionalni plan – cilj: povečanje</p>
(1) Središča in (2) Širša mestna območja	<p>Delež urbanega prebivalstva – cilj: povečanje</p> <p>Doseganje meril za razvrstitve v range središč - cilj: izpolnjevanje</p> <p>Uveljavljenost modelov oskrbe s storitvami, prilagojenimi različnim vrstam območij (urbana, podeželska, odmaknjena obmejna in gorska) - cilj: povečanje</p>				
	<p>Delež prebivalcev znotraj 30/45 min dostopnosti do središč regionalnega pomena - cilj: povečanje</p> <p>Delež dnevnih delovnih migrantov – cilj: zmanjševanje</p>	<p>Selitveno gibanje prebivalstva (notranje in z drugimi državami)</p> <p>Vrednosti neposrednih investicij – cilj: povečanje</p>	<p>Delež objektov, priključenih na javno vodovodno omrežje – cilj: povečanje</p> <p>Gibanje družbenih proizvodnih investicij v osnovna sredstva – investicije v stanovanjske in nestanovanjske prostore, gradbeno-inženirske objekte in investicije v izboljšavo zemljišč</p>		<p>Delež poselitve in infrastrukture v ogroženih območjih – cilj: zmanjševanje</p>

Sestavine	Kazalniki				
	C1	C2	C3	C4	C5
			– cilj: povečanje		
(2b) Območja poselitvenega razvoja	Sprememba kmetijskih in gozdnih zemljišč v stavbna – cilj: zmanjševanje	Vrednosti neposrednih investicij	Zgrajena stanovanja v območjih PROSO – cilj: povečanje Delež objektov, priključenih na javno vodovodno omrežje – cilj: povečanje Delež objektov priključenih na komunalno omrežje – cilj: povečanje Gibanje družbenih proizvodnih investicij v osnovna sredstva – investicije v stanovanjske in nestanovanjske prostore, gradbeno-inženirske objekte in investicije v izboljšavo zemljišč – cilj: povečanje		
(3) Cestne povezave	Delež poti v potniškem prometu, opravljenih z osebnim motornim prometom – cilj: zmanjševanje Povprečna dostopnost do regionalnega središč po cestnem omrežju – cilj: skrajševanje (časovno), povečanje (št. prebivalcev)		Gibanje družbenih proizvodnih investicij v osnovna sredstva – investicije v stanovanjske in nestanovanjske prostore, gradbeno-inženirske objekte in investicije v		Delež poselitve in infrastrukture v ogroženih območjih – cilj: zmanjševanje

Sestavine	Kazalniki				
	C1	C2	C3	C4	C5
(4) Železniške povezave	Povprečna dostopnost do regionalnega središč po železniškem omrežju – cilj: skrajševanje (časovno), povečanje (št. prebivalcev)		izboljšavo zemljišč – cilj: povečanje Povprečna dostopnost do regionalnega središča – cilj: skrajševanje (časovno), povečanje (št. prebivalcev)		
(5) Prometni terminali za tovorni promet	Količina letnega pretovora – cilj: povečanje Delež tovora, prepeljanega po železnici – cilj: povečanje				Delež poselitve in infrastrukture v ogroženih območjih – cilj: zmanjševanje
(6) Območja integriranega javnega prometa s prometnimi terminali za potniški promet	Potovalni časi delovne mobilnosti iz drugih občin/regij – cilj: skrajševanje Delež poti v potniškem prometu, opravljenih z JPP – cilj: povečanje				
(7) Daljinske in glavne kolesarske povezave			Delež poti v potniškem prometu, opravljenih s kolesom – cilj: povečanje		
(8) Prednostna območja za pridobivanje OVE					Doseganje ciljnega deleža OVE v celotni porabi – cilj: doseganje zastavljenega deleža
(9a) Prenos in distribucija električne energije					Delež energetske samooskrbe: cilj: povečanje
(9b) Plinovodni sistem					Delež energetske samooskrbe: cilj: povečanje

Sestavine	Kazalniki				
	C1	C2	C3	C4	C5
(10) Območja za gospodarske cone	Površine degradiranih območij na območjih stavbnih zemljišč in območjih namenjenih proizvodnji – cilj: zmanjševanje Zasedenost gospodarskih con – cilj: povečanje		Površine degradiranih območij na območjih stavbnih zemljišč in območjih namenjenih proizvodnji – cilj: zmanjševanje		
(10a) Letališča	Povečanje pomena v širšem regionalnem kontekstu				
(10b) Pristanišča	Količina letnega pretovora – cilj: povečanje				
(11) Območja, namenjena kmetijstvu			Gibanje družbenih proizvodnih investicij v osnovna sredstva – investicije v stanovanjske in nestanovanjske prostore, gradbeno-inženirske objekte in investicije v izboljšavo zemljišč – cilj: povečanje	Delež površin v zaraščanju – cilj: zmanjševanje	
(11a) Območja ohranjanja kulturne krajine	Uveljavljenost modelov oskrbe s storitvami, prilagojenimi različnim vrstam območij (urbana, podeželska, odmaknjena obmejna in gorska) – cilj: zagotavljanje			Delež površin v zaraščanju – cilj: zmanjševanje	
(12) Zelena infrastruktura			Delež gozda – cilj: ohranjanje Delež površine z režimom ohranjanja narave – cilj: ohranjanja	Delež površin v zaraščanju – cilj: zmanjševanje Število in obseg degradiranih območij v naravnem okolju – cilj: zmanjševanje	
(12a) Zelena infrastruktura – mesta (ŠMO)			Zelene površine na prebivalca znotraj ŠMO - cilj: povečanje		

Sestavine	Kazalniki				
	C1	C2	C3	C4	C5
(13) Krajinsko prepoznavna območja	Uveljavljenost modelov oskrbe s storitvami, prilagojenimi različnim vrstam območij (urbana, podeželska, odmaknjena obmejna in gorska) – cilj: zagotavljanje Število in obseg degradiranih območij v naravnem okolju – cilj: zmanjševanje			Formalno varovanje območij prepoznavnosti krajine – cilj: uvedba instrumenta	
(13a) Območja pretežno naravne krajine	Število in obseg degradiranih območij v naravnem okolju – cilj: zmanjševanje		Delež gozda Delež površine z režimom ohranjanja narave		
(14) Območja ukrepov za ohranjanje poseljenosti	Število in obseg degradiranih območij v naravnem okolju – cilj: zmanjševanje Zaraščanje kmetijskih površin – cilj: zmanjševanje				Delež poselitve in infrastrukture v ogroženih območjih – cilj: zmanjševanje Število in delež prebivalcev na vododeficitarnih območjih – cilj: zmanjševanje
(14a) Območja prilagajanja poselitve naravnim omejitvam					Obseg, število in delež prebivalcev na poplavno ogroženih območjih – cilj: zmanjševanje Znesek škod zaradi naravnih nesreč – cilj: zmanjševanje
(15) Območja za razvoj turizma	Prihodi turistov (domači in tuji) – cilj: povečanje Delež BDV iz turistične dejavnosti na prebivalca – cilj: povečanje				
(15a) Območja prestrukturiranja zaradi turizma	Obseg območij – cilj: zmanjševanje				
(16) Obala z morjem	Prihodi turistov (domači in tuji) – cilj: povečanje Delež BDV iz turistične dejavnosti na prebivalca – cilj: povečanje				
	Količina letnega pretovora – cilj: povečanje				

6 Viri in literatura

- Akcijski načrt za obnovljive vire energije za obdobje 2010 – 2020 (AN OVE) Slovenija. Ljubljana, 2010: http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ove/an_ove_2010-2020_final.pdf
- Desetletni razvojni načrt prenosnega plinovodnega omrežja za obdobje 2018 – 2027. Ljubljana, Plinovodi, 2017: http://www.plinovodi.si/wp-content/uploads/2011/09/Razvojni_nacrt_2018-2027.pdf
- ESPON 1.1.1., 2005. Potentials for polycentric development in Europe.
- ESPON 1.4.3., 2007. Study on urban function. Final Report.
- ESPON 3.1., Part A., 2006. Integrated Tools for European Spatial Development, Final Report.
- ESPON 3.2., 2007. Scenarios on the territorial future of Europe.
- ESPON Polyce: Metropolatisation and Polycentric Development in Central Europe (2012).
- ESPON TOWN. 2013. Scientific report.
- ESPON, 2010a. New Evidence on Smart, Sustainable and Inclusive Territories. First ESPON 2013 Synthesis Report.
- Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/eu2020_20151407_economic_policies.pdf
- Golobič M., Penko Seidl N., Cof A., Ružič L., Pretnar G., 2017a. Model prostorskega razvoja Slovenije. Izhodiščno poročilo. Ljubljana, UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo; PNZ svetovanje projektiranje d.o.o. in Krajinska arhitektura Alenka Cof s.p.
- Golobič M., Penko Seidl N., Cof A., Ružič L., Pretnar G., 2017b. Model prostorskega razvoja Slovenije. Poročilo 2. faze projekta. Ljubljana, UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo; PNZ svetovanje projektiranje d.o.o. in Krajinska arhitektura Alenka Cof s.p.
- Golobič M., N. Marot, A. Cof, M. Bantan, J. Hudoklin, I. Hočevar, 2014. SPRS 2030 – Analiza izvajanja v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije predvidenih programov in ukrepov. Sklepno poročilo. Ljubljana, UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo in ACER d.o.o.
- Lampič B., Cigale D., Kušar S., Potočnik Slavič I., Foški M., Zavodnik Lamovšek A., Barborič B., Meža S., Radovan D., 2017. Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra. Končno poročilo. Ljubljana, UL, Filozofska fakulteta, Oddelek za Geografijo; Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo in Geodetski inštitut Slovenije.
- Lampič B., Cigale D., Kušar S., Potočnik Slavič I., Zupančič J., 2016. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050: Gorska in obmejna območja. Ljubljana, UL, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.
- Miklavčič T. (ur.), 2016. Poročilo o prostorskem razvoju. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja.
- Miklavčič T., Fonda M., Jerebic B., Komac- Sušni, Š., Peršak- Cvar S., 2014. Občinski prostorski akti in namenska raba prostora v Sloveniji. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja.
- Morje in obala, 2017. Gradivo za sestanek Tematske fokusne skupine v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja.

- Nared J., Bole D., Breg Valjavec M., Ciglič R., Črnič Istenič M., Goluža M., Kozina J., Lapuh L., Razpotnik Visković N., Repolusk P., Rus P. in Tiran J., 2016. Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena. Končno poročilo. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti.
- Oven I. A., Lupše I., Bartol B., 2014. Poročilo s posveta »Slovenski prostor v prihodnje – možnosti in priložnosti«, Narodni muzej – Metelkova. Ljubljana, MOP - Direktorat za prostor, 21. oktober 2014.
- Penko Seidl N., Pintar M., Bončina A., 2016. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050: Podeželje in zelena infrastruktura. Ljubljana, UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo.
- Peterlin M., 2011. Podpora programa ESPON pri oblikovanju prostorskih modelov. Nacionalni dogodek ESPON in ESPON INTERSTAT. Mestni muzej Ljubljana, 4. oktober 2011
- Pintar M., Glavan M., Grčman H., Zupan M., Mlakar A., Cof A., Cigoj Sitar N., 2015. Strokovna podlaga za pripravo uredbe, ki bo določala območja za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za Republiko Slovenijo. Ljubljana, UL, Biotehniška fakulteta in Prostorsko načrtovanje Aleš Mlakar s.p.
- Plevnik A., 2016. Okolje, promet in zdravje. Ljubljana, Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor – Agencija RS za okolje in Ministrstvo za infrastrukturo:
http://www.trajnostnamobilnost.si/Portals/0/publikacije/ETM_publicacija_2016.pdf
- Pogačar P., Kušar S., Cof A., Černe B., Zenkovič N., 2016. Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo. Ljubljana, Prostorsko, urbanistično in arhitekturno projektiranje Petra Pogačar s.p. in UL, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.
- Pogačnik A., Foški M., Drobne S., Konjar M., Soss K., Brilly M., Vidmar A., Juvanc A., Maher T., Lipar P., Marsetič R., Detellbach S., Strnad I., Šemrov D., Gorišek M., Jankovič K., Fatur M., Sitar M. in Lavrač I., 2011. Analiza stanja, razvojnih teženj ter usmeritev za strateški prostorski razvoj Slovenije. CRP »Konkurenčnost Slovenije 2006-2013« v letu 2010. Zaključno poročilo. Ljubljana, UL, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Katedra za prostorsko planiranje, Inštitut za prostorski razvoj; UM, Fakulteta za gradbeništvo; Univerza v Ljubljani - Ekonomska fakulteta.
- Pogačnik A., Zavodnik Lamovšek A., Drobne S., Konjar M., Trobec B., Soss K., Pichler Milanovič N., Pogačar K., Kešeljevič A., Kosi A., Miklavčič T., Zakrajšek U., Strmšnik K., Stres A., 2010. Analiza razvojnih virov in scenarijev za modeliranje funkcionalnih regij: težišče: povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja. CRP program »Konkurenčnost Slovenije 2006-2013«, Ljubljana, UL, Fakulteta gradbeništvo in geodezijo; UM, Fakulteta za gradbeništvo; UL, Ekonomska fakulteta; OIKOS d.o.o. in IpoP - inštitut za politike prostora
- Poročilo s posveta ob prenovi Strategije prostorskega razvoja Slovenije z dne 13. decembra 2016 v Kongresnem centru Brdo pri Kranju – Poglobljena tematska obravnava izbranih tem v sklopu prenove SPRS. Ministrstvo za okolje in prostor, januar 2017.
- Poročilo s posveta in dve predstavitvi (projekcije in selitve, B. Ferik in S. Uršič) na temo demografije,
http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/prostorski_razvoj_na_nacionalni_ravni/prenova_strategije_prostorskega_razvoja_slovenije/predhodni_posvetovalni_dogodki_o_prenovi_strateskih_prostorskih_usmeritvah_drzave/
- Poročilo in predstavitve na temo storitev v čezmejnih območjih in problematiki (ki je potekal v okviru Dneva Alpske konvencije),

- http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_sodelovanje/alpska_konvencija/arhiv/posvet_storitve_v_cezmejnem_prostoru/
- Poročilo in prezentacije o izzivih življenja v gorskih območjih, http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_sodelovanje/alpska_konvencija/arhiv/posvet_v_okviru_alpske_konvencije_kaksni_so_izzivi_gorskih_in_obmejnih_obmocij/
  - Podnebni scenariji po regijah, <http://meteo.arso.gov.si/met/sl/climate/change/>
  - Pravilnik o kolesarskih povezavah v Republiki Sloveniji (osnutek), Ministrstvo za infrastrukturo, 2017: http://www.mzi.gov.si/fileadmin/mzi.gov.si/pageuploads/DC_splosno/prav_kolesarske_povezave.pdf
  - Program razvoja podeželja za obdobje 2014-2020. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
  - Resolucija o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji, Vlada RS, 2016
  - Slovenski prostor 2050. Vizija in cilji prostorskega razvoja Slovenije, 2016. Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja.
  - Strategija EK o zeleni infrastrukturi: http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm
  - Strategija prostorskega razvoja Slovenije – obrazložitev in utemeljitev, 2004. Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Direktorat za prostor, Urad za prostorski razvoj.
  - Strategija razvoja elektroenergetskega sistema Republike Slovenije: načrt razvoja prenosnega omrežja Republike Slovenije od leta 2015 do 2024. Elektro Slovenije: <https://www.eles.si/Portals/0/Documents/Nacrt-razvoja-prenosnega-omrezja-RS-2015-2024.pdf>
  - Strategija razvoja lokalne samouprave v Republiki Sloveniji do leta 2020, Ljubljana, september 2016.
  - Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030. Ministrstvo za infrastrukturo, 2015
  - Strategija razvoja Slovenije 2030, Vlada RS, 2017.
  - Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017-2021. Ljubljana, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, 2017.
  - Šušteršič J., Rojec M., Korenika K. (ur.), 2005. Strategija razvoja Slovenije 2006 – 2013. UMAR: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana.
  - Tahir J. A., Medved J., Kovač M., Ganc M., Kunšek J., 2016. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050: Prostorske možnosti za nizkoogljično družbo. Ljubljana, Boson trajnostno načrtovanje d.o.o.
  - Territorial Agenda of the European Union 2020. Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions: http://www.nweurope.eu/media/1216/territorial_agenda_2020.pdf;
  - Urbanistični terminološki slovar: <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/urbanisticni/iskalnik#v>
  - Zabeležke sestankov z resorji:
    - (1) Področja: šolstvo, kultura, digitalne komunikacije, lokalna samouprava, javna uprava, 10.10.2017, MOP.
    - (2) Področja: vode, narava, okolje, odpadki, kmetijstvo (Sektor za urejanje kmetijskega prostora in zemljiške operacije), gozdarstvo, naravne nesreče, podnebne spremembe, 11.10.2017, MOP.
    - (3) Področja: promet (ceste in trajnostna mobilnost), energija, turizem, regionalni razvoj, gospodarski razvoj, 12.10.2017, MOP.

(4) Področje: sociala, 11.10.2017, MOP.

- Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), Ur. list RS 20/2011.
- Zakon o urejanju prostora (ZUreP-2), Ur. list RS 61/2017.
- Zavodnik Lamovšek A., Drobne S., 2016. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050: Funkcionalna urbana območja. Ljubljana, UL, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.
- Zavodnik Lamovšek A., Foški M., Drobne S., Kmetič N., Soss K., 2014. Priprava predloga sistema spremljanja prostorskega razvoja. Projekt Attract-SEE, Zaključno poročilo. Ljubljana, UL - Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Viri statističnih podatkov, uporabljenih v analizah

- Delovno aktivno prebivalstvo po občini delovnega mesta, delovne migracije, SURS, 2016
- List of 200 Largest Groups/Companies by Net Sales on Foreign Markets in 2015, Gospodarska zbornica Slovenije, <https://eng.gzs.si/vsebina/Top-Exporters/Top-200-Largest-Groups-Companies>
- Namenska raba prostora po občinah Slovenije, MOP, 2017
- Podatki z analizo za srednje šole in dijaške domove, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2016
- Seznam sodišč, oktober 2017: http://www.sodisce.si/sodisca/sodni_sistem/seznam_sodisc/
- Seznam VISOKOŠOLSKIH ZAVODOV, oktober 2017: http://www.arhiv.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/visoko_solstvo/dejavnost_visokega_solstva/seznam_visokosolskih_zavodov/index.html#c379
- Število prebivalstva po občinah in naseljih, SURS, 2017
- ZZZS, Poslovno poročilo za leto 2016